

Mit jelent ez:

***„Kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem
tőletek van: Isten ajándéka ez”?***

(A Szentírás tanításának kifejtése a „kálvinizmus öt pontja” alapján)

Suhai György

Lektorálta: Földvári Tibor

Ahol másként nem jelöltem, a bibliai idézetek az 1997-es kiadású Károli fordításból származnak.

Budapest, 2002

Tartalomjegyzék

<i>A reformáció emlékére</i>	5
Amiket feltétlenül tudnunk kell	7
1. Teljes romlottság	11
A bajok gyökere.....	11
A Biblia emberképe.....	11
Mennyiben vonható felelősségre a teljesen megromlott ember az ő bűneiért?.....	16
2. Feltétel nélküli kiválasztás	19
Mi következik az 1. pontból?.....	19
Az arminianus álláspont cáfolata.....	21
Mi Isten kiválasztásának az alapja?	23
Pactum Salutis	24
Az érem másik oldala.....	25
Isten igazságossága az ő eleve elrendelésében.....	29
Isten eleve elrendelése és a fatalizmus	31
A leggyakrabban idézett igevers	32
Isten kegyelmi kiválasztása és az ember felelőssége.....	35
Mi a helyzet az imádsággal?	38
A kegyelmi kiválasztás további megnyilvánulása Pál apostol és Jézus szolgálatában.....	41
3. Korlátozott engesztelés	45
Krisztus kereszthalála, mint engesztelő áldozat	46
Kiért halt meg Krisztus?.....	50
Jézus Krisztus közbenjárói munkája	51
További bibliai érvek a korlátozott engesztelés mellett	55
Mi a helyzet a hittel?	55
Végkövetkeztetések, zárszó	56
4. Ellenállhatatlan kegyelem	59
„Külső” és „belső” hívás.....	60
A Szentlélek titokzatos munkájáról.....	62
Az Ige és a Lélek összhangja	63
Az ellenállhatatlan kegyelem és az ember felelőssége	63
A magvető példázata	64
Zárszó	65

5. A szentek állhatatossága	67
Mit mond a Szentírás az újjászületett emberről?.....	67
Miről szól az 5. pont?	68
Mi a helyzet a Szentlélek elleni bűnnel?	72
Zsid. 6:1-6 és a hozzá hasonló igeszakaszok magyarázata	74
Mi van azokkal, akikről azt írja a Biblia, hogy valósággal elestek?	78
Hol a mi felelőségünk?.....	78
Zárszó.....	81
 Záró gondolatok, végkövetkeztetések.....	83
 Felhasznált és ajánlott irodalom.....	89
Magyar nyelvű források	89
Angol nyelvű források.....	90

A reformáció emlékére

Égő, hálatelt szívvel, Isten előtti mély hódolattal és alázattal emlékezem meg erről a néhány száz évvel ezelőtt történt, Istentől megáldott és az egész világra elható rendkívüli eseményről. Jelen tanulmány célja a reformáció során újra felismert, átütő erejű, emberi életet (megtért hívő emberek életét is) megújító, sőt alapjaiban átformáló, a szó legszorosabb értelmében vett igei látásmód ismertetése, melyet ma *kálvinizmus* néven emlegetnek. A Kálvinizmus tulajdonképpen a Szentírás legmélyebb megértése és a keresztyén ember életének és szolgálatának legszilárdabb alapja. C. H. Spurgeon ezt úgy fogalmazta meg önéletrajzi írásában, hogy „*A kálvinizmus nem más, mint az Evangélium.*” (Spurgeon's Autobiography, Vol. I., Ch. XVI, p. 185., Ages Library, 1998)

Nagyon sok vád érte és éri ma is Kálvin Jánost a predestinációval, a kiválasztás tanával, Isten szuverenitásával kapcsolatban és bizony sokan nagyon hamar rálegyintenek azokra, akik ezekkel a kényes, sőt sokak által túlzó bibliai tanításokkal hozakodnak elő. Ha valaki a predestinációt komolyan veszi, akkor az passzív lesz, felelőtlen és közönyös. A kálvinizmus egyfajta minden mindegy magatartásba hajszolja a híveit – mondják sokan. Ezt persze könnyű lenne direkt módon megcáfolni azzal, ha egyszerűen rámutatunk Kálvin János „lusta, henyélő” életmódjára, vagy Pál apostol „passzivitására”, Spurgeon „sikertelen” igehirdetői pályafutására, netán az Úr Jézus „felelőtlen” életére! Meg fogjuk látni, hogy mindhárom vallotta és hirdette a predestinációt.

Meglátásom szerint kétféle csoportja van a kálvinizmus ellenzőinek. Az egyik csoportba azok tartoznak, akik csak úgy szegről-végről hallottak valamit Kálvin tanításairól és nézeteiről, esetleg olvastak róla valamilyen ismertetőt, talán egy tömör tanulmányt, de igazából soha sem fordítottak elég energiát és időt annak mélyrehatóbb tanulmányozására. Ez a fajta hozzáállás nem csak a kálvinizmussal kapcsolatban veszélyes, hanem bármilyen más, számunkra nehezen emészthető bibliai tanítással kapcsolatban is. Hiszen első renden magunkkal szemben elkövetett felelőtlenység a kiválasztás tanát elvetni anélkül, hogy azt a maga egészében megismertük volna. Ahhoz hasonlítanám ezt, mint amikor valaki kiönt egy zsák régi megporosodott kacsatot a szemébe anélkül, hogy meggyőződne róla, hogy csakugyan a szemébe való-e mindaz, ami a zsákban van. Az ilyen ember nem veszi a fáradságot arra, hogy mélyen beletúrva a zsákba és egyenként leporolva a „kacatokat”, tüzetesen átvizsgálja a zsák tartalmát, és így soha sem fogja megtudni azt, hogy a nagypapa vagy a dédapa legféltettebben őrzött, felbecsülhetetlen értékű családi kincseit hajította ki a szemébe egyetlen mozdulattal.

A kálvinizmus ellenzőinek másik csoportja azokból áll, akik ugyan megismerték azt, értik hogy miről szól, ám egyszerűen nem tudják bevenni. A témában való elmélyülés során egyre keményebb, botrányosabb, irracionálisabb és az érzéseiket, igazságérzetüket egyre inkább felkavaró gondolatokkal és végkövetkeztetésekkel találják szembe magukat, amin előbb-utóbb megbotránkoznak. Mivel pedig az előttük kibontakozó tanítás nem egyeztethető össze a bennük kialakult és nagyon is féltve őrzött Isten-képpel, melyet sok esetben alapjaiban érint az Isten végtelen szuverenitásáról, korlátlan hatalmáról szóló bibliai tanítás, ezért inkább ez utóbbit vetik el, ahelyett, hogy hagynák, hogy maga Isten formálja át bennük a Róla alkotott képet. Ilyeneket mondanak, hogy „A predestinációt Kálvin találta ki!”, meg hogy „Kálvin csupán a környezetében élő emberek Igéhez való viszonyulásából vezette le a predestináció tanítását.”. Ezeket hangoztatva nyugtatgatják felbolygatott lelkiismeretüket, megzavart tudatukat és hitüket. Ahelyett, hogy alázattal elfogadnák azt, hogy *Isten gondolatai nem a mi*

gondolataink (Ésa 55:8), először megpróbálják belegyömöszölni ezeket az *Isten-méretű* igazságokat a bűntől megromlott emberi elméjükbe, majd miután rájönnek, hogy az bizony oda nem fér be, egy mozdulattal kihajítják mindazt ugyanúgy, ahogy a fenti példában láttuk.

Én nem azért ragadtam tollat, hogy soha véget nem érő vitát kezdeményezzek Kálvin János és a reformátorok tanításairól. Nem is azzal a céllal, hogy megosszam a hívők közösségét. Előre mondom, hogy senkit sem akarok meggyőzni a kálvinista bibliaértelmezés helyességéről (bárcsak megtehetném), ezt egyedül a mindenható Isten képes elvégezni mindazokban, akikben akarja. Én csupán egyetlen Igét, a címben szereplő Ef. 2:8-at szeretném értelmezni és ezáltal egy olyan csodálatos tanítást, egy olyan igazgyöngyöt szeretnék minél hitelesebben megosztani mindazokkal, akik ezt a bizonyoságtételt elolvassák, mely az utóbbi időben alapjaiban változtatta (újította) meg a hitéletemet és az Istenről alkotott képemet. Nem állítom, hogy teljes egészében értem a predestinációt és Isten kegyelmét, és tudom, hogy amíg csak tükör által homályosan látok, nem is fogom tudni soha a maga egészében felfogni ezt a csodálatos, a Biblia egészét átható tanítást. Azt azonban elmondhatom, hogy utoljára akkor melegedett át ennyire a szívem, amikor megismerve az Úr Jézust, Isten az ő gyermekévé tett. Annak reményében írom ezt a tanulmányt, hogy Isten kegyelméből neked is megadatik majd ez az élmény, annak felismerésének az élménye, hogy mit is jelent valójában az, hogy **kegyelemből van üdvösségünk** és mit jelent ebből a **kegyelemből** élni.

Hasonló jellegű felismerési élményben lehetett része a már jó ideje Krisztus apostolaként szolgáló Péternek is a pogányokkal kapcsolatban, mikor Kornéliusz házához rendelte őt az Úr. Péter, hallva Kornéliusz bizonyoságtételét Isten gondviseléséről, így kiáltott fel: „*Most kezdem igazán megérteni...!*” (ApCsel. 10:34) Mit kezdett Péter megérteni? Azt, hogy mennyire *nem olyan* Isten, mint amilyennek ő addig megismerte, és hogy mennyire *olyan*, amilyennek Magát az ő Igéjében kijelenti! Ha visszaemlékezünk rá, bizony „nem volt könnyű dolga” az Úrnak Péterrel. Hiszen a látogatást megelőzően háromszor is el kellett neki magyaráznia, hogy mi a terve a pogányokkal, mire Péter végre engedett Isten akaratának (ApCsel. 10:9-16). Milyen szelíden és türelmesen bánt az Úr Péterrel, hogy elvezesse őt erre az egészen új felismerésre!

Arra szeretnék bátorítani téged, aki ezt a bizonyoságtételt olvasod, hogy merd magadat te is teljesen kiszolgáltatni Neki. Merd Őt olyannak megismerni, amilyennek Ő magát kijelenti és amilyennek Őt eddig nem ismerted. Nagyon kérlek, hogy szánj időt ennek a tanulmánynak a *végigolvasására*. Legyen ez a kezdete a kálvinizmus, és ezáltal Isten Kijelentése igaz megismerésének. Ne nekem higgy, ne is Kálvinnak és ne is annak a sok-sok híres reformátornak vagy keresztyén írónak, akiket idézni fogok, hanem higgy annak a tenger sok Igének, amiket állításaim megerősítésére hozok! Engedd, hogy az Úr vegyen téged is az ő hatalmas, drága, szerető kezébe és meg fogod látni, hogy mialatt ezzel a tanítással foglalkozol és ezeken járnak a gondolataid, magával az élő Istennel fogsz találkozni és az ő kegyelme fog ellenállhatatlan erővel átformálni téged. Mert a kálvinizmus tanítása, mint ahogy az Evangélium is, egyetlen szóban fogalmazható meg, és ez a **kegyelem**.

„... **növekedjete a kegyelemben** és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak **ismeretében**. Néki legyen dicsőség, mind most, mind örökkön-örökké. Ámen.” (II. Pét. 3:18)

Amiket feltétlenül tudnunk kell

Mi tehát a kálvinizmus? Mi az amivel, mint *református* keresztyéneknek tisztában kellene lennünk? Mi az, ami át kellene hogy hassa az Isten országa ügyében végzett szolgálatunkat és egész életünket? Mi az, amely egykor olyan elementáris erővel söpört végig országokon és kontinenseken? Mi az, amiért egykor emberek az életüket is készek voltak feláldozni, csakhogy azt minél többekkel megismertethessék? Mi az, amire Pál apostol az Úrért égő szívvel azt tudta mondani, hogy „*semmivel sem gondolok, még az én életem sem drága nékem, csakhogy elvégezhessem az én futásomat örömmel, és azt a szolgálatot, melyet vettem az Úr Jézustól, hogy bizonysgot tegyek az Isten kegyelmének evangéliomáról.*” (ApCsel. 20:24)? Nem más ez, mint az a csodálatos Isteni üzenet, hogy „*kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez!*” (Ef. 2:8) Ez az Evangélium, ez a kálvinizmus lényege és erről szól ez a bizonysgtétel.

„Ezt az Igét eddig is ismertem és eddig is tudtam, hogy kegyelemből van üdvösségem” – mondod te. Én azonban azért könyörgök, hogy adja meg neked az Úr, hogy miközben olvasod ezt a tanulmányt és elkezd előtted is kibomlani ennek a drága Igének a valódi értelme, meglásd majd, hogy mennyire eltér az Isten kegyelméről alkotott képed attól, ahogyan a Szentírás mutatja be azt.

Nem állt szándékomban mindent átfogó tudományos értekezést írni. Ennél sokkal egyszerűbben és tömörebben szeretném bemutatni a kálvinizmus lényegét. Mielőtt azonban ebbe belevágnék, meg kell, hogy említsek néhány fontos dolgot, melyet mindenképpen ismerned kell ahhoz, hogy az itt leírtakat megértsd. Hallottál-e már a Dordrehti Zsinatról? A történelem folyamán ez volt az egyetlen református egyetemes zsinat, 1618-1619-ig ülésezett. Miért hívták össze? Élt abban az időben egy *Jacobus Arminius* nevű teológiai professzor, aki a hollandiai Leidenben tanított és aki nyíltan szembeszállt Kálvin kiválasztással kapcsolatos tanításával. 1609-ben bekövetkezett halála után tanítványai benyújtottak a parlamentnek egy a mesterük által megfogalmazott hitvallást, mely a „*Remonstrancia*” címet viselte. Arminius követői lettek az ún. arminiánusok vagy remonstránsok, akiknek azóta is ez a hitvallásuk. Nézzük meg, mit tanított Arminius és mit vallanak ma az arminiánusok.

Tanításukat 5 pontban foglalták össze:

1. **Részleges romlottság** – Az ember a bűneset után *nagyon* (tehát nem teljesen csak részben) *megromlott*, vagyis megmaradt a képessége (*szabad akarata*) arra, hogy a jót válassza, vagyis hogy döntsön Isten mellett.
2. **Feltételes kiválasztás** – Isten előre látta azt, hogy kik azok, akik hinni fognak és ez alapján az *előrelátott hit* alapján választotta ki őket az üdvösségre.
3. **Univerzális (egyetemes) megváltás** – Krisztus *minden egyes emberért meghalt*, halálával minden ember számára kivívta az *üdvösségre jutás lehetőségét*.
4. **Ellenállható kegyelem** – Az ember szabad akaratából következik, hogy *ellen tud állni Isten kegyelmének*. Isten nem adhat nekem üdvösséget, ha én nem egyezem bele.
5. **Ki lehet esni a kegyelemből** – Az újjászületett ember *kieshet a kegyelemből*, ha hanyagságból elhagyja Krisztust, eltér a szent tanítástól és a jelenvaló világot választja.

Ugye ismerősen cseng ez az öt megállapítás? Hol itt a tévtanítás? Mi a gond ezekkel az állításokkal? – kérdezik sokan. A Dordrehti Zsinat, hét hónapon át tartó százötvennégy ülésén, mind az öt pontot elvetette, mint a Szentírással ellentétes tanítást. Hollandiában ez a református egyházon belül egyházszakadáshoz vezetett. Arminius tanításai azonban nagyon

gyorsan igen népszerűvé váltak először Hollandiában, majd fokozatosan meghódították a környező országokat és mára már az egész világ keresztyén népességét megméltelyezték. Hazánkban is nagy népszerűségnek örvend az arminiánizmus, vagy annak valamelyik válfaja. A Dordrehti Zsinat egy határozott ellenválasz volt Arminius tanítására, melyet a zsinati tagok (36 lelkész, 5 professzor és 20 presbiter Németalföld különböző tartományaiból, ezenkívül 30 képviselő Svájcból, Franciaországból, Németországból és Angliából) a fenti állításokhoz hasonlóan az alábbi öt pontban fogalmaztak meg, mely egyben a református (reformátori, kálvini) tanítás egyik *legtömörebb összefoglalása*:

1. **Teljes romlottság** (teljes képtelenség az Isten szerinti jóra)
2. **Feltétel nélküli kiválasztás**
3. **Korlátozott engesztelés** (részleges vagy behatárolt megváltás)
4. **Ellenállhatatlan kegyelem**
5. **A szentek állhatatossága** (üdvösségre való megtartatása)

(A Dordrehti Zsinat határozatairól bővebben a Dordrehti Kánonok-ban olvashatsz, mely magyar nyelven a Koinonia kiadó gondozásában jelent meg Kolozsváron, 2000-ben)

A fenti pontok angol megfelelőinek kezdőbetűit egymás mellé téve egy virág (angol) nevét kapjuk: **T.U.L.I.P.** – magyarul tulipán (1. Total Depravity, 2. Unconditional Election, 3. Limited Atonement, 4. Irresistible Grace, 5. Perseverance of The Saints). Az angol nyelvterületen ezzel a betűszóval szoktak hivatkozni a kálvinizmus öt pontjára. Amikor a kálvinizmus öt pontjával foglalkozunk, egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy **ez az öt pont ugyan hüen és helyesen mutatja be a kálvinizmus lényegét, azonban a kálvinizmus a maga egészében ennél sokkal de sokkal több.**

Mielőtt a kálvinizmus e fenti öt pont alapján történő rövid ismertetésére rátérek, még néhány nagyon fontos dolgot szeretnék tisztázni. Amikor a Biblia predestinációval, az isteni kiválasztással kapcsolatos tanításával foglalkozunk, három dolgot kell szüntelenül szem előtt tartanunk:

1. **Isten szuverén (vagyis minden rajta kívül álló, emberi tényezőtől függetlenül, teljesen szabadon, az ő akarata szerint dönt és cselekszik), végtelenül szent és igazságos.**
2. **Isten maga a szeretet (Ő egy szerető mennyei Atya).**
3. **Az ember felelős (El kell számolnia Isten előtt minden tettével).**

Olyan ez, mint három kötél, melyek mindegyike egy-egy lyukon keresztül megy át a plafonon és a felsőbb szinten (a plafonon túl) valahogyan összefonódik. Mi, akik itt élünk a "plafon alatt", csak ezt a három különálló kötelet látjuk, de arról fogalmunk sincs, hogy hogyan találkoznak össze "odafent". Ne is próbáld megérteni, hogy hogyan fér össze ez a három együtt, mert ahogy már említettem, *Isten-méretű igazsággal* van dolgunk. Pál apostol szavaival élve „*a nékem adott kegyelem által mondom mindenkinek közöttetek, hogy feljebb ne bölcselkedjék, mint ahogy kell bölcselkedni; hanem józanon bölcselkedjék, amint az Isten adta kinek-kinek a hit mértékét.*” (Rm. 12:3)

Bármely szempont túlhangsúlyozása egy hamis Isten- illetve emberképet és a Szentírás ide vonatkozó tanításának veszélyes félreértését eredményezi. Az első szempont túlhangsúlyozása az iszlám fatalizmusához vezet. A 2. túlhangsúlyozása egy jóságos nagy szakállú öreg bácsi képében tünteti fel a mindenható Istent, aki aztán végképp nem szeretne senkit megbántani azzal, hogy beleszól az életébe. Az ember felelősségének egyoldalú túlhangsúlyozása pedig

egy emberközpontú hitet és világszemléletet eredményez, mely szerint Isten az ember viselkedése és hozzáállása szerint változtatja egyik napról a másikra az ő (egyébként tökéletes) tervét, és így az üdvösségünk is részben rajtunk részben Istenen múlik. Vagyis ebben az esetben az ember akkor húzza keresztül Isten akaratát, amikor csak akarja.

Nagyon fontos továbbá, hogy végig az Ige logikáját kövessük és ne a mi emberi logikánkat, amely könnyen csődöt mond akkor, amikor a kiválasztás kérdését próbáljuk megérteni. Az öt egymást követő pontnak is megvan a Szentírás adta belső logikája. Mindenkit óvok a sorrend megváltoztatásától és attól, hogy kicsemegézve az egyes pontokat, azokat önmagukban, a többivel való összefüggéseiből kiragadva próbálja megérteni, netán másoknak továbbadni.

Fontos igeértelmezési alapelv, továbbá, hogy mindig az egyértelmű Igék és az azok által kifejtett világos tanítás fényében értelmezzük a nehezen értelmezhető, az Ige világos tanításának ellentmondani látszó igehelyeket és soha ne fordítva. Szándékosan használom az *ellentmondani látszó* kifejezést, ugyanis meg vagyok győződve róla, hogy a Szentírásban nincsenek ellentmondások. A Biblia értelmezése **nem olyan**, mint egy futballmeccs, ahol az „nyer”, aki több gólt rúg. Nem úgy van az, hogy a Biblia egy adott tanítással kapcsolatban két, egymásnak ellentmondó dolgot állít egyszerre, és attól függően dől el, melyik állítás igaz, hogy melyik mellett sikerül több Igét felsorakoztatni. Egy-egy Igét, mindig a **Szentírás egészének fényében** kell értelmezni és soha sem csupán önmagában. Így fog számunkra is világossá válni az, hogy a Bibliában nem ellentmondások, hanem *paradoxonok* illetve *rejtélyek* vannak. Ellentmondásról akkor beszélünk, amikor két egymást kizáró dolgot állítunk egyszerre. Ha például egyszerre állítom azt, hogy Isten mindenható és Isten nem mindenható, akkor ez egy nyilvánvaló ellentmondás. Csak az egyik állítás lehet igaz. A paradoxon egy látszólagos ellentmondás, mely egy magasabb szinten vagy egy mélyebb vizsgálat során feloldható. Ilyen paradoxon például az, hogy a Szentháromság Isten lényegileg egy és mégis három személyből áll. Ha azt állítanánk, hogy a Szentháromság lényegileg egy és lényegileg három egyszerre, akkor ellentmondásról lenne szó. Ilyen paradoxon a fenti 3 állítás is (ld. előző oldal). Ilyen a fény természete is, mely egyszerre viselkedik úgy, mint részecske és mint hullám, de ilyen Jézus egyszerre isteni és emberi természete is. Végül pedig akkor mondjuk valamire azt, hogy az rejtély, amikor valami önmagában igaz ugyan, de nem értjük, nem tudjuk megfejteni sem felfogni azt, hogy hogyan lehetséges az. Ilyen például Jézus testté létele, Szentlélektől való fogantatása, de ilyen rejtély az, amikor és ahogyan egy új élet megfogon vagy egyáltalán az élet eredete.

Végezetül pedig, az Úr óvjon meg bennünket attól, hogy csak azért mert a mi szűkös emberi értelmünkkel nem tudjuk összehozni egymással a "plafon alatt levő" dolgokat, elveszük Azt, Aki a "plafonon túl" van.

"Boldog, aki énbennem meg nem botránkozik!" (Mt. 11:6)- mondja Jézus. De azt is mondja, hogy *„Boldogok, akik éheznek és szomjúhozák az igazságot, mert ők megelégttetnek.”* (Mt. 5:6)

Szívből kívánom, hogy az Úr adja meg neked is ezt a szomjúságot az ő Igazsága iránt és adjon neked bölcs belátást, igaz felismerést mindenben.

1. Teljes romlottság

A bajok gyökere

Minden, a kálvinizmus öt pontjával, Isten szuverenitásával és magával Isten kegyelmével kapcsolatos félreértés ezen első pont, vagyis az ember Isten előtti állapotának helytelen értelmezéséből fakad. A helyes Isten-ismeret ugyanis nagyon szoros összefüggésben van a helyes emberismerettel. Az, hogy milyennek látod az ember bűneset utáni állapotát, alapjaiban határozza meg azt, hogy mekkorának látod Isten kegyelmét. „Alig van olyan tévedés vagy hamis tanítás, amelyet ne lehetne visszavezetni valamilyen, az emberi természet romlottságáról kialakított helytelen elképzelésre. Ha téves a diagnózis, téves lesz a gyógykezelés is.” – írja W. J. Seaton A kálvinizmus öt pontja c. (magyarul is megjelent) rövid tanulmányában (KOINÓNIA Kolozsvár, 1997). Nem véletlenül ez tehát az első az öt pont közül.

Sajnos a *humanizmus* és a *felvilágosodás* mindmáig nagy hatást gyakorol az emberek gondolkodására. Sokan keresztyén létükre is „felvilágosultak”, vagyis **az emberi észet tekintik a legvégsőbb viszonyítási alapnak** Isten Kijelentésének vizsgálatakor is, és mindemellett egy humanista, azaz **emberközpontú világszemlélettel** bírnak. Ha nyíltan nem is vallják ezt be, a Biblia értelmezésükből igen hamar kiderül, hogy mennyire megméltelyezte őket is a humanizmus és a felvilágosodás kovásza. Kiderül a hozzászólásaikból (sokszor a prédikációikból, bizonyágtételeikből is), hogy tulajdonképpen, egy *emberközpontú Istenképpel* rendelkeznek. Az Úr megváltott gyermekei ők is - e felől semmi kétség sincsen - azonban egészen addig nem fognak tudni *igazán* előrelépni, elmélyülni és növekedni „*a kegyelemben és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében*” (II. Pét. 3:18), amíg ez a deformált istenkép darabokra nem törik. „A modern theologia ugyanis úgy építi fel a maga rendszerét, hogy először az embert helyezi el az univerzumban, s felruházza minden joggal, ami csak képzelhető. Mikor aztán az ember már megkapta a maga részét, akkor az Istennek a hatalomból, dicsőségből és szuverenitásból csak azt adja meg, ami az ember után éppen megmaradt. A kálvinizmus azonban theocentrikus [Isten központú] alapon az Istenből indul ki, s neki ad meg minden hatalmat, minden méltóságot és minden dicsőséget; az embernek pedig csak annyit, amennyi azt, mint az élő Isten teremtményét megilleti.” (Prof. Dr. Sebestyén Jenő Református dogmatika, Iránytű Kiadó, Budapest, Gödöllő, 1994, I. Fő rész 85. old., ezután: SJRD) Nézzük meg az Ige alapján, hogy milyennek látja Isten a bűnbe esett embert.

A Biblia emberképe

Milyen volt az ember a bűneset előtt?

Isten az embert a maga képére teremtette, eredendően tökéletesen jónak, igaznak és szentnek teremtette azt (I. Móz. 1:27, 31, Préd. 7:29). Teljes volt a harmónia és az összhang Isten és az ember között, az ember közvetlen kapcsolatban volt Teremtőjével (I. Móz. 3:8). Az embernek örök élete volt mind testi, mind lelki értelemben véve és ami a témánk szempontjából legfontosabb, szabadnak teremtett. **Szabad volt** arra, hogy az Isten szerinti jót vagy rosszat válassza és cselekedje, azaz képes volt arra, hogy engedelmes maradjon, illetve hogy engedetlenné váljék Isten iránt. Képes volt *vétkezni* és *nem vétkezni* Isten ellen. Úgy

gondolom, nem áll messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy az ember **akkor szabad, ha képes arra, hogy azt tegye, amit akar**, vagyis **ha mindenféle külső kényszer nélkül cselekszik**. A bűneset előtt Ádám és Éva még szabadon választhatott a jó és rossz között és ezzel a szabadsággal élve döntött a rossz mellett. Senki sem *kényszerítette* őket arra, hogy vétkezzenek.

Mi történt a bűnesetkor az emberrel?

Nézzük meg tehát, hogy mivé lett az ember, milyen állapotba került, mit veszített el, mikor Isten ellen vétkezett. Azaz, milyen állapotban van a bűneset után élő, újjá nem született ember. A Biblia egybehangzó tanítása szerint az ember a bűneset következtében nem csupán *nagyon*, hanem *teljesen megromlott*. Mit jelent ez?

Elvesztette a szabadságát, képtelenné vált az Isten szerint való jó választására és cselekvésére, azaz képtelenné vált arra, hogy engedelmeskedjen Istennek (nem képes nem vétkezni). Úgy is mondhatnánk, hogy egyirányúvá, korlátozottá, megkötözötté vált az akarata. Az ember a bűnesetkor ugyanis a bűn (rab)szolgájává lett:

„*midndaz, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek.*” (Jn. 8:34) Vagy ahogy a II. Pét. 2:19-ben áll: „*mert akit valaki legyőzött, az annak szolgájává lett*”.

Továbbra is képes maradt tehát arra, hogy az Isten mércéje szerinti rosszat akarja és tegye (képes vétkezni). Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a romlott ember ne tudna emberi mércével mérve (relatív) jót cselekedni. Ezt a fajta jóra való képességét az embernek Jézus is elismeri (Mt 7:11, Lk. 6:33). Azonban az *indítéka, motivációja, a legbelsőbb szándéka* és így *minden cselekedete* bűnnel fertőzötté vált. „Nem lényegében romlott meg, hanem a *természetében*. Ember maradt, de a természete a maga egészében megromlott.” (SJRJ III. Fő rész 170. old.) Mind elméje, mind érzelmei, mind az akarata teljesen megromlott.

Az arminianusok nagy előszeretettel hangoztatják, hogy Isten nem robotokat teremtett és hogy a bűneset után élő ember sem vált robottá (vagyis egy akarat nélküli, irányított géppé). Ezzel teljesen egyetértek. A teljes romlottság nem is ezt jelenti. Szó sincs arról, hogy a bűnbe esett ember elvesztette volna a választási vagy döntési képességét. Megmaradt ez a képessége (*éppen ezért felelősségre is vonható – ld. később*), csupán annyi változás történt, hogy azóta az ember a maga romlott természeténél fogva minden esetben a rosszat, a bűnt, az engedetlenséget választja. Egyszerűen nem képes semmiben sem megfelelni Isten mércéjének, egyetlen cselekedete által sem képes kedvében járni Istennek. Nézzük meg a Szentírás bizonygatóit minderről.

(Megj.: a Szentírás *testi* vagy *érzéki* embernek nevezi a bűneset utáni, megromlott természetű, újjá nem született embert, amelyet mindig a *lelki*, azaz Isten Lelke által újjászült, a Lélek uralma és vezetése alatt álló emberrel állít ellentétbe, ld. pl.: Rm. 8:1-14.)

„*Akik között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akaratját.*” (Ef. 2:3) – A megromlott természetünk, a megromlott elménk kívánságait követtük, míg Isten újjá nem szült minket.

„Hogy levetkezzétek ama régi élet szerint való ó embert, mely meg van romolva **a csalárdság kívánságai miatt**” (Ef. 4:22) – Természeténél fogva cselekszi, akarja és kívánja a rosszat a testi ember.

„És látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy **szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz.**” (Gen. 6:5, ld. még Préd. 9:5) - Ezt a kétségbe ejtő mennyei diagnózist ismétli meg Pál a Római levélben:

„Amint meg van írva, hogy **nincsen csak egy igaz is; Nincs, aki megértse, nincs, aki keresse az Istent.** Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek; **nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is.** Nyitott sír az ő torkuk; nyelvökkel álnokságot szólnak; áspis kígyó mérge van ajkaik alatt. Szájok telve átkozódással és keserűséggel. Lábaik gyorsak a vérontásra. Útjaikon romlás és nyomorúság van. És a békességnek útját nem ismerik. **Nincs isteni félelem az ő szemök előtt.**” (Rm. 3:10-18, Préd. 7:20) – Senki sincs, aki természeténél fogva megértené, keresné, félné Istent és nincs, aki természeténél fogva az Isten mércéje szerint jót cselekedne.

„Érzéki ember pedig **nem foghatja meg az Isten Lelkének dolgait: mert bolondságok néki; meg sem értheti**” (I. Kor. 2:14) – Az érzéki ember természeténél fogva képtelen felfogni és megérteni Isten dolgait, nem érti az ő Igéjét, nem érti az ő megtérésre való felhívását és nem érti az ő parancsolatait. Ezért nem is tud Istennek engedelmeskedni, sem a szerinte való jót választani, mint ahogyan a következő Ige is mondja:

„Mert a test gondolata ellenségeskedés Isten ellen; minthogy **az Isten törvényének nem engedelmeskedik, mert nem is teheti.**” (Rm. 8:7) – A megromlott emberi természet tiltakozik Isten dolgaival szemben, azok tőle teljesen idegenek. Egyszerűen nem fér össze a kettő.

„Elváltoztathatja-é bőrét a szerecsen, és a párduc az ő foltosságát? Úgy ti is cselekedhettek jót, akik megszoktátok a gonoszt.” (Jer. 13:23) – Amiképpen egy fekete bőrű szerecsen nem tudja a bőrszínét megváltoztatni, sem a párduc eltüntetni az ő foltjait, ugyanígy a megromlott természetű ember sem képes önmagától isteni mércével mérve jót cselekedni, vagyis természetellenesen dönteni és viselkedni. A testi embernek lételemévé vált a bűn, a zsigereiben van, nem cselekedhet mást.

Sőt, minden ember **természettől fogva Isten ellensége és a harag fia:**

„Titeket is, kik hajdan **elidegenültek és ellenségek valátok** gonosz cselekedetekben gyönyörködő értelmek miatt, most mégis megbékéltetett.” (Kol. 1:21) – Egészen addig ellenségei vagyunk Istennek, amíg Ő meg nem békít minket önmagával.

„...és természet szerint **haragnak fiai** valánk, mint egyebek is” (Ef. 2:3)

A bűnbe esett ember tehát az Ige szerint: teljességgel **képtelen** az Isten szerint való jót **akarni** és **cselekedni**, megmaradt azonban a képessége az Isten szerint való rossz akarására és cselekvésére, természeténél fogva Isten ellensége és Isten haragja van rajta. A Szentírás egyetlen szóban foglalja össze az ember büneset utáni állapotát: az Istentől elszakadt ember lelki értelemben véve **HALOTT**. Nem csupán nagyon vagy halálosan beteg, amely betegség az ember hozzájárulásával (tudniillik azáltal, hogy kinyújtja a karját az életmentő gyógyszer felé) meggyógyítható, nem is azt, hogy mélyen alszik, mely álomból fel kell vagy fel lehet ébreszteni, hanem azt, hogy **halott az ő bűneiben**, teljesen halott Isten dolgaira és teljességgel

a bűnnek él. A továbbiak megértéséhez nagyon fontos, hogy ezt komolyan vegyük, mert ezen fordul meg minden a predestináció helyes értelmezését illetően. Hiszen ha ezt komolyan vesszük, akkor a kegyelmi kiválasztás kérdése nem kérdés többé. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy egészen addig nem érthetjük meg a kegyelem lényegét, amíg nem látjuk helyesen az Istentől elszakadt ember állapotát. Legyen tehát ez a legelső és legalapvetőbb tételünk, midőn a Szentírást a Kálvinizmus öt pontja mentén értelmezzük. Nézzük az ide vonatkozó Igéket:

„Titeket is megelevenített, akik **holtak valátok** a ti vétkeitek és bűneitek miatt” (Ef. 2:1, Kol. 2:13)

Az I. Móz. 2:17-ben elhangzó átok („*amely napon ejéndel arról, bizony meghalsz*”), melyet Isten az ember engedetlené válása esetén helyezett kilátásba, valóra vált: az ember mind lelki, mind testi értelemben halottá vált.

Erre a halott állapotra utalnak azok az Igék is, ahol arról beszél a Szentírás, hogy az embernek eredendően **kőszíve** van, amit egyedül Isten képes elvenni és hússzívre cserélni:

„*És adok nékik egy szívet, és új lelket adok belétek, és eltávolítom a kőszívet az ő testökből, és adok nékik hússzívet;*” (Ez. 11:19 ill. 36:26) – Nem azt mondja az Úr, hogy nagyon kemény az ember szíve, amit fel kell puhítani, hanem azt, hogy kőből van, nem mozdul, nem dobban meg Isten hívására, nem reagál az Igére, mert nem is teheti! Akinek pedig nem dobog a szíve, az halott. Olyan új szívre van tehát szüksége az ilyen embernek, amely már egyáltalán képes dobogni, és képes reagálni Isten dolgaira.

Sokakban felmerül a kérdés, hogy vajon mindenkire érvényes-e ez a rettenetes mennyei diagnózis. Nézzük, mit tanít erről a Biblia.

Mivel Isten „*az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette*” (ApCsel. 17:26), tehát mindannyian ugyanattól az első bűnbe esett emberpártól származunk, ezért Ádám óta minden emberben a bűn halálos vírusa öröklődik tovább, amely már a fogantatásunk pillanatában bennünk van:

„*Élt vala pedig Ádám száz harmincz esztendő, és nemze fiat az ő képére és hasonlatosságára és nevezé annak nevét Séthnek.*” (I. Móz. 5:3) – Nagyon kifejezően írja le itt a Szentírás, hogy Ádám már nem egy isteni, szent, tökéletes és hibátlan természetet örökített tovább (nem azt olvassuk, hogy „*nemze fiat az Isten képére és hasonlatosságára*”), hanem a már bűntől teljesen megromlott saját természetét.

„*Annakokáért, miképpen egy ember által jött be a világra a bűn és a bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek... egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat...*” (Rm. 5:12, 18) – Mindannyian, kivétel nélkül a lelki halál állapotába születünk bele, testünkben a bűn halálos vírusával.

„*Ímé én vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám.*” (51. Zsolt. 7.), „*Eltértek a gonoszok fogantatásuk óta; tévelyegnek a hazugok anyjok méhétől kezdve.*” (58. Zsolt. 4.) – írja Dávid.

Tehát nagyon fontos azt látnunk, hogy amikor Isten Igéje a bűneset után élő emberről beszél, akkor **nem egy Isten előtt semleges lelki állapotban levő, ártatlan teremtményként** mutatja be azt, mint aki „tiszta lappal indul” és felnöve majd szabadon dönthet Isten mellett

vagy ellene, hanem egy olyan bűntől teljesen megromlott, lelkileg halott, kőszívű emberi lényként, aki fut, bújik Isten előtt és aki már a kárhozatban van, és a bűnei miatt Isten igazságos ítélete vár rá.

„...*aki pedig nem enged a Fiúnak, nem lát életet, hanem az Isten haragja marad rajta.*” (Jn. 3:36) – nem azt mondja az Ige, hogy aki nem hisz, arra Isten megharagszik, hanem azt, hogy rajta marad az a harag, amely születése, sőt fogantatása óta rajta van.

Ezért nem szabad az újszülött csecsemőket sem Isten előtt ártatlannak tekinteni, mert noha még nem képesek vétkezni, csak idő kérdése, hogy felcseperedve hasonló gonoszságokat és bűnöket kövessenek el, mint az őket körülvevő felnőttek, hiszen a bűn csírája és ezért a bűnre való hajlandóság már bennük van. Etikai értelemben véve még ártatlanok, de természetüket tekintve ők is teljesen romlottak Isten előtt.

Nagyon fontos tehát látnunk azt, hogy a bűntől megromlott ember a maga természeténél fogva teljesen képtelen arra, hogy az üdvösséget válassza, azaz hogy megmentse önmagát, illetve hogy bármilyen mértékben hozzájáruljon ahhoz, de a legfélelmetesebb és legmegdöbbentőbb az egészben az, hogy **nem is akar megmenekülni**, nem is akarja az üdvösséget, hiszen az erre irányuló akaratát teljesen elveszítette:

„*És nem akartok hozzám jőni, hogy életetek legyen!*” (Jn. 5:40)

István, első vértanú nyíltan mondja a zsidóknak: „*Kemény nyakú és körülmételetlen szívű és fülű emberek, ti mindenkor a Szent Léleknek ellene igyekeztek, mint atyáitok, ti azonképpen.*” (Apcsel 7:51)

Ilyen reménytelen állapotban voltam én is, és ilyen reménytelen állapotban voltál te is, amikor Isten megkeresett és ránk talált. Ezért a bűnös embernek **külső segítségre, kívülről jövő kezdeményezésre van szüksége** ahhoz, hogy üdvösségre jusson. Ha nem kapja meg ezt a külső segítséget, örökre el fog kárhozni. Ez a kezdeményezés pedig egy halott esetében nem lehet más, mint hogy őt Isten életre kelti, megeleveníti. Hasonló módon ahhoz, mint ahogyan egykor Ádám testébe Isten belelehelte az életnek leheletét (I. Móz. 2:7), vagy ahogyan Jézus kiparancsolta a sírból a több napja halott Lázárt (Jn. 11:43, 44). A megtérés folyamata során **mindig Isten a kezdeményező és nem a lelkileg halott ember**. Ő kelti életre a halottat, Ő veszi el a kőszívet és ad helyette új, Isten dolgaira reagálni tudó szívet és Ő ad neki élő hitet, ebben a sorrendben („*a ki csak él és hisz én bennem, soha meg nem hal*” Jn. 11:26). Erről beszél a Jn. 1:12,13:

„*Valakik pedig befogadják őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, a kik az ő nevében hisznek; A kik nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából, hanem Istentől születtek.*” – Kik azok, akik hisznek az ő nevében? Azok, akik Istentől születtek. Vagy ahogy az I. Jn. 5:1-ben olvassuk:

„*Mindaz, aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született;*” – Az üdvözítő hit annak a jele, hogy az illető már újjászületett. Úgy is mondhatnánk, hogy **a hit az újjászületett ember életjele**. Hasonlóan ahhoz, mint amikor egy újszülött csecsemő a világra jöve telekor felsír.

Vigyázat, nem az Istenben való hit választásának lehetőségét adja meg Isten az életre keltett embernek (aki ezt a lehetőséget ezután akár vissza is utasíthatja), hanem **magát a hitet!**

„Mert kegyelemből tartattatok meg, **hit** által; és ez nem tőletek van: **Isten ajándéka ez.**” (Ef. 2:8). Még egyértelműbben fogalmaz Pál a Filippi levélben:

„Mert **néktek adatott az a kegyelem a Krisztusért, ... hogy higgyetek Őbenne**” (Fil. 1:29)

Az üdvözítő hit nem az üdvösséget kereső, bűneiben halott ember hozzájárulása a maga megmeneküléséhez, hanem az Isten elől futó bűnös embert kereső kegyelmes Isten hozzájárulása az ember megmentéséhez. **Nem azért hiszünk, hogy újjászülessünk, hanem azért születünk újjá, hogy higgyünk!** Ha csak egy ici-picit is az emberen múlna az üdvössége, ha csak egy hajszálnyit is hozzá tudna járulni ahhoz, ami a sajátja, akkor a kegyelem nem lenne többé kegyelem!

Sokáig lehetne még részletezni a bűnös ember állapotát, az ember szabadságának kérdését, a bűn hatását és természetét (kötetek és tanulmányok százai íródtak ezekről a témákról, melyek közül én is felsorolok jó néhányat a bizonyágtétel végén), én azonban most csak a témánk szempontjából legfontosabb tudnivalókat gyűjtöttem össze. Végezetül egy egészen egyszerű képpel szeretném összefoglalni az eddig leírtakat. Jézus, egy helyen azt mondja az övéinek: „*Ímé, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé*” (Mt. 10:16). Ennél a hasonlatnál maradván nézzük meg, mit eszik egy juh és mit eszik egy farkas. A juh füvet eszik, a farkas meg juhot, természeténél fogva. Hiába próbálom meg akármilyen módszerekkel rávenni a farkast arra, hogy egyen inkább füvet, az, természeténél fogva akkor is a juhot fogja kívánni és választani, és amint csak lehetőség kínálkozik rá, meg is fogja enni azt. A farkasnak előbb juhhá kell válnia ahhoz, hogy a füvet kívánja és akarja választani eledelül.

Az eddigiek ismeretében, a továbbiak megértéséhez még egyetlen (gyakran feltett) kérdést kell tisztáznunk.

Mennyiben vonható felelősségre a teljesen megromlott ember az ő bűneiért?

Jogosan merül fel a kérdés, hogy vajon elítélheti-e Isten az embert azért, hogy nem engedelmeskedik az ő parancsolatainak, ha egyszer az ember természeténél fogva képtelen azoknak engedelmeskedni?

„A képesség mindig a felelősség fokmérője” (Augustus H. Strong, Systematic Theology, New York, A. C. Armstrong, 1889., 577. old.) – Ezzel érvelt Arminius. A fent kifejtett Igék alapján azonban egyértelműen kiderült az, hogy az ember teljes képtelensége a jóra nem mentesíti őt az Isten előtti felelősség alól. A képesség a Biblia szerint nem előfeltétele a felelősségnek! (Megj.: a Magyar Értelmező Kéziszótár sem említi meg a képességet a felelősség definiálásakor!) Arminius logikája nem igazolható a Szentírásból. Az Ef. 2:3, 4:22 fentebb idézett verseiben láttuk, hogy az ember akarja és kívánja a rosszat s mindezt szabadon, önként teszi. Vagy ahogy a Jn. 3:19, 20 és II. Thessz. 2:12 mondja:

„***Ez pedig a kárhoztatás, hogy a világosság e világra jött, és az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot; mert az ő cselekedeteik gonoszak valának. Mert minden, aki hamisan cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy az ő cselekedetei fel ne feddessenek.***” „***Hogy kárhoztattassanak mindazok, akik nem hittek az igazságnak, hanem gyönyörködtek az igazágtalanságban.***” – Tehát nem viszolyogva, irtózva, nem kénytelen-kelletlen, nem külső kényszer hatására teszi a rosszat a romlott ember, hanem szereti azt, örömet leli és gyönyörködik benne.

Az ember tehát nem csupán a bűnt választja az ő „egyirányú” akaratánál fogva, hanem természeténél fogva bűnös is akar maradni. Ha pedig mindez igaz, akkor ez nem jelent mást, mint azt, hogy Isten igazságos ítélete alapján mindenkinek kivétel nélkül el kellene kárhoznia. A tanítványok nem véletlenül kérdezték meg Jézustól, hogy „*Kicsoda idvezülhet tehát?*” (Mk. 10:26) – Vagyis: Hogyan lehetséges az, hogy egyáltalán bárki is üdvösséget nyerjen?

„*Jézus pedig rájuk tekintvén, monda: **Az embereknél [ez] lehetetlen, de nem az Istennél; mert az Istennél minden lehetséges.***” (Mk. 10:27) – Nem azt mondja Jézus, hogy nagyon nehéz az embernek üdvösségre jutnia, érdekes, hogy nem is azt mondja itt, hogy aki hisz, az üdvözülhet, hanem azt, hogy *lehetetlen!* Egy halott nem tudja kinyújtani a karját Isten felé! Egy halott semmit sem tehet az életre keltése érdekében. **Istennél azonban minden lehetséges.** Egészen és teljesen „*az Úré a szabadítás!*” (Jón. 2:10). Pontosan erről szól a kálvinizmus, erről szól az Evangélium, ez a kegyelem lényege. Erről fogok beszélni a következő pontokban.

Az ember menthetetlenül megromlott, de a mindenható **Isten** az ő végtelen kegyelménél fogva **szabadítást készített** az ember számára.

2. Feltétel nélküli kiválasztás

A 2. ponttal egy olyan, a Szentírás egészét átható, nagy horderejű tanításhoz érkeztünk, amelyhez csakis leoldott saruval, Isten előtti mély hódolattal és alázattal közelíthetünk, egészen és feltétel nélkül alárendelve magunkat az ő tökéletes Kijelentésének és a Szentlélek elménket és szívünket átformáló erejének. Komolyan véve Pál apostol intését, hogy senki feljebb ne bölcselkedjék annál, mint amennyire Isten megengedi (Rm. 12:3), „hogy azokat, amiket az Úr titkon elrejtve hagyott, ne kutassuk; amiket pedig nyilvánossá tett, el ne hanyagoljuk, hogy vagy a túlságos kíváncsiság, vagy másfelől a hálátlanság vádjára alá ne essünk.” (Institucio III. könyv, 207. old.). Ha nem így közelítjük meg a feltétel nélküli kiválasztást, Isten Igéje „bolondság” vagy „botránkozás” lesz számunkra csakúgy, mint Pál apostol idejében az Evangélium a görögök és a zsidók számára (I. Kor. 1:23).

Mi következik az 1. pontból?

Folytatva az előző pontban elkezdett és az Ige alapján kifejtett gondolatmenetet, el kell hogy jussunk arra a következtetésre, hogy az ember üdvösségre jutása nem az emberen, azaz nem az ő akarati „döntésén” múlik (hiszen teljesen megromlott természeténél fogva nem akarja a saját üdvösségét), hanem egyedül és kizárólag a mindenható Istennel. Ő az, aki képes a halottakat életre kelteni. Ő az, aki egyedül képes a farkasokat juhokká tenni. Ő az, aki egyedül képes az előle menekülő embert maga felé fordítani és benne üdvözítő hitet ébreszteni. Ő egyedül, a mi üdvösségünk elkezdője és véghezvivője!

„*Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket...*” (Jn. 15:16) – Nem mi döntöttünk Isten mellett, hanem Ő döntött mellettünk.

„*Meg lévén győződve arról, hogy aki elkezdette bennetek a jó dolgot, elvégezi a Krisztus Jézusnak napjáig*” (Fil. 1:6). „*Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást [a véghezvitelt] jó kedvéből.*” (Fil. 2:13) – **Ő kezdte el** bennünk a jó dolgot, nem tőlünk indult a kezdeményezés, és Ő az, aki arról is gondoskodik, hogy amit elkezdett, azt véghez is vigye bennünk, azaz, hogy egészen véghez vigye a mi üdvösségünket. Még azt is **Ő munkálja ki** bennünk, hogy **akarjuk a jót** választani és hogy tudjuk is azt cselekedni!

A Biblia világosan tanít arról, hogy **nem fog üdvözülni minden ember**. Júdásról például, biztosan tudjuk, hogy elkárhozott (Jn. 17:12). A gazdag és Lázár történetében szereplő gazdag is kárhozatra jutott (Lk. 16:22,23). Jézus több helyen is világosan beszél arról, hogy lesznek olyanok, akik kivettetnek majd a „külső sötétségre” (Mt. 8:12, Mt. 22:13, Mt.25:30), az „örök tűzre” (Mt. 25:41), a „gyehennára”(Mk 9:43-48) vagy a „tűznek távába” (Jel. 20:15), mely kifejezések az örök kárhozat borzalmát szemléltetik. Nem áll meg tehát az a sokak által egyre gyakrabban hangoztatott elgondolás, mely szerint Isten végül úgyis minden embert üdvözíteni fog. Ezt a nézetet nevezik *univerzalizmusnak*, vagy a *minden ember üdvözülése* tanának. Természetesen ezen nézet hirdetői is a Bibliára hivatkoznak, azon belül is néhány univerzalizmust sejtető igehelyre, melyek közül ebben a fejezetben csupán az I. Tim. 2:4 magyarázatára térek ki. A céloom ugyanis nem az, hogy a nehezen érthető igehelyekből kiindulva vezessem le a feltétel nélküli kiválasztást, hanem az, hogy a Biblia erre vonatkozó világos (református) tanítását kifejtssem, melynek fényében majd ezek a sokak által vitatott Igék is helyes értelmezést nyernek.

Ha tehát az üdvösségünk egyedül Istenen múlik, akkor ez azt jelenti, hogy **Isten nem üdvözít minden embert.** „*Mert nem mindenkié a hit!*” (II. Thessz. 3:2) – Isten **nem ad mindenkinek üdvözítő hitet.** Jogosan merül fel tehát a kérdés, hogy akkor mi alapján üdvözít Isten *csupán némelyeket.* A Biblia világos válasza erre: **Isten kegyelmi kiválasztása** alapján, melyre **a világ kezdete előtt** került sor.

„*Áldott legyen az Isten, és a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak Atyja, aki megáldott minket minden lelki áldással a mennyekben a Krisztusban, a szerint, amint **magának kiválasztott minket Őbenne a világ teremtése előtt,** hogy legyünk mi szentek és feddhetetlenek Őelőtte szeretet által, **Eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad** Jézus Krisztus által az Ő akaratjának jó kedve szerint... Őbenne, akiben vettük is az örökséget, eleve elrendeltetvén annak eleveelvégzése szerint, aki mindent az ő akaratjának tanácsából cselekszik*” (Ef. 1:3-5, 11) – Pál ezt a levelet és így e fenti sorokat az „*Efészusban lévő és Krisztus Jézusban hívó szenteknek*” (1. vers) írja, tehát nem mindenkinek általánosságban, hanem csak az Efézusi gyülekezetben levő **választottaknak.** (Érdemes mindig megnézni azt, hogy kik egy-egy levél címzettjei, kire vagy kikre vonatkoznak az abban leírtak.)

„*Tudván, Istentől szeretett atyámfiain, hogy **ti ki vagytok választva***” (I. Thessz. 1:4) – írja Pál a Thesszalonika-i gyülekezet azon részének, „*mely van az Atya Istenben és az Úr Jézus Krisztusban*” (I. Thessz. 1:1), azaz az ottani választottaknak. A II. Thessz. 2:13-ban pedig azt írja nekik: „*Mi pedig mindenkor hálaadással tartozunk az Istennek ti érettetek atyámfiain, akiket szeret az Úr, hogy **kezdetől fogva kiválasztott titeket Isten az üdvösségre, a Lélek szentelésében és az igazság hitében***”.

Hasonlóképpen ír Péter apostol is első levele címzettjeiről: „*Péter, Jézus Krisztusnak apostola, a Pontusban, Galátiában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek, **akik ki vannak választva az Atya Isten eleve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében, engedelmségre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre***” (I. Pét. 1:1,2).

„*Aki **megtartott** minket és hívott szent hívással, **nem a mi cselekedeteink szerint, hanem az ő saját végezése és kegyelme szerint, mely adatott nekünk Krisztus Jézusban örök időknél előtte.***” (II. Tim. 1:9)

„*Ekképen azért most is van maradék a **kegyelemből való választás** szerint*” (Rm. 5:11) – írja Pál a zsidók közül való választottakról.

Isten ugyanis a világ felvettése óta egy népet gyűjt egybe minden népből, nyelvből és nemzetből, akiket a Biblia, mint ahogy azt az eddigiekben is láttuk, szenteknek vagy **választottaknak** nevez (ld. még: Mt. 24:22,24,31; Mk. 13:20,22; Mk. 13:27; 2 Tim. 2:10; Tit. 1:1; ApCsel. 9:15; Rom. 11:7; 1 Thess. 1:4; 2 Pet. 1:10 stb.). Ezeket az embereket, Isten már „*a világ teremtése előtt*” (Ef. 1:4) kiválasztotta magának arra, hogy újjászületve és örök életet nyerve a föld sójává és a világ világosságává legyenek (Mt. 5:13, 14), hogy szentek és feddhetetlenek legyenek Isten előtt (Ef. 1:4), hogy kiábrázolódják rajtuk a Krisztus (Gal. 4:19, Rm. 8:29), hogy maradandó gyümölcsöt teremjenek (Jn. 15:16), hogy magasztalják Isten dicsőségét és az ő dicsőséges kegyelmét (Ef. 1:6, 12). Egyszóval, hogy a mindenható Istent dicsőítve képviseljék Őt ebben a világban és hogy az ő akarata szerint éljenek.

Csakis és kizárólag azok fognak örök életet nyerni, azok fognak hinni, azok fognak üdvözülni, akiket Isten eleve örök életre választott (vagy rendelt):

„Ennek hallatára örvendeztek a pogányok, és magasztalták az Úr igéjét, és **akik az örök életre választottak, mindnyájan hívővé lettek.**” (ApCsel. 13:48) – Akiket Isten a pogányok közül kiválasztott az örök életre, hallván az örömhírt, hitre jutottak.

Az arminianus álláspont cáfolata

Ezzel a kálvinizmus nagy ellenlábasai, az arminianusok is egyet értenek. A kiválasztás ténye ugyanis kitagadhatatlan a Szentírásból. Tegyük fel azonban a kérdést, hogy **mi alapján választott ki vagy rendelt Isten eleve némelyeket az örök életre.** Ezen a ponton válik élesen ketté a két tábor. Erre a kérdésre ugyanis az arminianusok és a mai hívők többsége teljes meggyőződéssel azt feleli, hogy Isten előre tudta azt, hogy ki hogyan fog majd reagálni az Evangélium üzenetére, kik lesznek azok, akik majd hisznek Jézusban és kik fogják elutasítani Őt, vagyis kik fognak *együtműködni* Istennel az üdvösségük elnyerése érdekében és kik nem. Ez alapján az előzetes ismeret (vagy előre látott hit) alapján választotta ki Isten az embereket az üdvösségre. – Mondják ők, majd idézik a Rm. 8:29-et, mely szerint:

„*Mert akiket eleve ismert, eleve el is rendelte*”.

Az arminianus értelmezés szerint tehát az itt használt „*eleve ismer*” kifejezés egyszerűen egy még meg nem történt dologgal vagy eseménnyel kapcsolatos előzetes intellektuális ismeretet jelöl.

Ez a magyarázat nagyon humánusnak és rendkívül szimpatikusnak tűnik a büszke, bűntől elhomályosított emberi elme számára. Egyetlen baj van vele csupán, hogy az szöges ellentétben áll a Biblia tanításával. Három érvet fogok felsorakoztatni ezen arminianus állásponttal szemben.

1. A Rm. 8:29 fenti értelmezése szöges ellentétben áll a Szentírás emberről alkotott képével (ld. a kálvinizmus 1. pontját).

Ha Isten az emberek előre látott Jézushoz való viszonyulása alapján rendelte volna őket az üdvösségre, akkor minden embernek, kivétel nélkül el kellene kárhoznia. Hiszen, mit látott volna Isten, amikor előretékné a világtörténelemben? Azt, hogy minden ember gyűlöli az Igazságot és szereti a hamisságot és senki, de senki nem akar Jézushoz menni. Ha ez lett volna az üdvösségre való kiválasztás alapja, akkor egyetlen lélek sem üdvözülne!

2. A Rm. 8:29 fenti értelmezése szöges ellentétben áll a Szentírás üdvözítő hitttel kapcsolatos tanításával (ld. a kálvinizmus 1. pontját).

A Szentírás szerint Isten a hit ajándékozója és nem a megromlott természetű ember „produkálja” azt saját magától (ld. Ef. 2:8, Fil. 1:29 stb.). Ezért Isten, e fenti értelmezés szerint csupán azt ismerte volna eleve (tudta volna előre), hogy kik azok az emberek, akiket Ő hitttel fog megajándékozni. Ez sem árul el semmit az üdvösségre való kiválasztás alapjáról. Hiszen nem tudjuk meg azt, hogy miért ajándékoz meg némelyeket hitttel és másokkal miért nem teszi meg ugyanezt.

3. Az „eleve ismer” kifejezés fenti módon történő értelmezése nem egyezik meg annak itt és a Biblia más helyein használt jelentésével.

Pál nem pontosítja egyetlen szóval sem azt, hogy mi az, amit Isten eleve ismert az emberben. Ő nem tesz hozzá semmi olyat az itt használt kifejezéshez, hogy „akiket Isten eleve ismert, *hogy hinni fognak*”, mert Pál nem is pusztán intellektuális ismeretet értett ezalatt, hanem valami egészen mást. Isten ugyanis (intellektuálisan) mindenkit *ismert* már a világ teremtése előtt, mégsem rendelt mindenkit örök üdvösségre. Az „eleve ismer” (*proginoszko*) kifejezés valódi jelentése tehát saját magában kell, hogy hordozzon egy olyan korlátozást, mely által leszűkül azon emberek köre, akiket Isten eleve elrendelt az örök üdvösségre. Ezzel a jelentéssel mind Pál, mind a levél címzettjei tisztában kellett, hogy legyenek.

Ahhoz, hogy a Rm. 8:29-ben használt kifejezés valódi értelmét meghatározhassuk, meg kell vizsgálnunk, hogy milyen értelemben szerepel ez a kifejezés a Biblia egyéb helyein. Ehhez először az *ismer* ige jelentését kell megvizsgálnunk. Az *ismerni* kifejezés a Szentírásban Isten jótetszésére, jókedvére, megkülönböztető szeretetére, szeretetén alapuló kiválasztására, előnyben részesítésére utal. Most csak három fontosabb Igét idézek, amelyben ez a szó előfordul, a többinél csak az igehelyeket tüntetem fel:

„Mielőtt az anyaméhben megalkottalak, **már ismertelek**, és mielőtt az anyaméhből kijövé, megszenteltelek [elkülönítettelek]” (Jer. 1:5) – Isten nyilvánvalóan intellektuálisan mindenkit ismer már a születése előtt, itt azonban arról beszél az Ige, hogy Jeremiást már a születése, fogantatása előtt megkülönböztetett szeretettel elválasztotta, kiválasztotta, elkülönítette magának Isten az ő jótetszése szerint.

„Azután **ismeré** Ádám az ő feleségét Évát, aki fogad vala méhében és szűli vala Kaint” (I. Móz. 4:1) - Ez egy emberi példa, de nagyon kifejezően érzékelteti az ismer szó egy újabb bibliai jelentését. Ádám nyilván sok más embert is ismert az ő feleségén kívül, ez az igeszakasz azonban arról a megkülönböztetett testileg is kifejezésre juttatott szeretetről beszél, melyet Ádám tanúsított Éva iránt, melynek egyik gyümölcse Kain volt.

„Én vagyok a jó Pásztor; és **ismerem** az enyéimet” (Jn. 10:14) – Jézus minden embert ismer, mindenkiről tudja, hogy mi van a szívében (Jn. 2:25), azonban itt Jézusnak az övéi iránt tanúsított kiválasztó, megkülönböztető szeretetéről van szó. (Ld. még: Zsolt. 1:6, Ám. 3:2, Hós. 13:5, I. Kor. 8:3, Gal. 4:9, I. Jn. 3:1 stb.) Hasonlóan kell értelmeznünk Jézus azon szavait is, melyeket az utolsó ítéletkor intéz majd a bal keze felől álló elítéltekhez:

„És akkor vallást teszek majd nékik: **Sohasem ismertelek** titeket; távozzatok tőlem, ti gonosztevők.” (Mt. 7:23) – Vagyis: sohasem választottalak ki titeket, sohasem volt semmilyen szeretet kapcsolatomban veletek, soha sem volt semmi közöm hozzátok!

A Rm. 8:29-ben használt görög kifejezés, Istennel kapcsolatban még két helyen fordul elő az ÚSZ-ben:

„Nem vetette el Isten az ő népét, melyet **eleve ismert**” (Rm. 11:2)

„Hanem drága véren, mint hibátlan és szeplőtlen bárányén, a Krisztusén: Aki **eleve el volt** ugyan **rendelve** a világ megalapítása előtt, megjelent pedig az idők végén ti érettetek” (I. Pét. 1:20)

Ugyanez a kifejezés főnévként fordul elő az I. Pét. 1:2-ben:

„*Akik ki vannak választva az Atya Isten **eleve rendelése** szerint*”.

Látjuk, hogy az utóbbi két igehely még jobban rávilágít a görög szó helyes értelmezésére, melyet számunkra legérthetőbbé az új fordítás tesz, hiszen az új fordítású Biblia már mind a három helyen következetesen a *kiválaszt* ill. *eleve elrendel* szavakkal fordítja a görög kifejezést. A Rm. 8:29 tehát helyesen így hangzik:

„*Akiket **Isten az ő szereteténél és szuverén jótetszésénél fogva eleve kiválasztott**, eleve el is rendelte, hogy azok az ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek*”.

Erről az öröktől fogva való isteni kiválasztó szeretetről beszél az Úr a Jer. 31:3-ban is:

„*...mert **örökkévaló szeretettel szerettek téged, azért terjesztettem reád az én irgalmasságomat***”

Mi Isten kiválasztásának az alapja?

Az eddigiekből tehát világosan kiderül az, hogy Isten kiválasztása nem az előre látott hiten, sem az ember hozzáállásán, szándékán vagy Istennel szemben tanúsított előre látott viselkedésén alapszik, hanem egyedül és kizárólag a mindenható Isten szuverén jótetszésén.

„*Mert Mózesnek ezt mondja [Isten]: **Könyörülök, akin könyörülök, és kegyelmezek, akinek kegyelmezek. Annakokáért tehát nem azé aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.***” (Rm. 9:15,16) – Isten teljesen szabadon, minden rajta kívül álló tényezőtől (ember akarata, erőfeszítései, cselekedetei stb.) függetlenül, vagyis szuverén módon adja az ő kegyelmét mindazoknak, akiknek akarja. Isten teljesen szabad az eleve elrendelésben, a kegyelmi kiválasztásban! Egyedül Ő az, aki eldönti, hogy kit ajándékoz meg örök élettel és kit nem.

„*Eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által az **ő akaratjának jó kedve szerint***” (Ef. 1:5) – Miért éppen minket fogadott gyermekeivé? Az Ige válasza: **Mert tetszett az Istennek.**

„*...mikor az **Istennek tetszett**, ki elválasztott engem az én anyám méhétől fogva és elhívott az ő kegyelme által, hogy kijelentsen az ő Fiát én bennem, hogy hirdessem őt a pogányok között...*” (Gal. 1:15,16) – Miért éppen Pált választotta ki erre az óriási feladatra? Miért éppen általa juttatta el az Evangéliumot a pogányoknak? **Mert tetszett az Istennek.**

„*Hálákat adok néked, Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és az értelmesek előtt, és a kisdedeknek megjelentetted. Igen, Atyám, **mert így volt kedves te előtted.***” (Mt. 11:25, 26) – Miért csak a kisdedeknek jelentette ki Isten az ő csodálatos Evangéliumát és miért rejtette el a bölcsek és értelmesek előtt? **Mert tetszett az Istennek.**

„*Mert **Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást [a véghezvitelt] jó kedvéből.***” (Fil. 2:13) – Miért munkálja az Úr némelyekben az akarást és a véghezvitelt? **Mert tetszett az Istennek.**

Pactum Salutis

Istennek a világ teremtése előtt volt egy ún. *titkos tanácsvégzése*, amelyet latinul *Pactum Salutis*-nak (Üdvösség Tanácsa) hívnak. Sebestyén Jenő-től idézek: „A mai magyar fül számára azonban a „tanácsvégzés” szó is zavaró jellegű, mert könnyen félreértésre adhat okot, amikor t. i. azt értjük alatta, hogy többen összejönnek és egy bizonyos dologban kicserélik nézeteiket, ingadoznak és tanácsot kérnek egymástól; mert Istennél ilyen nincsen. Ő szuverén, akinek nem kell gondolkozni, mielőtt valamit tenne... Mit értsünk tehát Isten örök végzése alatt? Isten ama munkáját, amellyel a maga örök bölcsességénél fogva elvégezte és szuverén akaratánál fogva **elhatározta, hogy mi fog történni mindennel ezen a világon.** Ezért tehát decretuma (végzése) nem választható el lényétől és **abban minden fel van véve**, még a bűn is, még Krisztus Keresztje is, de a büntetés is, a szabadság is, felelősség is és az ima meghallgattatása is.” (SJR, II. Fő rész 103. old.) Nézzünk meg néhány Igét, ahol Isten örök tanácsvégzéséről van szó.

„*Őbenne, akiben vettük is az örökséget, eleve elrendeltetvén annak eleve elvégzése szerint, aki mindent az ő akaratjának tanácsából cselekszik*” (Ef. 1:11) – Minden, ami ezen a világon történik, Isten tanácsvégzése szerint megy végbe.

„*Amaz örök eleve-elvégzés szerint, amelyet megcselekedett [beteljesített] a Krisztus Jézusban, a mi Urunkban:*” (Ef. 3:11). „*Azt, aki Istennek elvégzett tanácsából és rendeléséből adatott halálra, megragadván, gonosz kezeikkel keresztfára feszítve megölétek.*” (ApCsel. 2:23) - Jézus Krisztus kereszthalála is előre el volt rendelve Isten tanácsvégzésében. Erre utal az I. Pét. 1:19, 20 is.

„*Tudja az Isten öröktől fogva minden ő cselekedeteit*” (ApCsel. 15:18) – Isten nem kapkod, nem az események alakulásától függően cselekszik, hanem az ő örök tanácsvégzése szerint.

„*Megismertetvén velünk az ő akaratjának titkát az ő jó kedve szerint, melyet eleve elrendelt magában*” (Ef. 1:9) – Nem kérdezt meg senkit, nem kérte ki senkinek a tanácsát, mikor az egész világra vonatkozó tervét megalkotta. Ő teljesen szabadon határozott és rendelt el eleve mindent, ami ebben a világban történt, történik és történni fog.

„*Ki megjelentem kezdettől fogva a véget, és előre azokat, amik még meg nem történtek, mondván: **tanácsom megáll, és véghez viszem minden akaratomat.***” (Ésa. 46:10) – Mind végbe fog menni, amit Isten az ő tanácsvégzésében elrendelt és semmi olyan nem történhet ebben a világban, amit Isten ne fektetett volna le abban. Erre utal a következő Ige is:

„*Sok gondolat van az ember elméjében; de csak az Úrnak tanácsa áll meg.*” (Péld. 19:21) – mert Isten még a gondolataink végbemenetele felett is szuverén Úr.

„*Miért is az Isten, kiválóbban meg akarván mutatni az ígéret örököseinek az ő végzése változhatatlan voltát, esküvéssel lépett közbe*” (Zsid. 6:17) – Az ő tanácsvégzése megváltoztathatatlan (ld. még Rm. 9:11)!

Fontos azonban azt látnunk, hogy Isten tanácsvégzésének csupán egy nagyon lényeges része a kiválasztás, azaz az ember örök sorsának elrendelése. Mi a továbbiakban erre a részre fogunk koncentrálni. Mi tehát Isten kegyelmi kiválasztásának legvégsőbb alapja? Nem más, mint az **ő örök, bölcs, tökéletes tanácsvégzése, melyet az ő jó tetszésénél, örökkévaló szereteténél fogva határozott el magában a világ teremtése előtt.**

„Nem azért szeretett titeket az Úr, sem nem azért választott titeket, hogy minden népnél többen volnátok; mert ti minden népnél kevesebben vagytok; Hanem mivel szeretett titeket az Úr” (V. Móz. 7:7,8) – mondja Mózes a zsidó népnek. Hogy miért éppen Izraelt szerette az Úr ilyen különös, örökkévaló, megkülönböztetett szeretettel, miért éppen őket választotta ki minden nép közül, nem árulja el nekünk. Miért választott ki minket Isten? Azért mert örökkévaló szeretettel szeretett. Miért szeretett? Miért éppen minket szeretett? Mert Ő így döntött. Miért döntött így? Nem tudjuk. A válaszunk erre is csak az lehet: Mert tetszett az Istennek.

Ha most újra felidézzük a bevezető részben használt „3 köteles” képet, akkor azt kell, hogy mondjam, hogy ezzel a megállapítással elérkeztünk a „plafonig”, és tovább nem juthatunk ennél. Kálvin szavait idézem: „Ha pedig tovább menve azt kérdezzük, hogy miért akarta, akkor már valami nagyobb dolgot és az Isten akaratanál magasabbat kutatunk, amit meglátni nem lehet. Fékezze hát magát az emberi vakmerőség és ne keresse azt, ami nincs, nehogy esetleg még azt se találja meg, ami van.” (Institucio III. könyv 231. old.) Pál apostollal együtt mi is csupán leborulhatunk ezelőtt a hatalmas, mindenható, szuverén, szerető Isten előtt és együtt kiálthatjuk:

„Óh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei s kinyomozhatatlanok az ő útai! Mert kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? vagy kicsoda volt néki tanácsosa? Avagy kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? Mert Őtőle, Őáltala és Őreá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké. Ámen.” (Rm. 11:33-36)

Az érem másik oldala

Az ún. „kettős predestináció” nehéz, ám megkerülhetetlen kérdéséhez érkeztünk. Legalább annyira nem volna becsületes dolog az isteni kiválasztás bibliai tanítását az elfogadhatóság kedvéért enyhíteni és ezzel Isten végtelen szuverenitását holmi emberi tényezők által lekorlátozni, mint a kiválasztás másik oldaláról, azaz, ahogy Kálvin és a reformátorok nevezték: az elvettetésről vagy elmellőzésről (reprobacio) hallgatni. Mert nem is lehet beszélni kiválasztásról elvettetés nélkül. Az utóbbi, „mint valami sötét árnyék a fényt, kíséri a kiválasztás gondolatát... Azt ugyanis még elfogadják az emberek, hogy van kiválasztás, de az elvettetést szörnyűségnek tartják. Kálvin is azt mondta, hogy az decretum horribile (szörnyű végzés) és tovább nem tudott menni.” (SJR II. Fő rész, 112. old.)

Ahhoz, hogy a lehető legvilágosabb képet kapjuk az elvettetésről, mindenek előtt különbséget kell tennünk Isten ún. *pozitív* és *negatív* végzései között. Isten ugyanis a jót rendeli, a rosszat, a gonoszt pedig *megengedi* és teljhatalmúlag *kormányozza*. Mindazáltal úgy a jó, mint a rossz fel vannak véve az ő örök tanácsvégzésébe és Ő mindkettő fölött szuverén Úr. Példa erre József testvéreinek gaztette, melynek végül is csodálatos vége lett:

„Ti gonoszt gondoltatok én ellenem,” – mondja József a testvéreinek, „de Isten azt jóra gondolta fordítani, hogy cselekedjék úgy amint ma, hogy sok nép életét megtartsa.” (I. Móz. 50:20) – A testvérek gonoszságából Isten az egész család megmentését hozta ki.

Legmegdöbbentőbb példa azonban Isten a gonosz feletti teljhatalmának bizonyítására kétségtelenül Jézus keresztre feszítése, mely talán a legnagyobb bűn volt, amit ember valaha

is elkövetett Istennel szemben. Amelyről a következőképpen tesznek bizonyosságot a jeruzsálemi hívők:

„Mert bizony egybegyűltek a te szent Fiad, a Jézus ellen, akit felkentél, Heródes és Ponczius Pilátus a pogányokkal és Izráel népével, **hogy véghezvigyék, amikről a te kezéd és a te tanácsod eleve elvégezte volt, hogy megtörténjenek.**” (ApCsel. 4:27,28) – Nem csak, hogy eleve elrendelte Isten Jézus halálát, melyet az emberi gonoszság (tehát nem Isten) vitt véghez, hanem a mi megváltásunkat hozta ki belőle.

Isten nem szerzője a bűnnek, hiszen Ő háromszor Szent Isten (Jel. 4:8) és nincsen Őbenne semmi sötétség (I. Jn. 1:5). Hogy végső soron honnan van a bűn, arról a Szentírás nem beszél. Annyit tudunk róla, hogy a bűnesetkor lépett be az emberiség életébe és azóta van jelen a látható világban is. Tudjuk azt is, hogy Isten gyűlöli a bűnt és fölötte áll annak.

Isten pozitív végzései úgy mennek végbe, hogy Isten *aktív módon* beavatkozik a választottak életébe olyan módon, hogy *megváltoztatva az ő szívüket és természetüket* életre támasztja, újjászüli őket. Míg az ő ún. negatív végzéseinek megvalósítása során Isten *kiszolgáltatja* a bűn uralmának a nem-választottakat, vagyis az elvetetteket. Engedi, hogy a saját természetük és szívük kívánságai szerint cselekedjenek. Nem ébreszt tehát bennük hitetlenséget (nem Isten teszi őket gonosszá, nem ő okozza, nem ő idézi elő bennük a bűnt), mert az már természettől fogva bennük van.

A Bibliát tanulmányozva lényegesen kevesebb Igét találunk az elvettetésre vonatkozólag, mint a kiválasztással kapcsolatban. (Nem csoda, hiszen Isten első renden nem is erre akarja irányítani a figyelmünket, hanem az ő végtelen kegyelmére, és mentő szeretetére, mely által némelyeket teljesen érdemtelenül kiragad az örök kárhozatból.) Ilyen az elvettetésre utaló Igék például a következők:

„Mert belopózkodtak valami emberek, akik régen **előre beírtak ezen ítéletre**,...” (Júd. 4)

„Akik engedetlenek lévén, megütköznek az ígében, **amire rendeltettek is.**” (I. Pét. 2:8)

Indirekt módon erre enged következtetni az I. Thessz. 5:9:

„Mert **nem haragra rendelt minket az Isten**, hanem arra, hogy üdvösséget szerezzünk a mi Urunk Jézus Krisztus által” – írja Pál a thesszalonikai választottaknak, akiket Isten *nem haragra*, azaz nem az ítéletre rendelt, hanem az üdvösség elnyerésére.

A legvilágosabban azonban a Római levél 9. fejezete beszél a kettős predestinációról, mely bibliai rész magyarázata egy külön tanulmányt is megérne. Én most csupán néhány részlet szeretnék kiragadni belőle az elvettetés tanának alátámasztására. Pál a 11. versből Ézsau és Jákób esetével kezdi el szemléltetni a kegyelmi kiválasztás két oldalát, bebizonyítva, hogy Isten egyikük iránti szeretete ill. másikuk iránti gyűlölete teljesen független volt a két testvér magatartásától (cselekedeteitől):

„Mert mikor még meg sem születtek, sem **semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek**, hogy az Istennek **kiválasztás szerint való végzése megmaradjon, nem cselekedeteből**, hanem az elhívótól, megmondattott néki, hogy: A nagyobbik szolgál a kisebbiknek. Miképen meg van írva: Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem.” (Rm. 9:11-13) – Aki ismeri Jákób és Ézsau életét, az tudja, hogy Jákób semmivel sem volt különb Ézsaunál, amivel kiérdemelhetette volna

Isten szeretetét. Mindketten bűnös emberek voltak. Jákób neve ráadásul azt jelenti, hogy „csaló”, és úgy gondolom ez a név hüen írja le az ő életét. Ráadásul ikrek voltak, tehát emberileg nézve, jogilag sem lehetett semmilyen alapja a megkülönböztetésüknek. Nem véletlenül hangsúlyozza az Ige, hogy Isten Jákób iránti szeretetének és Ézsau iránti gyűlöletének az alapja *nem* az ő cselekedeteikben keresendő, hanem Isten eleve elrendelésében, örök tanácsvégzésében.

Amikor Isten gyűlöletéről beszél az Ige, nagyon fontos, hogy ne egy rosszindulatú, gonosz indulatokkal mételyezett (vagyis ne egyfajta emberi) gyűlöletre gondoljunk, mint ahogyan Isten szeretete sem csupán egy részrehajló, a szeretett személy magatartásától függő érzelmi megalapozottságú szeretet. (Megj.: Sokan gondolkodnak úgy, hogy Isten csak a bűnt gyűlöli, de a bűnöst nem. A Bibliában azonban több helyen szerepel az, hogy Isten nem csak a bűnt, hanem magát a bűnös embert is gyűlöli (vagy utálja): 5. Zsolt. 6,7, 11. Zsolt. 5, Péld. 3:32, Jer. 7:29, Hós. 9:15, V. Móz. 18:12...) Mikor Isten valakit gyűlöl, az tulajdonképpen azt jelenti, hogy megvonja tőle különleges jóindulatát és szeretetét, melynek vége nem lehet más, mint romlás és pusztulás. Erről beszél Malakiás próféta, amikor a következőket írja:

*„Szerettelek titeket, azt mondja az Úr, és azt mondjátok: Miben szeretted minket? Avagy nem atyjafia vala-é Ézsau Jákóbnak? azt mondja az Úr: **Jákóbot pedig szerettem; Ézsaut ellenben gyűlöltem**, és az ő hegyeit pusztává tettem, örökségét pedig pusztai sakálokévá. Ha azt mondja Edom: Elpusztultunk; de térjünk meg és építsük fel a romladékokat: ezt mondja a Seregeknek Ura: **Ők építenek, de én elrontom, és elnevezik őket istentelenség határának és oly népnek, amelyre örökké haragszik az Úr.**” (Mal. 1:2-4)*

(Itt fontos megjegyezni, hogy ez nem jelenti azt, hogy Isten ne részesítené mind a szeretetteket, mind a gyűlölteket az ő ún. általános jóindulatában, vagyis a földi élethez szükséges áldásokban, ld. Mt. 5.45, ApCsel. 14: 16, 17.)

Világos tehát, hogy Isten Ézsau iránti gyűlöletének csakúgy, mint Jákób iránti szeretetének alapja egyedül és **kizárólag Isten örök tanácsvégzése** volt (11. vers) és nem az ő cselekedeteik, nem az ő Istenhez való viszonyulásuk. Félreértés ne essék, **az életük alapján mindkettőjük rászolgált volna Isten haragjára, gyűlöletére, azonban Isten úgy határozott, hogy Jákóbbal, testvérevel ellentétben, nem úgy bánik, ahogy megérdemelné.** Ezt hangsúlyozza Pál a következő versekben:

*„Mert Mózesnek ezt mondja: **Könyörülök azon, akin könyörülök, és kegyelmezek annak, akinek kegyelmezek. Annakokáért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.**” (Rm. 9:15,16)*

Majd, hogy még jobban megerősítse ezen nagy horderejű kijelentését, a fáraó példáját hozza fel, akiről azt mondja az Ige:

*„Azért támasztottalak téged, hogy **megmutassam benned az én hatalmammat, és hogy hirdessék az én nevemet az egész földön.**” (Rm. 9:17)* Majd így folytatja:

*„Annakokáért **akin akar könyörül, akit pedig akar, megkeményít.**” (18)*

A Mózes 2. könyvének tudósításából világosan kiderül az, hogy **a fáraó szíve természeténél fogva gonosz, kemény volt**, amely többek között abban nyilvánult meg, hogy kíméletlenül bánt az Isten népével, embertelen körülmények között dolgoztatta őket. **Nem Isten tette** tehát

a fáraót bűnössé, nem ő ébresztett benne hitetlenséget. Istennek tehát semmi mást nem kellett volna csinálnia ahhoz, hogy *megkeményítse* a fáraó szívét, mint hagyni, hogy a romlott természetéből fakadó indulatai szabadon érvényesüljenek és így a szívében már amúgy is meglévő bűn teljességre jusson. Nem idegen a Bibliától az a fogalmazásmód, hogy sok esetben Istennek tulajdonítja olyan dolgok megtételét, melyeket valójában Ő csupán megenged, hogy megtörténjenek:

Dávid királynak pl. a következőket mondja az Úr: *„Most azért ne távozzék el a fegyver soha házadból, mivel megútáltál engem, és a Hitteus Uriás feleségét elvetted, hogy feleséged legyen. Ezt mondja az Úr: Ímé én éppen a saját házadból bocsátok reád csapásokat, és feleségeidet szemed láttára veszem el, és adom más felebarátodnak, és hál a te feleségeiddel fényes nappal.”* (II. Sám. 12:10,11) – Vagyis Isten megengedi Dávid felebarátjának, hogy elvegye a feleségét és hogy házasságtörést kövessen el vele.

A II. Sám. 24:1-ben azt olvassuk, hogy Isten az, aki arra indítja Dávidot, hogy engedetlenül megszámlálja a népet. A párhuzamos igehelyen, az I. Kr. 21:1-ben azonban az áll, hogy a Sátán indította fel Dávidot a népszámlálásra. A két igehelyből tehát arra következtethetünk, hogy Isten megengedi a Sátánnak, hogy rávegye Dávidot a nép megszámlálására. Hasonlóképpen értendő a következő Ige is:

„Miért engedel eltévelyedni minket útaidról, oh Uram! miért keményítéd meg szívünket, hogy ne féljünk tégedet?” (Ésa. 63:17)

A Szentírás, ugyanakkor, világosan beszél arról is, hogy amikor Isten egy bűnös embert kiszolgált, sőt **átad a bűnnek**, az már **az isteni ítélet végrehajtását**, vagyis a **bűnös megbüntetését** jelenti:

*„És az örökkévaló Istennek dicsőségét felcserélték a mulandó embereknek és madaraknak és négylábú állatoknak és csúszó-mászó állatoknak képmásával. **Annakokáért adta is őket az Isten szívök kívánságaiban tisztátalanságra**, hogy egymás testét megszeplőssítsék; Mint akik az Isten igazságát hazugsággá változtatták, és a teremtett dolgokat tisztelték és szolgálták a teremtő helyett, aki mind örökké áldott. Ámen. **Annakokáért adta őket az Isten tisztátalan indulatokra...**”* (Rm. 1:23-26) – E szerint tehát Isten, mint igaz Bíró, nem csupán kiszolgáltatja, hanem át is adja a már bűnös, kemény szívű embert a bűnnek. Erről az aktív bírói tetről van szó az alábbi igehelyeken is:

*„...mivelhogy nem fogadták be az igazságnak szeretetét az ő idvességökre. És **azért bocsátja reájok Isten a tévelygés erejét, hogy higgyenek a hazugságnak**; Hogy kárhoztattassanak mindazok, akik nem hittek az igazságnak, hanem gyönyörködtek az igazságtalanságban”* (II. Thessz. 2:10-12)

*„De nem akarta Szihon, Hesbon királya, hogy átmenjünk ő rajta, mert **megkeményítette volt az Úr, a te Istened az ő lelkét, és engedetlenné tette az Ő szívét**, hogy a te kezébe adja őt, a mint nyilván van e mai napon.”* (V. Móz. 2:30)

*„És beméne Izráel Égyiptomba, s Jákób a Khám földén zsellérkedék. És igen megsaporítá az ő népét, és erősebbé tevé elnyomóinál. **Elváltoztatá azoknak szívét, hogy gyűlöljék az ő népét, és álnokul cselekedjenek az ő szolgálival.**”* (Zsolt. 105:23-25)

(A Szentírás számos más helyen is bizonyosságot tesz arról, hogy **Isten a bűnös ember szíve felett is szuverén Úr**, vagyis azt tesz vele amit akar: Józs. 11:19,20, Jer. 32:40, Jn. 12:39,40, ApCsel. 16:14, Jel. 17:17 stb. Ez az, amit egyszerűen nem tud elfogadni a büntől megromlott, büszke ember.)

A fáraó szívének megkeményítésével kapcsolatban többször olvassuk azt, hogy a fáraó keményítette meg a maga szívét (8:15, 32, 9:34), ugyanakkor arról is többször olvasunk, hogy Isten keményítette meg a fáraó szívét (II. Móz. 7:3, 10:1, 9:12, 10:20, 27, 11:10, 14:4,8,17). Vagyis, Isten, mint a fáraót jogosan megillető ítéletet végrehajtó igaz Bíró, a fáraó már amúgy is kemény szívét megkeményíti. Még mielőtt Mózes a fáraóhoz ment volna, Isten már akkor kijelentette neki, hogy meg fogja keményíteni a fáraó szívét, azaz, hogy végre fogja hajtani rajta az ítéletet:

„Mikor elindulsz, hogy visszatérj Egyiptomba, meglásd, hogy mindazokat a csudákat véghez vidd a Faraó előtt, melyeket kezedbe adtam; én pedig megkeményítem az ő szívét, és nem bocsátja el a népet.” (II. Móz. 4:21)

A fáraó tehát, noha Isten mércéjével mérve, természeténél fogva nem volt gonoszabb, bűnösebb, ítéletre méltóbb, mint más bűnös emberek, mégis Isten az ő szuverén akaratánál fogva úgy döntött, hogy rajta végrehajtja a megérdemelt ítéletet, mely a fáraó szívének megkeményítésével kezdődött és a fáraó halálához, teljes elpusztításához vezetett. A fáraó felől Isten úgy döntött (ellentétben sok más akkor élő ugyanolyan bűnös emberrel), hogy **azt fogja neki adni, amit megérdemel**, vagyis kiszolgáltatja a bűnei következményének, mert akin akar, könyörül, akit pedig akar, megkeményít (18. vers). Mindez pedig azért történt így, hogy Isten ennek a fáraónak az esete által mutassa meg az akkori világnak az ő hatalmát és dicsőségét.

Kálvin azt írja: „**Elesik tehát az ember, mivel Isten gondviselése így rendeli: de a saját hibája folytán esik el.**” (Institutio III. könyv, 239. old.)

Isten igazságossága az ő eleve elrendelésében

Ez a tanítás sérti a bűnös ember igazságérzetét. Azt még csak-csak elfogadják az emberek, hogy Isten némelyeket örök életre választ, azonban „nem lehet olyan igazságtalan az Isten,” – mondják - „hogy némelyeket elvessen!”.

Nézzük meg, mi áll e mögött az elgondolás mögött. Aki így gondolkodik az nem gondol mást, mint azt, hogy némely bűnös, ám Isten mellett dönteni képes embereket Isten az ő különös kegyelmével ajándékoz meg az üdvösségre jutásuk érdekében, azonban a többiektől sem vonja meg annak lehetőségét, hogy üdvösségre jussanak, és így két csoportja lesz az üdvözülőknek. Az egyik azokból áll, akik Isten kegyelmi kiválasztása alapján jutottak üdvösségre, a másik csoport tagjai pedig, mondjuk úgy, saját erőfeszítésből. Nézzük csak meg, hogyan folytatja Pál a megkezdett gondolatmenetet:

*„Mit mondunk tehát: Vajjon **nem igazságtalanság-é ez az Istentől?**” – Kérdezi, majd rögtön válaszol is rá: „**Távol legyen!**” (Rm. 9:14).*

Sokak szerint ugyanis nem egyeztethető össze a szerető Isten természetével az, hogy Ő lelkileg, természet szerint semleges állapotban levő szegény, ártatlan embereket elvessen,

megtagadva tőlük az üdvösségre jutás lehetőségét. A Szentírás azonban lépten-nyomon azt hangsúlyozza (ld. kálvinizmus 1. pontja), hogy Istennek *bűnös, a bűneikben egyformán halott, teljesen megromlott természetű* emberekkel van dolga, amint azt az eddigi példák is mutatják (Ézsau, Jákob és a fáraó). Ezt szüntelenül szem előtt kell tartanunk ahhoz, hogy meglássuk, hogy bizony mennyire **„nem igazságos”** Isten, mikor némelyeket az ő bűnös, romlott voltuk ellenére az ő érthetetlen kegyelménél fogva felment az örök kárhozatalól és örök élettel ajándékoz meg, és mennyire **igazságosan** cselekszik akkor, mikor némelyeket, mint Igaz Bíró, kiszolgáltat, átad a bűneik jogos, örökké tartó következményének! Mert nem az az érthetetlen, hogy a „Jó Isten” némely bűnösöket örök kárhozattal büntet, hanem az, hogy egyáltalán vannak olyanok, akiket Isten felment az ítélet alól és örök élettel ajándékoz meg, holott nekik is örök kárhozatal járna osztályrészül.

„Mondod azért nékem: Miért fedd hát engem? Hiszen az ő akaratának kicsoda áll ellene? Sőt inkább kicsoda vagy te óh ember, hogy versengsz az Istennel? Avagy mondja-é a készítmény a készítőnek: Miért csináltál engem így? Avagy nincsen-é a fazekasnak hatalma az agyagon, hogy ugyanazon gyuradékból [vagyis ugyanazon bűnös, romlott természettel rendelkező „gyuradékból”] némely edényt tisztességre, némelyt pedig becstelenségre csináljon? Ha pedig az Isten az ő haragját megmutatni és hatalmát megismertetni kívánván, nagy békességes türéssel elszenvedte a harag edényeit, melyek veszedelemre készítették, és hogy megismertesse az ő dicsőségének gazdagságát az irgalom edényein, melyeket eleve elkészített a dicsőségre, mit szólhatsz ellene?” (Rm. 9:19-23)

Valaki egyszer felszisszenve ezen kemény tanítás hallatán, így kiáltott fel: „Igen ám, csak hogy mi nem egyszerű agyagedények vagyunk!” Mire a válasz: „Vigyázz, mert az Isten sem egy egyszerű fazekas!”. Amikor Isten szuverenitását vizsgáljuk, szüntelenül emlékeztetnünk kell magunkat arra, hogy Isten és az ember nem egyenrangú felek! Isten nem tartozik számadással nekünk, mi azonban igenis számadással tartozunk Neki.

„Mindent teremtett az Úr az ő maga céljára; az istentelent is a büntetésnek napjára.” (Péld. 16:4)

Miért gyűlölte Isten Ézsaut? Miért keményítette meg Isten a fáraó szívét és keményít meg ma is némelyeket? Miért készített némelyeket becstelenségre és pusztulásra? Miért enged elkárhozni némelyeket? Miért teremt istentelent a büntetésnek napjára? A Biblia világos válasza erre: azért, hogy legyenek olyanok, akiken Isten **az ő hatalmát és igazságosságát is megmutatja** azáltal, hogy bűneik jogos büntetését szenvedik, és hogy végső soron ezáltal is az Ő neve dicsőíttessék az egész világon.

Összefoglalva az eddigieket kimondhatjuk tehát, hogy Isten **az elvetetteknek igazságot szolgáltat**, míg **a választottakon kegyelmet gyakorol**. S hogy ki az, akinek igazságot szolgáltat és ki az, akin kegyelmet gyakorol, azt egyedül Isten dönti el. Ez az, melyet Isten az ő örök tanácsvégzésében, a világ felvettése előtt, teljesen szuverén módon, eleve elhatározott önmagában.

Hadd szemléltessem az eddig elmondottakat egy egyszerű példával. Egy börtöncellában 10 elítélt vár az ítélet végrehajtására. Mindannyiukat ugyanazért a bűnért ítélték halálra, és mindegyiküket ugyanaz a bíró ítélte el. Egy nap nyílik a cellaajtó és megjelenik a börtönfelügyelő egy a bírótól kapott hivatalos bírói végzéssel a kezében, melyben az áll, hogy a cellában levő 10 elítélt közül 4 felmentést kapott az ítélet végrehajtása alól. Ki merné azt

állítani ebben az esetben, hogy a bíró igazságtalanul bánt a maradék 6 elítélttel, mikor kiszolgáltatta őket a bűnük jogos büntetésének. Pontosan ez történt világméreteken is.

„És még sem engem hívtál segítségül Jákób, hanem megfáradtál én bennem Izráel! Nem adtad nékem égőáldozatul bárányaidat, és áldozataiddal nem dicsőítettél engem; nem terheltelek ételáldozattal, és tömjénnel nem fárasztottalak. Nem vettél pénzen nékem jóillatú nádat, és áldozataid kövérevel jól nem tartottál, csak bűneiddel terhelél, vétkeiddel fárasztál engemet. Én, én vagyok, aki eltörlöm álnokságaidat enmagamért, és bűneidről nem emlékezem meg! Juttasd eszembe, no pereljünk együtt, beszélj el, hogy igaznak találjassál!” (Ésa. 43:22-26) – Ki az, aki perelni akar Istennel? Ki az, aki azt meri állítani, hogy igazságtalanul cselekszik az Úr, amikor megbünteti a bűnöst. Mit tudna felmutatni előtte az ilyen ember, amiért az Úr őt igaznak találhatná, amiért kiérdemelhetné az Úr kegyelmét, jóindulatát? Bizony ugyanazt tesszük és tettük mi is, mint Izrael népe, ugyanúgy nem cselekedtünk egyetlen egy olyan dolgot sem, mellyel Istennek a kedvére tehattünk volna mielőtt Őt megismertük. Bünt bűnre halmoztunk, haragot gyűjtöttünk a haragnak napjára (Rm. 2:5), teljesen jogosan várt ránk a kárhozat rettenetes borzalma.

„De az Isten gazdag lévén irgalmasságban, az ő nagy szerelméből, mellyel minket szeretett, Minket, kik meg voltunk halva a vétkek miatt, megelevenített együtt a Krisztussal, (kegyelemből tartattatok meg!) És együtt feltámasztott és együtt ültetett a mennyekben, Krisztus Jézusban: Hogy megmutassa a következő időkben az ő kegyelmének felséges gazdagságát hozzánk való jóságából a Krisztus Jézusban. Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; Nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék.” (Ef. 2:4-9)

Óh, mennyire „nem igazságos” az Isten! Óh, mennyire „igazságtalanul” kegyelmes! Mennyire gazdag az irgalmasságban és mennyire bővölködik a kegyelemben! Kezded már érteni, mit jelent a kegyelem?

Végül következzen néhány igehely annak direkt alátámasztására, hogy Isten mindent igazságosan cselekszik.

„Azért készen tartotta az Úr a veszedelmet, és azt reánk hozá: mert igaz az Úr, a mi Istenünk minden cselekedetében, melyeket cselekszik; mert nem hallgattunk az ő szavára.” (Dán. 9:14)

„Igaz az Úr minden ő útában, és minden dolgában kegyelmes.” (145. Zsolt. 17)

„Köszikla! Cselekedete tökéletes, mert minden ő úta igazság! Hűséges Isten és nem csalárd; igaz és egyenes Ő!” (V. Móz. 32:4)

„Kezeinek cselekedetei hűség és igazság; minden ő végzése tökéletes.” (111. Zsolt. 7)

„örök tanácsaid hűség és igazság” (Ésa. 25:1)

Isten eleve elrendelése és a fatalizmus

Gyakran éri az a vád a predestinációban hívőket, hogy fatalista módon élnek és gondolkodnak. Valóban nagyon szomorú az, ha valakinek a predestináció értelmezéséből egy

fatalista gondolkodásmód és életvitel következik (erről majd az ember felelősségéről szóló bekezdésben fogok bővebben beszélni), azonban semmiképpen sem szabad még véletlenül sem összekevernünk a *fatalizmust* a predestinációval. Nézzük meg egészen röviden, hogy milyen alapvető különbségek vannak az iszlám fatalizmusa és a keresztyén (bibliai alapokon nyugvó) predestináció szemlélet között. Az egyszerűség kedvéért egy táblázatban szeretném összefoglalni ezeket az alapvető különbségeket.

Predestináció	Fatalizmus
<ul style="list-style-type: none"> Isten az ember sorsát szuverén módon, egy örök, bölcs, tökéletes terv alapján irányítja 	<ul style="list-style-type: none"> Az ember sorsát a vak végzet vagy jobb esetben, egy <i>szeszélyes</i> istenség (Allah) irányítja
<ul style="list-style-type: none"> Isten igazságos, szerető édesatyja 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista Allah egy keleti despota, kiszámíthatatlan kényúr, zsarnok
<ul style="list-style-type: none"> Céltudatos keresztyén életet eredményez 	<ul style="list-style-type: none"> Céltalanná válik az ember élete
<ul style="list-style-type: none"> A predestináció hívő az Isten iránti szeretetből kifolyólag keresi az Istennel való közösséget és az ő akaratát 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista kényszerűségből engedelmeskedik istenének, hiszen fél tőle, kerüli a vele való kapcsolatot
<ul style="list-style-type: none"> A keresztyén hívő jelszava: „Legyen meg a te akaratod!” – ő is önként akarja azt, amit Isten akar 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista jelszava: „Allah nagy” – vagyis: „Féljünk tőle, mert eltipor!”
<ul style="list-style-type: none"> A keresztyén ember Isten szabad gyermeke, önként, hálából engedelmeskedő munkatársa 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista az istenség félve engedelmeskedő rabszolgája
<ul style="list-style-type: none"> A predestináció helyes felfogása egy rendkívül aktív, odaszánt, tevékeny életet eredményez 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalizmus teljes passzivitást és letargiát kell, hogy eredményezzen
<ul style="list-style-type: none"> A predestináció hívő mindenben Isten dicsőségét keresi 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista minden cselekedetével az életben maradásáért küzd
<ul style="list-style-type: none"> A predestináció hívő Isten kijelentett akaratát keresi és ez alapján próbálja berendezni az életét 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalista a titkokat kutatja, és ezek alapján akarja kormányozni a saját életét
<ul style="list-style-type: none"> A predestináció helyes értelmezéséből élő hit és rendíthetetlen bizalom fakad 	<ul style="list-style-type: none"> A fatalizmus teljes bizonytalanságot eredményez

„A fatalizmus nem változata vagy gyermeke a predestinationnak, hanem karikatúrája, torzképe csupán, s ezért értéktelen...Ezért a fatalizmus vádja rendesen a kételkedő, vagy gyenge hitű emberek fegyvere a predestinatio ellen.” – Írja Sebestyén Jenő (SJRJ II. Fő rész, 111, 112. old.).

A leggyakrabban idézett igevers

Igen ám, de mit kezdünk akkor az **I. Tim. 2:4**-gyel? A kettős predestináció ellenzői ugyanis szinte csípőből rántják elő ezt az Igét, mint perdöntő érvet, mondván, hogy íme a Biblia világosan tanítja, hogy Isten „*azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson.*”. Ahogy már korábban is említettem, ez csupán az egyike azoknak a minden ember üdvözülését sugalló, ún. univerzalista igehelyeknek, melyek első olvasásra ellentmondani látszanak a Szentírás eddigiekben ismertetett, predestinációval kapcsolatos világos tanításának. Mielőtt ennek helyes értelmezését ismertetném, szeretnék felsorolni

további két olyan szempontot, melyet az univerzalista igehelyek értelmezésekor mindenképpen figyelembe kell vennünk.

1. Sohasem szabad figyelmen kívül hagynunk a közvetlen és a tágabb szövegekörnyezetet. Az Igén követünk el erőszakot, ha azt a közvetlen szövegekörnyezetéből kiragadva, annak eredeti értelmét megváltoztatva idézzük.
2. A Biblia által használt „minden”, „világ”, „összes” stb. általános kifejezések nem minden esetben jelentik azt, hogy „a földön valaha élt minden egyes ember, kivétel nélkül”. A Biblia „minden” fogalma nem minden esetben egyezik meg a mi „minden” fogalmunkkal. Nagyon fontos, hogy egy adott kifejezést, ne a mi mai felfogásunk szerint értelmezzünk, hanem úgy, ahogy azt a Szentírás értelmezi. Van olyan igevers, ahol például maga a szentíró pontosítja a *minden* fogalmát (I. Kor. 15:27)

Nézzük meg ezek után az I. Tim. 2:4 közvetlen szövegekörnyezetét:

*„Intelek azért mindenek előtt, hogy tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások **minden emberekért**, Királyokért és minden méltóságban levőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel. Mert ez jó és kedves dolog a mi megtartó Istenünk előtt, **Aki azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson**. Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, aki adta önmagát váltságul mindenekért, mint tanúbizonyság a maga idejében,”* (I. Tim. 2:1-6)

Pál mindjárt a fejezet elején egy intéssel indít: „tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások **minden emberekért**”. Itt tehát egy felszólítást kapunk arra vonatkozóan, hogy imádkozzunk minden emberért. Ugyanakkor a Jn. 17:9-ben azt olvassuk, hogy Jézus tudatosan visszatartotta magát attól, hogy a világ összes emberéért imádkozzon:

*„Én ezekért könyörgök: **nem a viláért könyörgök**, hanem azokért, akiket nékem adtál, mert a tiéid.”* – Jézus a főpapi imájában világosan különbséget tesz a világ és azok között, akiket az Atya Neki adott. Világosan látszik az egész 17. részből az, hogy Jézus abban a fejezetben világ alatt azokat érti, akik nem az övéi, akik nem hallgatnak az ő szavára, akiket az Atya nem adott Neki, tehát nem a világon valaha élt minden egyes embert. Felteszem a kérdést: Csakugyan arra bátorít minket Pál, hogy könyörögjünk általánosságban a világon élő minden emberért? Vajon nem tenné-e ez felszínessé az imaéletünket, nem válnának-e a mi imádságaink erőtlenné az ilyen általános könyörgések által? Mindenkiért imádkozni valójában annyi, mintha senkiért sem imádkoznánk. Akkor tehát ki mindenkiért imádkozzunk e szerint a felszólítás szerint? Világosan megmondja Pál:

„Királyokért és minden méltóságban levőkért” – azaz az államhatalom képviselőiért, a felsőbb vezetőkért. Pál ezt a császárság idején mondja! Nem arathatott osztatlan sikert Pálnak ez a felszólítása az akkori keresztyének között! Még hogy azért a véres kezű Néróért, Caliguláért, Tibériuszért könyörögjünk, akik üldöznek bennünket és az oroszlánok elé vetnek sokakat közülünk?! – mondhatták sokan. Pál azonban úgy folytatja, hogy *„ez jó és kedves dolog a mi megtartó Istenünk előtt,”* és ekkor hangzik el a jól ismert mondat: *„Aki azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson”*. Mit mond tehát Pál? Azt mondja, tessék imádkozni a vezetőkért, a császárokért, az uralkodókért is, mert Isten azt akarja, hogy ezek közül a felsőbb vezetők, királyok és méltóságok közül is üdvösségre jussanak emberek és megismerjék az Igazságot. Vagyis a *„minden ember”* azt jelenti, hogy

„*mindenféle társadalmi rangú, minden fajta beosztásban levő ember*”. Tehát Isten nem csak a köznépből, az alsóbb rétegekből akar embereket üdvözíteni, hanem a felsőbb rétegekben élő emberek közül is! A „minden” (*pasz*) szónak ez az értelmezése teljes összhangban van a Szentírás egyéb helyein használt értelmezésével, ld. pl. Mt. 4:23:

„*gyógyítva a nép között minden betegséget*” – Mely nyilván nem azt jelenti, hogy Jézus az akkor élő minden beteg ember betegségét meggyógyította volna, hanem azt, hogy mindenféle betegséget meggyógyított. Nem volt olyan betegség, amit ne tudott volna meggyógyítani.

„*Boldogok vagytok, ha szídalalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem.*” (Mt. 5:11) – Itt is nyilván mindenféle gonosz hazugságról van szó.

„*Szeretteim, ne higgyetek minden léleknek*” (1 Jn. 4:1) – azaz *mindenféle* léleknek, hiszen vannak hamis, tisztátalan lelkek is, nem csak tiszták.

A Mt 10:12-ben ugyanazt az eredeti görög szót, amely az I. Tim. 2:4-ben szerepel értelemszerűen *mindenfélé*-nek fordítja a Károli: „*Melyben valának mindenféle földi négylábú állatok, vadak, csúszómászó állatok és égi madarak.*” (ApCsel. 10:12) Hiszen nem a világon valaha élt összes állat jelent meg Péter látomásában.

A minden/mindenki és az ehhez hasonló szavak egy másik gyakran használt értelmezése: „egy adott körön, egy adott csoporton belül minden egyes ember”. Néhány példát hadd hozzak erre is:

„*Mert mindenki azt tartja vala Jánosról, hogy valóban próféta vala.*” (Mk. 11:32) – Nyilván csupán azok közül mindenki, aki ismerte őt, vagy hallott róla. A sziú indiánok ebből a körből minden biztonnal kimaradtak.

„*És lőn azokban a napokban, Augusztus császártól parancsolat adaték ki, hogy mind az egész föld összeirattassék.*” (Lk. 2:1) – Itt sem a föld kerektségén élő összes emberről van szó, hanem csak a római birodalom területén élőkről.

„*Mondának azért a farizeusok egymás között: Látjátok-é, hogy semmit sem értek? Ímé, mind e világ ő utána megy.*” (Jn. 12:19) – Azt hiszem magától értetődő, hogy itt sem az egész világon valaha élő minden egyes emberre kell gondolnunk. A *mind e világ*-ban pl. a Jézust nem követő farizeusok biztosan nincsenek benne.

Ezt az értelmezést kell alkalmaznunk a II. Pét. 3:9 esetében is: „*Nem késik el az ígérettel az Úr, mint némelyek késelemnek tartják; hanem hosszan tűr érettünk, nem akarván, hogy némelyek elveszenek, hanem hogy mindenki megtérésre jusson.*” – Az Úr hosszan tűr „*érettünk*”, nem akarván, hogy némelyek elveszenek *közülünk*, hanem hogy *mindenki közülünk* megtérésre jusson. Hányan vannak, akik teljesen hitetlenül, megtéretlenül halnak meg! Talán nem elég erős a mindenható Isten akarata ahhoz, hogy ezeket az embereket megtartsa? Távolságra legyen! Kiket ért akkor Péter „*mi*” alatt? A választottakat, azaz a választottak körén belül mindenkit.

„*Mert amiképpen Ádámban mindnyájan meghalnak, azonképpen a Krisztusban is mindnyájan megelevenítettek.*” (I. Kor. 15:22) – Itt mindkét tagmondatban értelemszerűen más-más embercsoportot kell értenünk „*mindnyájan*” alatt. Az első tagmondatban mindazon

emberekről van szó, akik *Ádámban* vannak, azaz a világon valaha élt minden egyes emberről, hiszen Ádám bűne által a földön valaha élt összes ember, kivétel nélkül bűnössé vált. A bűn büntetése pedig halál. A második tagmondat azonban már csupán azokról beszél, akik *Krisztusban* vannak, vagyis a hívők közül mindenkiről. Mindnyájan, akik *Ádámban* vannak, meghalnak, akik azonban megtérnek Jézushoz, azok mind megeleveníttetnek. Ugyanígy kell értelmeznünk a Rm. 5:18-at.

A „világ” kifejezés egy másik, (a Szentírásban ugyancsak gyakran használt) szintén nagyon fontos értelmezésére majd a kálvinizmus 3. pontjában, a korlátozott engeszteléssel kapcsolatban térek ki.

Visszatérve az alapigéhez, Pál a következőképpen folytatja a gondolatmenetet: „*Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, Aki adta önmagát váltságul mindenekért, mint tanúbizonyság a maga idejében*” – Azaz ugyanaz az Istenünk a szegényeknek és a gazdagoknak, a királyoknak és az alattvalóknak. Jézus a legmagasabb rangú vezetők közül is ugyanúgy meghalt sokakért, mint a legszegényebb emberek közül; egyedül Rajta keresztül kerülhetnek kapcsolatba Istennel úgy a felsőbb vezetők, mint az alacsonyabb rangú emberek, vagy a rabszolgák. Mert Isten mindenféle rangú, nemű, mindenféle pozícióban lévő embernek egyetlen Önmagához vezető Utat készített: Jézus Krisztust. Ez az Ige tehát azt emeli ki a mi számunkra, hogy Istennél nincs személyválogatás (V. Móz. 10:17, II. Krón. 19:7)! Nincsen itt szó, tehát, semmiféle általános, minden egyes emberre vonatkozó, a Szentírás egybehangzó bizonyágtételének ellentmondó üdvözítő Isteni akaratról. „Hiszen az ő akaratának kicsoda áll ellene?” (Rm. 9:19) (Az arminianus értelmezés szerint Isten mintha azt mondaná itt, hogy „én azt akarom, hogy minden ember üdvözljön és az igazság ismeretére eljusson, mindazáltal ne úgy legyen ahogy én akarom, hanem ahogyan az emberek.”) Ha Istennek valóban az lenne az örök tanácsvégzésében lefektetett akarata, hogy minden egyes valaha élt ember kivétel nélkül üdvözljön, akkor ez így is történne. Erre mérget vehetnénk. Azonban elég, ha Júdás elkárkozására és arra a sok-sok, fentebb felsorolt igeszakaszra gondolunk, melyek arról szólnak, hogy lesznek olyanok, akik örökre el fognak kárhozni és máris megdőlt az univerzalizmus tana.

Isten kegyelmi kiválasztása és az ember felelőssége

Nagyon nagy galibát szokott okozni az, amikor valaki Isten szuverenitását az ember felelősségével szemben akarja kijátszani mondván, hogy ha Isten úgyis eleve elrendelt mindent, akkor nekem semmi dolgom, elég ha hátradőlök és hagyom, hogy Isten véghezvigye mindazt, amit felőlem eltervezett. Aki azonban így gondolkozik, bizonyágot tesz arról, hogy nem érti még az eleve elrendelés lényegét. Mondhatnám úgy is, hogy egy fatalista predestináció szemléletet vall.

A Biblia ugyanis kétféleképpen mutatja be a történelem vagy az egyes emberek életének eseményeit. Van, hogy egy eseményt kizárólag **Isten látószögéből** tárgyal, vagyis ilyenkor Isten titkos tanácsvégzésébe kapunk bepillantást. Van, amikor az **ember szemszögéből** ír le egy-egy történetet, ahol az ember felelősségét hangsúlyozza, és arra is van példa, amikor mind az isteni, mind az emberi oldal egyszerre jelenik meg ugyanabban a bibliai tudósításban. Ez utóbbira a legcsodálatosabb példa Péter pünkösdi prédikációja, melyben a következőket mondja:

„Azt, aki Istennek elvégezett tanácsából és rendelkezéséből adatott halálra, megragadván, gonosz kezeitekkel keresztfára feszítve megölétek” (ApCsel. 2:23)

A mondat első fele Isten szemszögéből mutatja be Jézus kereszthalálát, míg a második fele az emberi oldalt emeli ki. El volt ugyan rendelve örök időknek előtte, hogy Krisztus meg fog halni a bűnösökért, de ez nem mentesíti e gonoszság elkövetőit a felelősségtől! Ugyanez igaz Júdás árulására is:

„Az embernek Fia jóllehet elmegyén, amint meg van írva felőle, de jaj annak az embernek, aki az embernek Fiát elárulja; jobb volna annak az embernek, ha nem született volna.” (Mt. 26:24)

A legszemléletesebb példája az isteni szuverenitás és az emberi felelősség rejtélyes összekapcsolódásának kétségtelenül Pál hajóútja az ApCsel. 27-ben. Nézzük meg, mi történik itt. Pálék rettenetes viharba keverednek a Földközi-tengeren. Több napja küzd már a legénység az életben maradásért, de a vihar csak nem akar elcsitulni. Mikor már minden reményük szertefoszlott életben maradásuk felől, Pál egyszer csak előáll, és a következőket mondja:

„Jóllehet szükséges lett volna, óh férfiak, hogy engedelmeskedve nékem, ne indultunk volna el Krétából, és elkerültük volna ezt a bajt és kárt: Mindazáltal mostanra nézve is intelek benneteket, hogy jó reménységben legyetek; mert egy lélek sem vész el közületek, hanem csak a hajó. Mert ez éjjel mellém állt egy angyala az Istennek, akié vagyok, akinek szolgállok is, ezt mondván: Ne félj Pál! A császár elé kell néked állanod. És ímé az Isten ajándékba adta néked mindazokat, kik te veled hajóznak. Annakokáért jó reménységben legyetek, férfiak! Mert hiszek az Istennek, hogy úgy lesz, amint nékem megmondatott. Egy szigetre kell pedig nekünk kivetődnünk.” (21-26) – Pál tehát megjelenti a vele levőknek Isten végzését: életben fogunk maradni, senki sem fog elveszni, csak a hajó, egy szigetre fogunk kivetődni. Majd teljes határozottsággal megvallja, hogy ő hisz abban, hogy mindez így is fog történni.

Nem sokkal később egy furcsa dolog történik.

„A hajósok pedig mikor el akarának menekülni a hajóból, és a csolnakot lebocsáták a tengerre, annak színe alatt, mintha a hajó orrából vasmacskákat akarnának vetni, Monda Pál a századosnak és a vitézeknek: **Ha ezek a hajóban nem maradnak, ti meg nem szabadulhattok. Akkor a vitézek elvágák a csolnak köteleit, és ki hagyák esni azt.” (30,31)** – Amikor a hajósok el akarnak menekülni, Pál figyelmezteti a velük levő századost és a katonákat mondván, hogy ha azok elszöknek, senki sem fogja túlélni ezt a hajóutat.

Nincs itt valami égbekiáltó ellentmondás? – kérdezhetnénk. Az előbb még azt mondta Pál, hogy senki sem fog odaveszni. Most meg azt mondja, hogy ha a hajósok a fedélzeten nem maradnak, akkor el fognak pusztulni. Hát nem Pálnak kellene a legnyugodtabbnak lennie ebben a feszült helyzetben? Hát nem kellene hagynia elszökni a legénységet, tudván, hogy úgyszólván az fog történni, amit Isten elhatározott? Miért figyelmezteti Pál a századost? Talán nem hisz Istennek? Talán ő is elbizonytalanodott a megmenekülésüket illetően, mikor meglátta, hogy a hajósok el akarnak szökni? Érdekes, hogy a százados sem mondja azt, hogy mit aggódsz Pál, hát nem te mondtad az előbb, hogy Isten megígérte, hogy meg fogunk menekülni? Hát nem elég hatalmas Isten, hogy hajósok nélkül is megtartsa minket?

Íme, Isten szuverenitása és az ember felelősségének teljes összhangja. Senki sem jön zavarba, senki sem akad ki azon, hogy hogyan jön össze a kettő. Senki sem akarja kijátszani az egyiket a másik ellen, pedig itt pogányokról van szó. Sőt, Pállal az élen mindenki a legnagyobb természetességgel megpróbál mindent elkövetni annak érdekében, hogy amit Isten előre elrendelt és megígért, az valóra is váljon. Isten valóban megtehetné, hogy hajósok nélkül is szabadulást adjon a veszedelemből. Istennek azonban úgy tetszett, hogy általunk, bűnös, esendő emberek által vigye véghez az ő tökéletes tervét. Pál éppen azért avatkozik közbe, mert tudja, ismeri Isten akaratát. Tudja mi a végcél, tudja, hogy meg fognak menekülni, ezért mindent elkövet annak érdekében, hogy célba is érjenek.

„A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi; a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk és a mi fiainké mind örökké” (V. Móz. 29:29) – Amikor az eleve elrendelés, kegyelmi kiválasztás kérdésével foglalkozunk, Isten titkainak birodalmában járunk. Beletekintve annak mélységeibe, könnyen magával ragadhat bennünket az a kísértés, hogy a mindennapi életünkre vonatkozólag Isten titkaiból próbáljunk meg útmutatást nyerni az ő világos kijelentései helyett. Azonban ez az Ige éppen arra figyelmeztet bennünket, hogy noha Isten az ő végtelen kegyelménél fogva bepillantást enged az ő titkaiba, mégis azt akarja, hogy mi az **ő kijelentett akaratát, vagyis az ő parancsait kövessük** és arra figyeljünk, az alapján tájékozódjunk és rendezzük be az életünket és ne az ő titkai alapján.

Pál, a hajóúton elhangzott intéséhez hasonlóan hangzik a figyelmeztetés ma is mindannyiunk számára: *„Ha meg nem tértek..., semmiképpen nem mentek be a mennyeknek országába!”* (Mt. 18:3), *„Ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképpen elvesztek!”* (Lk. 13:3,5) Nekünk ezekre a figyelmeztetésekre, ezekre a felszólításokra kell nagyon odafigyelni! Ez az, amire törekedni kell, ez az, aminek érdekében mindent meg kell tennünk, amit csak tudunk!

Olvasd csak, milyen szívbemarkolóan kérleli Isten az ő engedetlen népét az ÓSZ-ben, noha tudja jól, hogy nem fognak mindnyájan megtérni: *„Térjete meg és forduljatok el minden vétkeitektől, hogy romlásatokra ne legyen gonoszságotok. Vessétek el magatoktól minden vétkeiteket, melyekkel vétkeztetek, és szerezsetek magatoknak új szívet és új lelket; Miért halnátok meg, oh Izráel háza!? Mert nem gyönyörködöm a meghaló halálában, ezt mondja az Úr Isten. Térjete meg azért és éljete!”* (Ez. 18:30-32)

Ezt az „alapvetet” alkalmazza Pál akkor is, mikor a következőket mondja:

„Annakokáért, szerelmeseim, amiképpen mindenkor engedelmeskedtetek, nem úgy, mint az én jelenlétemben csak, hanem most sokkal inkább az én távollétemben, félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti idvességeteket; Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből.” (Fil. 2:12,13) – Tessék mindent elkövetni a ti üdvösségetekért! Minden erőfeszítéssel azon legyetek, hogy ezt véghez vigyétek! Félre minden lustasággal, henyéléssel, felszínességgel, nemtörődomséggel! Mert tudjátok meg, hogy Isten az, aki eredményessé teszi az erőfeszítéseiteket. Mivel tudjátok, hogy Isten végez mindent, és hogy még a mi alkalmas voltunk is Istentől van (II. Kor. 3:5), éppen ezért tessék nektek is minden töletek telhetőt megtenni, halálosan komolyan véve mind Isten szuverenitását mind az ő parancsait.

Mi a helyzet az imádsággal?

„Ha Isten mindent eleve elrendelt, akkor mi szükség van az imádságra? Ha Isten úgyis előre tudja, hogy mit akar nekem adni, mit akar velem tenni, ha jól tudja, hogy mire van szükségem, ha előre tudja, hogy kiket akar üdvözíteni és kiket nem, akkor miért imádkozzak én bármi- vagy bárkiért is?” - Az eddigiek alapján bizonyára sokaknak a szívéből szólnak ezek a kérdések. Azonban, akikben ezek a kérdések felmerülnek, bizonyosságát adják annak, hogy nem értik még az imádság igazi lényegét és célját. Mi a célja az imádságnak?

Hadd világítsam meg ezt egy egyszerű példával. Ha laikusként bekopogtatnék egy vállalat vezérigazgatójához azzal a kéréssel, hogy változtassa meg a vállalat üzletpolitikáját és az egész vállalatfejlesztési stratégiát és átnyújtanék neki egy általam kidolgozott új fejlesztési, stratégiai irányelvet mondván, hogy a továbbiakban ehhez tartsa magát a vállalat vezetését illetően, azt hiszem, azonnal kihajítanának engem onnan, esetleg még előtte megkérdeznék tőlem, hogy mégis kinek képelem magamat. Noha mindenki számára egyértelmű, hogy butaság lenne ilyen kéréssel fordulni egy vezérigazgatóhoz, mégis azt kell, hogy mondjam, hogy sokan gondolkodnak így, amikor a mindenható Istenhez imádkoznak. Sokan gondolják azt, hogy az imádsággal Istent rávehetik arra, hogy megváltoztassa az életükre vonatkozó tervét és egy új, általuk kiötlött terv alapján folytassa tovább az életük irányítását. Imádság címszó alatt nagyon sokszor alkudozunk Istennel az ő ajándékaiért, burkoltan kritizáljuk azt, amit velünk tesz és „jobb” utakat ajánlunk Neki az ő útjainál. Csakugyan erre adta Isten az imádságot? Csakugyan arra adta Isten az imádságot, hogy mi elsoroljuk Neki a kéréseinket és Ő teljesítse azokat? Igaz ugyan, hogy Jézus arra bátorít minket, hogy *„kérjétek és adatik néktek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitvatik néktek. Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőnek megnyitvatik.”* (Mt. 7:7), de azt is mondja, hogy *„ha kérünk valamit az ő akarata szerint, meghallgat minket.”* (I. Jn. 5:14) vagy ahogyan a Jn. 14:13-ban áll: *„És akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban.”* Jézus nevében kérni azt jelenti, hogy olyan dolgot kérek, amelyhez Jézus is a nevét adná, amelyet Jézus is jónak lát, amelyet Ő is kérne az Atyától, vagyis amely megegyezik az ő akaratával és nem csupán azt jelenti, hogy odamondom az imádságaim végére, hogy „Jézus nevében”. Erről a bibliai kitételről nagyon sokszor elfelejtkezünk.

Akkor mire adta Isten az imádságot, ha nem egyszerűen arra, hogy a kívánságainkat teljesítse és hogy ezáltal rávegyük Őt arra, hogy megváltoztassa a tervét? Mielőtt erre a kérdésre válaszolnék, nézzünk meg egy-két példát arra vonatkozólag, hogy hogyan és miért imádkoztak a Biblia egyes szereplői.

Az I. Kir. 18:1-ben Isten kijelenti Illésnek, hogy esőt fog adni a földre. A 42. versben azt látjuk, hogy Illés leborul és könyörög az előre bejelentett esőért, mely könyörgést az Úr meghallgatja. Dániel ismerve a 70 éves babiloni fogságra vonatkozó isteni kijelentéseket, a fogság vége felé közeledve elkezd könyörögni az Úr szabadításáért, vagyis a próféciák beteljesedéséért (Dán. 9), mely imádság szintén meghallgatásra kerül, a nép 70 év leteltével visszatér Jeruzsálembe. A Jer. 29:11-ben Isten kijelenti az övéinek az ő tervét: *„Mert csak én tudom, mi a tervem veletek - így szól az ÚR -: békességet és nem romlást tervezek, és reményteljes jövőt adok nektek.”* Ezt követően pedig ahelyett, hogy azt mondaná, hogy nincs szükség arra, hogy ezekért a dolgokért könyörögjétek, mert én úgyis véghezviszem mindazt, amit megígértem, azt mondja: *„Ha segítségül hívtok, és állhatatosan imádkoztok hozzám, akkor meghallgatlak benneteket.”* (12. vers). Itt az Isten ígéreteinek beteljesedéséért való imádságra *buzdítja* az Úr az ő népét. Az Ez. 36-ban Isten Izrael jövőbeni helyreállításával kapcsolatos tervéről, feltétel nélküli ígéreteiről olvasunk, mégis a 37. versben ez áll: *„Így szól*

az én Uram, az ÚR: **Még azt is kérheti tőlem Izráel háza, hogy ezt tegyem velük: úgy megsokasítom az embereket, mint a juhokat.**” Ebben az esetben Isten megengedi az ő népének, hogy imádkozzon a neki adott ígéretnek beteljesedéseért. Jézus bizonyára nagyon jól tudta azt, hogy halála és feltámadása után az Atya meg fogja dicsőíteni őt. Mégis könyörög ezért: „és most te dicsőíts meg, Atyám, önmagadnál azzal a dicsőséggel, amely már akkor az enyém volt tenálad, mielőtt még a világ lett.” (Jn. 17:5). Nagyon jól tudta azt is, hogy senki sem fog elveszni azok közül, akiket az Atya neki adott (Jn. 10:28,29), mégis az ő megtartásukért könyörög: „Többé nem vagyok a világban, de ők a világban vannak, én pedig tehozzád megyek. Szent Atyám, **tartsd meg őket a te neved által, amelyet nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi!**” (Jn. 17:11).

A fenti példákából világosan kiderül az, hogy az imádság nem más, mint egy **Istentől rendelt eszköz**, nem a mi terveink, hanem **Isten örök tanácsvégzésének megvalósítására**. A mindenható Isten, aki **elrendelte a célt, elrendelte** a cél eléréséhez szükséges **eszközöket** is. Ilyen eszközök az igehirdetés, az igehallgatás, a feddés, intés és ilyen eszköz az imádság is. Az Isten szuverenitásába, mindenhatóságába, örök bölcs tökéletes tervének változhatatlanságába vetett hit nem hogy nem gátja, hanem a legszilárdabb alapja az imádságnak, ez ad igazi erőt annak. Az Isten mindenhatóságába vetett hit nem annak elhívését jelenti, hogy Isten bármit megtehet, amit kigondolunk és kérünk Tőle, hanem azt, hogy **Ő** képes megtenni mindent, amit **Ő** akar és képes véghezvinni mindazt, amit **Ő** eltervezett. Milyen reménységet adhatna nekünk az, ha egy olyan Istenhez kellene imádkoznunk, aki az emberek kívánságára naponként változtatja az ő tervét?

Mi van azokkal a bibliai esetekkel, amikor Isten valakinek az imádságára elfordítja a kilátásba helyezett ítéletet, vagy úgymond, „*meggondolja*” magát egy előre kijelentett dologgal kapcsolatban? A mi szempontunkból ez nyilvánvalóan úgy tűnik, mintha Isten meggondolta volna magát. Azonban az eddigiek alapján azt kell, hogy mondjuk, hogy ez az imameghallgatás is fel volt véve Isten örök tervébe. Isten úgy látta jónak, hogy egy-egy ilyen imameghallgatás által fogja véghezvinni az ő változhatatlan tervét. **Isten soha sem az ő tervét, hanem mindig a velünk kapcsolatos bánásmódját változtatja meg** a „közbenjáró” imádságok hatására. Ez óriási különbség.

Ha Isten valamit nem akar megtenni, akkor azon semmilyen buzgó könyörgés sem változtathat: „*De az ÚR ezt mondta nekem: Ha maga Mózes és Sámuel állna is elém, akkor sem esne meg a szívem ezen a népen.*” (Jer.15:1) Nézzük csak meg, hogyan fogadja az Úr magának Mózesnek a könyörgését az ígéret földjére való bemenetellel kapcsolatban: „*Hadd menjek át kérlek, és hadd lássam meg azt a jó földet, amely a Jordánon túl van, és azt a jó hegyet, és a Libanont! De megharaguvék az Úr én reám ti miattatok, és nem hallgatott meg engem; hanem ezt mondá az Úr nékem: Elég ez néked, ne szólj többet már nékem e dolog felől!*” (V. Móz. 3:25,26)

Isten tehát világosan megparancsolja nekünk, hogy éljünk az imádság lehetőségével: „*Azt akarom tehát, hogy a férfiak mindenütt büntől tiszta kezeket felemelve imádkozzanak harag és kételkedés nélkül.*” (I. Tim. 2:8), „...*az imádkozásban állhatatosak [legyetek]*” (Rm. 12:12) „...*szüntelenül imádkozzatok*” (I. Thessz. 5:7) stb. Azonban nem mindegy, hogy mi mire használjuk ezt a csodálatos lehetőséget. Az imádság ugyanis nem Isten ellenkezésének a legyőzését jelenti, hanem az ő kijelentett akaratának való engedelmisséget. Mire rendelte tehát Isten az Imádságot? Mi tehát az imádság legfőbb célja?

- Első renden azért rendelte Isten az imádságot, hogy annak meghallgatása által Ő maga dicsőíttessék: „*És akármit kértek majd az én [Jézus] nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban.*” (Jn. 14:13)
- Azért rendeltetett, hogy magában az imádságban is Isten dicsőíttessék. Amikor egy bűnös megszabadulásáért könyörgünk, akkor elismerjük Isten szuverén hatalmát a bűn és a bűnösök fölött. Amikor az evangélium az egész világon történő elterjedéséért könyörgünk, akkor elismerjük Isten hatalmát az egész világ felett.
- Isten imáadására rendeltetett.
- Az imádságban elismerjük Istentől való teljes függésünket. Az imádság a mi megaláztatásunk végett rendeltetett, annak elismerésére, hogy mennyire kicsik, mennyire semmik, mennyire tehetetlenek vagyunk Isten nélkül.
- Az imádság célja nem az, hogy egyszerűen tudassuk Istennel a betöltendő szükségünket, hanem annak elismerésére, hogy egyedül Ő tudja azt, hogy mire van szükségünk és hogy egyedül ő tudja betölteni azt.
- Az imádság azon kéréseink Isten elé tárása, melyek megegyeznek az ő akaratával
- A helyes imádság az imádkozó ember helyett a mindenható Istent helyezi a középpontba
- Az imádság nem arra adatott, hogy azáltal alárendeljem Isten akaratát a magam akaratának, hanem, hogy az én akaratomat rendeljem alá az ő akaratának.

Nézzük meg, hogyan imádkozott Jézus a Gecsemáné kertben. „*Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te... Atyám! Ha el nem múlhatik tőlem e pohár, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratod.*” (Mt. 26:39, 42) – Jézus a rá váró kereszthalál előtti imádságában először kiönti az Atya előtt mindazt, ami a szívében van, majd alárendeli magát az Atya akaratának. Nem múlhatott el Jézustól az ítélet pohara, bármennyire is félt a mi Urunk annak kiivásától, mert neki Isten terve szerint meg kellett feszíttetnie. Pál apostolnak „tövis” adatott az oldalába, hogy a rendkívüli isteni kijelentések miatt el ne bízsa magát (II. Kor. 12:7). „*Emiatt háromszor kértem az Urat, hogy távozzék az el tőlem. De Ő ezt mondta nekem: „Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.”*” (8,9) - Isten nem hallgatta meg Pál könyörgését, mert az nem egyezett Isten akaratával, de erőt adott neki a tövis elhordozásához.

Világosan megmondja az Ige: „*Kívántok valamit, és nincs néktek,... Kéritek, de nem kapjátok, mert nem jól kéritek, hogy gerjedelmeitekre költsétek azt.*” (Jak. 4:2,3) – Ha a saját akaratunkat, kívánságainkat, vágyainkat akarjuk teljesíttetni Istennel és nem az ő akaratát felismerve könyörgünk Hozzá, nem fogjuk megkapni azt, amit kérünk Tőle.

A valódi imádság tehát mindenek előtt az Istennel való mély közösségből fakad és Isten megértett, kijelentett ígéreteire alapszik. Az imádság inkább egy belső hozzáállás, mint egy cselekedet, az Istentől való függőségre mutató magatartás. Az igazi, Igéhez hű imádság nem Isten akaratát, hanem **magát az imádkozó embert változtatja meg**, formálja át és teszi egyre inkább Krisztushoz hasonlóvá.

Távolról sem merítettem ki az imádság témáját, de nem is ez volt a célom. Csupán azt szerettem volna röviden kifejteni, hogy mit jelent egy szuverén Istenhez imádkozni. Talán most már belátjuk azt, hogy mennyire igazat mond a Biblia, amikor azt állítja, hogy bizony, még imádkozni sem tudunk helyesen (Rm. 8:26). Jézus egyik tanítványával együtt mi is csak így kiálthatunk a mi mindenható mennyei Atyánkhoz: „*Uram, taníts minket imádkozni*” (Lk. 11:1)!

A kegyelmi kiválasztás további megnyilvánulása Pál apostol és Jézus szolgálatában

Hogy mennyire nem csak egy teológiai tantétel volt Pál számára a kegyelmi kiválasztás, hanem az egész küldetését átható valóság, azt legjobban Pál korinthusi szolgálata szemlélteti. Pál az Athénban átélt „kudarc” után Korinthusba ment, és már egy ideje a városban tartózkodott és prédikált, amikor egyszer csak úrrá lett rajta a félelem és a kétségkedés. Ugyanis nem csak az athéni bölcselkedő filozófusok utasították el az Evangéliumot, hanem a korinthusi zsidók nagy többsége is, hiába vetekedett velük heteken át. Pálon bizonyára erőt vett a csüggedés és a hitetlen, ellenséges indulatokkal teli zsidóktól való félelem. Ebben a lelki állapotban jelenik meg neki az Úr éjjeli látomásban és ekként buzdítja őt:

„Ne félj, hanem szólj és ne hallgass: Mert én veled vagyok és senki sem támad reád, hogy néked ártson; mert nekem sok népem van ebben a városban.” (ApCsel. 18:9, 10)

Figyeljük csak, mit mond az Úr. Nem azt mondja Pálnak, hogy próbáld meg még erőteljesebben hirdetni az Igét, akkor talán majd megtérnek a korinthusiak. Nem azt mondja, hogy Pál, ne add fel, mert ki tudja, talán majd akad valaki, aki hallva az Evangéliumot előbb vagy utóbb mégiscsak hinni fog. Kitartás! Nem. Isten egészen más oldalról közelíti meg a kérdést. Azt mondja: Pál, nekem **sok népem, azaz sok választottam van Korinthusban**, akik még nincsenek újjászületve, akik még nem hallották meg az én hívásomat. **Azért te menj és hirdesd nekik az Igét**, mert én a te igehirdetésed által akarom életre támasztani őket. Pál, te ne az emberekre nézz, ne is a téged fenyegető körülményekre, ne is a saját lelki állapotodra, hanem bízz abban a hatalmas Istenben, akiről azt írja a Szentírás, hogy **„ismeri az Úr az övéit”** (II. Tim. 2:19), aki nagyon jól tudja, hogy kik az ő választottjai, hogy kiket akar újjászülni. Meglátod majd, hogy itt is minden ahhoz hasonlóan fog történni, mint ahogyan korábban Antiókiában történt, ahol a pogányok hallván Isten Evangéliumát, **„örvendezének, és magasztalják vala az Úrnak ígését; és akik csak örök életre választattak vala, hivének.”** (ApCsel 13:48) Mi volt erre Pál reakciója:

„És ott lakozék egy esztendeig és hat hónapig, tanítva köztük az Isten ígését.” (11)

Mert ahogyan Jézus is mondja:

„Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem.” (Jn. 10:27)

Akik választottak, akik Jézus juhain közül valók, azok meg fogják hallani az ő hívását. Akik pedig nem az ő juhain közül valók, akik nem választottak, azok meg, akármilyen erőteljesen hirdetjük is nekik az Evangéliumot, nem fognak hinni soha. Ezért mondja Jézus ugyanebben a fejezetben a hitetlenkedő zsidóknak:

„De ti nem hisztek, mert ti nem az én juhaim közül vagytok.” (Jn. 10:26) – Figyeljük meg Jézus logikáját. Jézus nem azt tanítja itt nekünk, hogy ha mi hiszünk, akkor ezáltal az ő juhainvá tesszük magunkat, hanem azt mondja, hogy azért nem hisznek Benne a hitetlenkedő zsidók, mert ők nem az ő juhain közül valók! Jézus tehát megfordítja az ok-okozati összefüggést a két dolog között. Hogy ki Jézus juha, vagyis ki az akit Isten kiválasztott, az teljesen az Atya döntésén múlik (Jn. 6:37), és nem a juh döntésén! Ugyanerről beszél Jézus, mikor azt mondja: **„Aki az Istentől van, hallgatja [(meg)hallja] az Isten beszédeit; azért nem hallgatjátok ti, mert nem vagytok az Istentől valók.”** (Jn. 8:47) – Mert őket az Atya nem adta a Fiúnak.

Erre utal még Jézus egyik igen gyakori, a példázatai lezárásaként használt mondása is: „**Akinek van füle a hallásra, hallja!**” (Mt. 11:15, Mt. 13:9, Mt. 13:43, Mk. 4:9, Lk. 8:8, Lk. 14:35 stb.), mellyel Jézus tulajdonképpen nem tesz mást, mint a választottaknak címzi az üzenetet! Hiszen örölkük és önekik mondja azt, hogy:

„**Néktek adatott, hogy az Isten országának titkát tudjátok [értsétek], ama kívül levőknek pedig példázatokban adatnak mindenek, hogy nézvén nézzenek és ne lássanak; és hallván halljanak és ne értsenek, hogy soha meg ne térjenek és bűneik meg ne bocsáttassanak..**” (Mk. 4:11,12)

„**Mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak..**” (Mt. 20:16, 22:14) – Sokan vannak, akik hallják Jézus megtérésre hívó szavát, de csak a választottakra lesz hatással ez a hívás, csak a választottakban fog életet és hitet ébreszteni az Evangélium, mondja Jézus. Így történt ez Lídia, a bíboráros asszony esetében is (ApCsel. 16:13-15)! (Ld. mindennek bővebb kifejtését a kálvinizmus 4. pontjának magyarázatánál.)

Látjuk tehát, hogy mind Pál apostol, mind Jézus számára mindennapi valóság volt a kiválasztás. Nem csak Pál, de maga az Úr Jézus is szemrebbenés nélkül hirdette egyszerre Isten szuverenitását és az ember felelősségét. Egyfelől arra buzdította (és buzdítja ma is) az embereket, hogy „**Térjete meg, mert elközelgetett a mennyeknek országa!**” (Mt. 4:17), „**térjete meg, és higgyetek az evangéliomban.**” (Mk. 1:15). „**Jőjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelgettetek, és én megnyugosztalak titeket.**” (Mt. 11:28). Sőt azt is mondta, hogy „**aki hozzám jő, semmiképpen ki nem vetem.**” (Jn. 6:37). Másfelől azonban világosan tanította azt is:

„**Senki sem jöhet én hozzám, hanemha az Atya vonja azt**” (Jn. 6:44)! Vagyis, a maga eredendően romlott természeténél fogva **senki sem képes** (ezt jelenti az itt szereplő görög szó) arra, hogy megtérjen Jézushoz, hogy Őhöz menjen, hogy Őmellette döntsön, csak az, akit az Atya vonz (erről lesz szó a 4. pontban). Még határozottabban fogalmaz, amikor néhány verssel később így szól:

„**Azért mondtam néktek, hogy senki sem jöhet énhozzám, hanemha az én Atyámtól van megadva néki.**” (65. vers) – Mi ez, ha nem a „kettős predestináció” hirdetése magának az Úr Jézusnak a szájából?!

Jézus soha sem finomította, soha sem próbálta meg tompítani az igazságot az emberek kedvéért. Nem rejtette el előlük az isteni oldalt sem! Nem riadt vissza attól, hogy nyíltan megmondja nekik, hogy nem rajtuk múlik az üdvösségük, hanem egyedül és kizárólag a mennyei Atya akaratán, aki némelyek felől úgy döntött, hogy örökkévaló szeretettel Jézushoz vezet, Jézushoz vonja őket, hogy Átala örök életet nyerjenek, némelyek felől pedig úgy, hogy ugyanezt nem cselekszi meg velük.

Jézus a János evangéliuma fent idézett 6. fejezetében nagyon kemény, megdöbbentő és sokak számára bevehetetlen dolgokat tanít az ő testének evéséről, az ő vérének ivásáról, vagyis a Benne való hitről, meg arról, hogy nem mindenki hisz és nem mindenki hihet Őbenne. Mi volt az akkori hallgatóság reakciója erre a botrányos tanításra?

„**Ettől fogva sokan visszavonulának az ő tanítványai közül és nem járnak vala többé Ővele.**” (66. vers)

„Monda azért Jézus a tizenkettőnek [akik a hallottak után is ott maradtak Jézussal]: Vajjon ti is el akartok-e menni?” (67.) – Ugyanezt kérdezem én is tőled, kedves testvérem: Vajon te is el akarsz-e menni? Vajon téged is megbotránkoztat most ez a kemény tanítás Isten végtelen szuverenitásáról, és feltétel nélküli kiválasztásáról? Vajon te is csalódottan és megbotránkozva mondd az eddig leírtakra a „visszavonulókkal” együtt: „*Kemény beszéd ez; ki hallgathatja őt?*” (60. vers)? Vagy Simon Péterrel együtt a Mester lábaihoz borulva vallod:

„Uram, kihez mehetnénk? Örök életnek beszéde van te nálad. És mi elhittük és megismertük, hogy te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia.” (68, 69)

Jézus szavaival zárom az eddig idézett Igék hosszú sorát:

„*Boldog, aki én bennem meg nem botránkozik.*” (Mt. 11:6) – Te, boldog vagy-e?

Ha pedig mindezeket elfogadjuk és a szívünkbe zárjuk, akkor többé nem fogunk olyan hiú ábrándokat kergetni, hogy bárki is az ő „szabad akaratánál” fogva megtérhet vagy igent mondhat majd Istennek a mi szolgálatunk hatására, hanem teljes valónkkal belekapaszkodva a mindenható Isten kegyelmébe, bátorsággal fogjuk hirdetni az Igét azt remélve, hogy Isten majd az ő választottait új életre támasztva gyermekeivé teszi! Mert egyedül Isten kegyelmi kiválasztása lehet a mi szolgálatunk igazi alapja. Egyedül ez adhat annak igazi hajtóerőt és értelmet, egyedül ez adhat nekünk igazi elszántságot, kitartást és szívből jövő buzgóságot, hisz kizárólag ennek alapján lehetünk teljesen bizonyosak abban, hogy a mi fáradozásunk nem hiábavaló az Úrban (I. Kor. 15:58)!

3. Korlátozott engesztelés

„Azt állítjuk, hogy Krisztus az ő halálával tökéletesen és hibátlanul biztosította az üdvösségét egy olyan sokaságnak, amelyet ember meg nem számlálhat, akik Krisztus halála által nem csupán a megmenekülés lehetőségét nyerték el, hanem valósággal meg vannak váltva, meg kell, hogy legyenek váltva és még a kockázata sem állhat fenn annak, hogy bármi más történjen velük, mint az, hogy üdvözüljenek.” – Charles Haddon Spurgeon (*Sermons on Sovereignty by Charles Haddon Spurgeon, Sermon on Particular Redemption (Igehirdetések [Isten] szuverenitásáról, Igehirdetés a részleges megváltásról)*, p. 98. Ages Library {www.ageslibrary.com}, 1998).

Témánk csúcspontjához és egyben a legfontosabb, ám mégis a legvitatottabb ponthoz érkeztünk. Jézus Krisztus kereszthalála az Evangélium üzenetének a **központi igazsága**, sőt az egész Szentírás **központi üzenete**:

„**És Ő megsebesítettett bűneinkért**, megrontatott a mi vétkeinkért, **békességünknek büntetése rajta van**, és az **ő sebeivel gyógyulánk meg**.” (Ésa. 53:5)

„**Akiben van a mi váltságunk az ő vére által**, a bűnöknek bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint.” (Ef. 1:7, Kol. 1:14).

Krisztus kereszthalálában vált nyilvánvalóvá számunkra Isten érthetetlen kegyelme. Azonban a kereszt nemcsak Isten kegyelméről beszél, hanem az ő igazságosságáról, szentségéről, bűnnel szembeni gyűlöletéről is. Meg van írva, hogy „*a bűn zsoldja halál*” (Rm. 6:23) és Isten nem hagyja a bűnt büntetés nélkül. Isten a kereszten **igazságot szolgáltatott** azáltal, hogy Jézuson hajtotta végre az ítéletet mindazon bűnösök helyett, akikért Jézus meghalt. Ezáltal a tette által pedig Jézus ezeket az embereket egyszer s mindenkorra megváltotta magának az ördög, a bűn, a halál uralma és az örök kárhozát ítélete alól, örök üdvösséget és tökéletes váltságot szerezve nekik. Ahhoz, hogy helyesen értsük és hirdessük ezt a csodálatos Örömhírt, elengedhetetlenül fontos, hogy helyesen lássuk Jézus kereszthalálának valódi lényegét és célját.

A legfontosabb kérdés, melyre a Szentírás alapján válaszolni szeretnék, így hangzik: „**Kiért halt meg Jézus?**” Azaz, Krisztus váltságműve általános érvényű volt (nem személyhez kötött) vagy bizonyos személyekre korlátozódott? Jézus a földön valaha élt minden emberért meghalt, vagy csupán a választottakért? Jézus csupán az üdvösség, a szabadulás lehetőségét biztosította számunkra kereszthalála által, vagy valósággal meg is szerezte azt a kereszten? Mit értünk az alatt, amit Jézus a kereszten mondott, mielőtt kibocsátotta volna a lelkét: „*Elvégeztetett*”? Mi végeztetett el?

Ismerek olyan embereket, akik magukat ún. „4 pontos kálvinistáknak” tartják. Sokan használják ezt a kifejezést, és az az egy pont, melyet szinte minden esetben elutasítanak az 5 pont közül, nem más, mint a harmadik, vagyis a korlátozott engesztelés. Van valami ebben a kifejezésben, ami egyszerűen nem jól hangzik. Hogyan is lehetne Krisztus váltságműve korlátozott? Pontosan ezt vallottam én is egészen addig, amíg nem kezdtem el komolyan foglalkozni ezzel a kérdéssel. Azt tapasztaltam, hogy azok többsége, akik elutasítják a specifikus vagy korlátozott engesztelést, tulajdonképpen azt nem tudja elfogadni, hogy Isten teljesen szuverén és hogy az ember teljesen megromlott, vagy a feltétel nélküli kiválasztás

elfogadásával kapcsolatban vannak igen komoly problémái. A legtöbb ellenérv, amelyet a korlátozott megváltás tanával szemben felhoznak, valójában nem is magát a korlátozott megváltást érinti, hanem a kálvinizmus előző két pontját.

Nagyon sokan azzal érvelnek, hogy túlságosan sok olyan Ige szerepel a Szentírásban, melyek Isten szeretetének korlátlan, univerzális, az egész világra kiterjedő voltáról beszélnek ahhoz, hogy igazolható legyen Krisztus halálának bizonyos személyekre való korlátozása. Ezen kívül nem is tudnánk őszintén és hitelesen hirdetni az Evangéliumot az embereknek, ha nem lennénk meggyőződve arról, hogy Isten minden embert kivétel nélkül üdvözíteni szeretne és hogy Jézus minden emberért meghalt. Vizsgáljuk meg ezeket az állításokat a Biblia fényében.

Krisztus kereszthalála, mint engesztelő áldozat

Ahhoz, hogy helyesen értsük a korlátozott engesztelés tanítását, helyesen kell látnunk Krisztus kereszthalálának a lényegét és célját. Keresztelő János azt mondta Jézusról:

„*Ímé az Istennek ama báránya, aki elveszi a világ bűneit!*” (Jn. 1:29) – János *bárány* alatt egy olyan állatot értett, melyet az ÓSZ során bűnért való engesztelő áldozatként használtak (I. Móz. 22:7, III. Móz. 1,5, IV. Móz. 7, 15:5 stb.). Ezzel pedig arra utalt, hogy Jézus az a várva várt, tökéletes áldozat, aki engesztelést szerez „a világ” bűneiért (a „világ” szó értelmezésére később fogok kitérni). A zsidó nép Egyiptomból való szabadulásakor is minden családban egy-egy hím bárányt kellett megölni ahhoz, hogy az elsőszülöttek életben maradjanak. Isten egy bárány vére által váltotta meg a zsidó nép elsőszülötteit a pusztító angyal öldöklésétől és szabadította ki a népet az egyiptomi fogságból (II. Móz. 12). Erre az eseményre emlékeztek attól fogva rendszeresen a zsidók a páskabárány leölésekor (II. Móz. 12:24-27). Ézsaiás a híres messiási próféciájában úgy beszél a szenvedő Messiásról, „*mint bárány, mely mézsárszékre vitetik*” (Ésa. 53:7). Ezt az 53. fejezetet olvasta az etióp kincstárnok (komornyik) Jeruzsálemből hazafelé tartva, amikor Filepet odarendelte hozzá az Úr, hogy megmagyarázza neki ezt a részt (ApCsel. 8:26-39).

„*Felevén pedig a komornyik Filepnek, monda: Kérlek téged, kiről mondja ezt a próféta? Magáról-é, vagy más valakiről? Filep pedig száját megnyitván, és elkezdvén ezen az íráson, hirdeté neki a Jézust.*” (34, 35. vers) – Jézus Krisztus az áldozati Bárány, Őröla szól az Ésa. 53, Jézus Krisztusra mutat előre a páskabárány és az egész ÓSZ-i áldozati kultusz. Ő az, akiről Pál azt írja:

„*Kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul*” (Rm. 3:25) – Isten eleve, tehát még a világ felvettése előtt elrendelte azt, hogy Jézus Krisztus engesztelést fog szerezni a bűnökért.

„*És Ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért*” (I. Jn. 2:2, 4:10) – írja János apostol.

Miért mutattak be engesztelő áldozatot az ÓSZ-ben?

Azért, hogy az áldozatot bemutató bűnös ember bűnéért jogosan járó **büntetést** („*a bűn zsoldja a halál*” (Rm. 6:23)) **egy ártatlan állaton hajtsák végre a bűnös helyett** (helyettes áldozat) és hogy ezáltal **Isten kiengesztelődjék** (engesztelő áldozat). Isten soha sem hunyt szemet a bűn felett. Isten szemében minden egyes bűn elégtételt kívánt már az ÓSZ idején is.

Azonban Isten nem a bűnt elkövető emberen, hanem az adott bűnös helyett feláldozott ártatlan állaton vett elégtételt.

Mi volt a célja Jézus Krisztus engesztelő áldozatának?

Pontosan ugyanaz, ami az ÓSZ-i áldozatoknak, vagyis hogy **engesztelést szerezzen Isten előtt** mindazok bűnéért, akikért Jézus meghalt és hogy **megtisztítsa minden bűnűktől** azokat a bűnösöket, akikért Jézus feláldozta magát (ld. fentebb: I. Jn. 2:2, 4:10). Az az óriási különbség az ÓSZ-i áldozatok és Jézus áldozata között, hogy míg az előbbieket nem tudták *örök érvényűen* kiengesztelni Istent és nem voltak képesek *örök érvényűen* eltörölni a bűnöket (ezért kellett újra és újra megismételni az áldozatok bemutatását), addig Krisztus egyszeri áldozata ezt tökéletesen és örök érvényűen elvégezte:

„Minthogy a törvényben a jövődő jóknak árnyéka, nem maga a dolgok képe van meg, ennél fogva azokkal az áldozatokkal, amelyeket esztendőnként szünetlenül visznek, sohasem képes tökéletességre juttatni az odajárulókat; Különben megszünt volna az áldozás, mivelhogy az egyszer megtisztult áldozók többé semminemű büntudattal nem bírtak volna. De azok esztendőnként bűnre emlékeztetnek. Mert lehetetlen, hogy a bikák és bakok vére eltörölje a bűnöket... Amely akarattal szenteltettünk meg egyszer s mindenkorra, a Jézus Krisztus testének megáldozása által. És minden pap naponként szolgálatban áll és gyakorta viszi ugyanazokat az áldozatokat, amelyek sohasem képesek eltörölni a bűnöket. Ő [Jézus] azonban, egy áldozattal áldozván a bűnökért, mindörökre üle az Istennek jobbjára, Várván immár, míg lábainak zsámolyául vettetnek az ő ellenségei. Mert egyetlenegy áldozatával örökre tökéletesekké tette a megszentelteket.” (Zsid. 10:1-4, 10-14) – Nézzük meg figyelmesen, miről beszél nekünk ez az igeszakasz. Először is, milyen hatással van ránk Jézus egyszeri áldozata? Mit mond nekünk a 10. vers? **Egyszer s mindenkorra megszenteltettünk.** Az ősi szöveg perfekt igeidőt használ, jelezve azt, hogy itt egy múltbeli, befejezett cselekvésről van szó. Krisztus kereszthalála nem csak a szentté létel lehetőségét kínálja fel számunkra, hanem **ténylegesen szentekké tesz bennünket.** Krisztus az ő egyszeri halálával minden valaha elkövetett és még el nem követett bűnünkért tökéletes elégtételt szerzett Isten előtt és teljesen eltörölte mindazok bűnét akikért meghalt. Hisszük mi ezt? Krisztus halála **ténylegesen megszentelte azokat, akikért az elvégeztetett, vagy csak lehetővé tette számukra azt, hogy szentté legyenek?** Ezek olyan kérdések, amelyeket nem lehet csak úgy egyszerűen a szőnyeg alá söpörni. A szentíró azzal folytatja a leírást, hogy ellentétben az ÓSZ-i papokkal, akiknek folyamatosan, újra meg újra áldozatokat kellett bemutatniuk, hogyan ült Jézus, mint pap, Isten jobbjára. Az Ő munkája az ÓSZ-i papok munkájával ellentétben tökéletes és teljes. Ő „megpihenhet”, hiszen **egyetlen egy áldozatával örökre tökéletesekké tette azokat, akik a Lélek megszentelő munkáját tapasztalják a saját életükben.** Jézus tökéletesekké, készekké tette őket. Az itt szereplő kifejezés valaminek a véghezvitelére, befejezésére utal. Jézus Krisztusért én, mint megváltott bűnös ember úgy állok Isten előtt, mintha soha egyetlen egy bűnt sem követtem volna el! Nem könnyű ezt elhinni, de ha az Ige mondja, akkor az így van.

„Krisztus pedig megjelenvén, mint a jövődő javaknak főpapja, a nagyobb és tökéletesebb, nem kézzel csinált, azaz nem e világból való sátoron keresztül, És nem bakok és tulkok vére által, hanem az ő tulajdon vére által ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, örök váltságot szerezve.” (Zsid. 9:11,12) – Ez az igehely is szorosán összekapcsolja az ÓSZ-i áldozatokat Krisztus halálával, és egyszerre párhuzamba illetve ellentétbe állítva egymással a kettőt, azt hangsúlyozza, hogy Jézus Krisztus engesztelő áldozata egyszeri, tökéletes és örök

érvényű volt! Mikor Krisztus behatolt a Szentek Szentjébe, ezt az ő saját vére által tette meg. Amikor ez megtörtént, azt mondja az Ige, hogy **már örök váltságot szerzett**. Ez megint nem egy elméleti kijelentés, hanem ténymegállapítás. Krisztus nem azért ment be a Szentek Szentjébe, hogy megkísérelje megszerezni a megváltást mindazok számára, akikért meghalt! **Ő úgy ment be, hogy már megszerezte azt.**

„A kérdés tehát, mely pontos választ igényel a következőképpen hangzik: **Megtette, vagy nem tette meg? Krisztus valóban helyettes áldozatot mutatott be a bűnökért vagy nem?** Ha igen, akkor ezt az áldozatot nem az egész világért mutatta be, mert akkor az egész világ üdvözülne.” (Edwin Palmer, *Five Points of Calvinism* (A Kálvinizmus öt pontja) Grand Rapids, Baker Book House, 1980, 47. old.)

Amikor szembe találtam magamat ezzel, az eddig elmondottak alapján megkerülhetetlen kérdéssel, Isten egy nagyon komoly döntés elé állított. Ha ugyanis egy „általános” megváltásban gondolkodom, vagyis ha azt állítom, hogy Jézus helyettes módon meghalt a világon valaha élt minden egyes emberért, akkor kénytelen lennék azt állítani, hogy **vagy mindenki üdvözülni fog, vagy Jézus kereszthalála önmagában, további „cselekedetek”, vagyis az ember hozzájárulása nélkül nem elég ahhoz, hogy üdvözítsen.** Tudtam, azt nem vagyok hajlandó elhinni, hogy Krisztus halála nem elegendő az üdvösséghez emberi hozzájárulás nélkül. Így el kellett fogadnom azt az értelmezést, mely szerint Krisztus Isten választottjainak nevében, helyettük halt meg, és hogy Krisztus halála teljesen betölti a maga eredeti célját, azaz valóban üdvözíti azokat, akikért az elvégeztetett. Ezen a ponton ébredtem rá arra, hogy tulajdonképpen én egész eddig „leszűkítettem” az elégtételt. Ugyanis, ha nem hiszel a „korlátozott engesztelés” reformátori értelmezésében, akkor is egyfajta korlátozott engesztelésben hiszel. Hogy-hogy? Hacsak nem vagy univerzalista (vagyis nem hiszed azt, hogy végül úgy is minden ember üdvözülni fog, amit már korábban megcáfoltam – ld. kálvinizmus 2. pontja), akkor azt kell, hogy hidd, hogy Krisztus engesztelése, feltéve hogy az minden emberért történt, a *hatását tekintve* korlátozott. Szerinted tehát, Krisztus meghalhat valaki helyett és az az illető mégis örökre elveszhet. Te ezáltal az engesztelés *erejét* és *hatékonyságát* korlátozod, miközben azt állítod, hogy az mindenkire érvényes. **Én azok körét szűkítem le, akikre az engesztelés érvényes,** miközben azt állítom, hogy annak ereje és hatása korlátlan. Lorraine Boettner (híres református teológus) helyesen fejezte ki ezt, mikor azt mondta:

„Semmi félreértés ne maradjon ezen a ponton. Az arminianusok ugyanúgy korlátozzák az engesztelést, mint a kálvinisták. A kálvinisták annak mértékét korlátozzák, mikor azt mondják, hogy az nem érvényes minden emberre... míg az arminianusok annak erejét korlátozzák azáltal, hogy azt állítják, hogy az önmagában senkit sem üdvözít. A kálvinisták mennyiségileg (kvantitatíve) és minőségileg nem, míg az arminianusok minőségileg (kvalitatíve) korlátoznak és mennyiségileg nem. A kálvinisták számára ez olyan, mint egy keskeny híd, mely egészen átível a folyón, míg az arminianusok számára olyan, mint egy nagy széles híd, amely csak a folyó középvonalaig ível és nem éri el a túlsó partot. Valójában az arminianusok sokkal szigorúbb korlátozásokat állítanak fel Krisztus megváltói munkájával kapcsolatban, mint a kálvinisták.” (Lorraine Boettner, *The Reformed Doctrine of Predestination* (A predestináció református tanítása), Phillipsburg, New Jersey, Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1932, 153. old)

Nyugodtan kijelenthetjük tehát azt, hogy nincsen itt szó semmiféle ijesztő korlátozásról akkor, amikor a „korlátozott engesztelésről” beszélünk. Sőt, a kálvinista bibliaértelmezés sokkal nagyszerűbb távlatát mutatja be Krisztus a Kálvária dombján elvégzett váltságművének,

amikor azt állítja, hogy Krisztus **az ő halála által ténylegesen elvégzett valamit**, mintha azt állítanánk, hogy csak elméletben (részben) végeztetett el a mi megváltásunk. A reformátorokkal együtt meg vagyok győződve róla, hogy **az engesztelés valóságos, konkrét és helyettesítő jellegű volt**, nem pedig csupán a megváltás elméleti lehetőségét kínálta fel Krisztus az ő halála által a világ számára, melynek hatékonysága az ember hozzáállásától [reakciójától, döntésétől] függ. Természetesen, nem azt állítom ezzel, hogy Krisztus egyszeri áldozata ne lett volna elegendő arra, hogy a világon valaha élt összes embert megváltsa az örök kárhozattól, hanem azt a kérdést boncolgatom, hogy vajon csakugyan ez volt-e Krisztus áldozatának a célja. Szilárdan vallom, hogy **Jézus Krisztus azokért az emberekért, azok nevében és helyett halt meg, akiknek az üdvösségét az Atya öröktől fogva elrendelte**. Teljes egység van az Atya, a Fiú és a Szentlélek között Isten népe megváltásában. Az Atya elrendeli az ő üdvösségüket, a Fiú meghal helyettük, a Szentlélek pedig elhívja, megszenteli és Krisztus képére formálja őket. Erről tesz egybehangzó bizonyosságot az egész Szentírás.

Hadd kérdezzem meg még egyszer: Miért jött el meghalni Jézus? Egyszerűen csak azért jött, hogy lehetővé tegye számunkra az üdvösséget, vagy pedig azért, hogy ténylegesen is örök váltságot szerezzen (ld. Zsid. 9:12)? Nézzünk meg most néhány további igehelyet ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

*„Mert azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és **megtartsa**, ami elveszett.”* (Lk. 19:10) – Jézus itt saját maga beszél eljövételének céljáról. Ő azért jött, hogy *megkeresse és megtartsa* az elveszettet. Nem azt mondja, hogy *megkeresse az elveszetteket és lehetővé tegye számukra a megtartatást, a megmenekülést!* Ennek ellenére noha keveseknek van problémája Jézus keresésével, mégis sokaknak gondot okoz az, hogy Ő el is végezte a küldetését. Jézus világosan megmondta, hogy **ténylegesen megmenteni jött az elveszettet**, amit halála által vitt véghez. Pál is megerősíti ezt az I. Tim. 1:15-ben:

*„Igaz beszéd ez és teljes elfogadásra méltó, hogy **Krisztus Jézus azért jött e világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én.**”* (I. Tim. 1:15) - Pál szavaiból semmi sem enged bennünket arra következtetni, ami napjainkban annyira népszerű nézetté vált, hogy Krisztus halála által az üdvösség csupán egy lehetőség lenne és nem valóság. **Krisztus azért jött, hogy üdvözítsen.** Akkor tehát megtette? És hogyan tette meg? Vajon nem az Ő halála által? De bizony!

*„Így pedig csak egyszer jelent meg az időknek végén, hogy **áldozatával eltörölje a bűnt.**”* (Zsid. 9:26) - Krisztus megváltó halála teljes bűnbocsánatot biztosít mindazok számára, akikért az elvégztetett. Ez az, amiért Jézus jött.

Lehetséges volna az, hogy Jézus küldetésének „sikeressége” a bűntől teljesen megromlott, lelkileg halott emberek döntésétől függjön? Mondhatnánk-e egyáltalán azt, hogy a mi Urunk teljes és dicsőséges győzelmet aratott a bűn, halál és az ördög felett, ha a világon élő emberek többsége, akikért állítólag Krisztus meghalt, úgy hálnak meg, hogy megtagadják az ő áldozatát és elutasítják a megváltást? Lehetséges volna, hogy Jézus Krisztus ilyen sok emberért hiába és teljesen értelmetlenül szenvedett? Egészen biztos, hogy nem!

Kiért halt meg Krisztus?

Számos olyan igehely van a Szentírásban, amely arról szól, hogy Jézus megváltói műve az emberek egy részére, vagyis egy adott embercsoportra érvényes. Következzék néhány ezek közül:

„Valamint az embernek Fia nem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és adja az ő életét váltságul sokakért.” (Mt. 20:28) – Ugyanerről, a Jézus által megnevezett embercsoportról beszélt már jóval korábban Ézsaiás próféta is, amikor azt mondta:

„Ismeretével igaz szolgálóm sokakat megigazít, és vétkeiket Ő viseli.” (Ésa.53:11) - Róluk mondja a Zsidókhoz írt levél szerzője a következőket:

„Krisztus is egyszer megáldoztatván sokak bűneinek eltörlése végett...” (Zsid. 9:28)

Amikor az Úrnak angyala megjelent Józsefnek (Mária férjének) álmában, a következőt mondta a születendő Messiásról:

„Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert Ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből.” (Mt. 1:21) – Jézus az ő népe megmentéséért jött.

Az Úr Jézus maga is világosan megmondta, hogy az ő halála az ő népéért, az övéiért megy végbe, amikor a jó Pásztorról és a juhokról beszélt:

„Én vagyok a jó pásztor: a jó pásztor életét adja a juhokért... A miként ismer engem az Atya, és én is ismerem az Atyát; és életemet adom a juhokért. Más juhaim is vannak nékem, amelyek nem ebből az akolból valók: azokat is elő kell hoznom, és hallgatnak majd az én szómra; és léssen egy akol és egy pásztor.” (Jn. 10: 11, 15, 16) – Jézus „más juhok” alatt azokat a nem zsidó, vagyis pogány embereket érti, akikért szintén meghalt. Az „egy akol és egy pásztor” kifejezés Jézus Krisztusnak mind a zsidók, mind a pogányok közül megváltott választott népére utal.

A jó Pásztor életét adja a juhokért. Minden ember Jézus juha? Természetesen, nem. Hiszen az emberek többsége nem ismeri Jézust, Jézus pedig azt mondja, hogy az ő juhainak ismerik Őt (Jn. 10:14). Mt. 25-ben arról olvasunk, hogy Jézus az utolsó ítéletkor elválasztja majd a juhokat (vagyis az ő választottait, akikért meghalt) a kecskéktől (akikről sehol nem mondja a Szentírás azt, hogy értük is meghalt volna Jézus).

„Krisztus is szerette az egyházat, és Önmagát adta azért; hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek feredőjével az íge által, hogy majd Önmaga elébe állítsa dicsőségben az egyházat, úgy hogy azon ne legyen szeplő, vagy sömörögzés, vagy valami afféle; hanem hogy legyen szent és feddhetetlen.” (Ef. 5:25-27) - Krisztus **az ő Egyháza, az ő Teste helyett adta halálra magát**, méghozzá azzal a céllal, hogy megtisztítsa és szentté tegye azt. Ha ez volt az ő szándéka az Egyházzal, miért adná az ő életét azokért, akik nem az Egyházból valók? Nem akarná akkor azokat is szentté tenni? Ugyanakkor, ha Krisztus minden emberért meghalt, hogy lehet, hogy mégis nagyon-nagyon sokan vannak, akik örökre tisztátalanok (meg nem szenteltek) maradnak? Talán nem volt elegendő Krisztus halála arra, hogy ezeket az embereket is megtisztítsa? Talán más elképzelése volt ezekkel az emberekkel, mikor meghalt értük? Nem! Krisztusnak az ő Egyháza nevében elvégzett áldozata az Egyház

megtisztulását eredményezi, és pontosan ez az, amit Ő tenni szándékozott mindazokkal, akikért meghalt.

„Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja **az ő barátaiért.**” (Jn. 15:13) – Kiket tekint Jézus az ő barátainak? Azokat, akik szeretik őt és az ő parancsolatait megtartják (Jn. 14:15, 15:14). Mindenki Krisztus barátja? Mindenki szereti Őt és megtartja az Ő parancsolatait? Mindenki meghajtja magát Előtte és elfogadja Őt Úrnak? Nem! Akkor tehát nem mindenki Jézus barátja.

„Várván ama boldog reménységet és a nagy Istennek és megtartó Jézus Krisztusunknak dicsősége megjelenését; Aki **önmagát adta miérettünk, hogy megváltson minket minden hamisságtól, és tisztítson önmagának kiváltképpen való népet, jó cselekedetekre igyekezőt.**” (Tit. 2:13,14) - Mind a kereszthalál helyettes voltát (önmagát adta miérettünk), mind pedig annak célját (hogy megváltson minket... és tisztítson önmagának...) erőteljesen mutatja be Pál Titusznak. Ha Krisztus célja az volt, hogy megváltsa és megtisztítsa azokat, akikért meghalt, akkor előfordulhat az, hogy ez nem történik meg?

Hadd kérdezzem meg tőled újra azt, amit korábban kérdeztem: Megtette vagy nem tette meg? Megmentette Jézus az ő népét vagy nem mentette meg?

„Krisztussal együtt megfeszítettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és **önmagát adta érettem.**” (Gal. 2:20) - Ez minden igaz Krisztus-hívó közös hitvallása. Vele együtt meghaltunk, Ő a mi Helyettes Áldozatunk, Ő az, aki szeretett minket és Önmagát adta érettünk.

Láttuk tehát, hogy az Ige azt tanítja, hogy **Krisztus meghalt sokakért, az ő juhaiért, az Egyházért, a barátaiért, az Ő népéért, vagyis minden egyes keresztyénért.** Amikor a Szentírás különbséget tesz az Egyház és a világ, Jézus barátai és ellenségei, a juhok és a kecskék között, akkor úgy gondolom nyilvánvaló az, hogy amit az egyik csoporttal kapcsolatban kijelent vagy igaznak tart, az a másik csoportra nem érvényes.

Vannak, akik ennek ellenére mégsem elégednek meg az imént felsorolt Igékkel és erre azt mondják, hogy igaz ugyan, hogy ezekben az Igékben az áll, hogy Jézus egy adott embercsoportért halt meg, azonban mivel nincs olyan Ige, amely kifejezetten azt tanítaná, hogy Jézus nem halt meg az itt nem említett többi emberért, ezért nekünk sem szabad kizárni ennek lehetőségét. Ezt az ellenérvet a továbbiakban ismertetett bibliai érvek fogják cáfolni.

Jézus Krisztus közbenjárói munkája

Egy másik meggyőző érv a korlátozott engesztelés mellett Krisztus közbenjárása. Nézzük meg, hogy miért mondom ezt.

„De Ennek, minthogy örökké megmarad, változhatatlan a papsága. Ennekokáért Ő **mindenképpen idvezítheti is azokat, akik őáltala járulnak Istenhez, mert mindenha él, hogy esedezték érettök.**” (Zsid. 7:24,25)

Az ÚSZ szorosan összekapcsolja Krisztus főpapi, közbenjárói tevékenységét az ő kereszthalálával, mint ahogy az ÓSZ idején is szorosan összekapcsolódott ez a két főpapi

tevékenység: az áldozat bemutatása és a népért való közbenjárás. A Zsidókhöz írt levélből vett fenti igeszakasz arról beszél nekünk, hogy az Úr Jézusnak, lévén hogy örökké él, változhatatlan vagyis állandó papi tiszte van. Ő nem olyan, mint az ÓSZ-i papok, akik sorra meghaltak, hanem Ő egy tökéletes pap, mert Ő örökre megmarad. Ebből pedig az következik, hogy teljesen meg tudja tartani mindazokat, akik Ő általa Istenhez járulnak. Miért? Mert **örökké él, hogy esedezzen érettük** (ennek nagyon fontos szerepe van a szentek megtartatásában, ahogy arról majd az 5. pontban fogok beszélni). Krisztus közbenjárása **kizárólag Isten népe érdekében** folyik. Mindjárt meglátjuk, hogy mennyire fontos ez.

Milyen alapon jár Jézus közben az Atyánál? Ott áll az Atya előtt, és kéri Őt, hogy felejtkezzen meg az ő szentségéről, felejtkezzen meg az ő igazságosságáról és egyszerűen hunyjon szemet az emberek vétkei fölött? Természetesen nem. **A Fiú az ő kereszthalála alapján jár közben az Atyánál.** Krisztus közbenjárása azon a tényen alapszik, hogy Ő úgy halt meg, mint helyettes áldozat, melyet Isten népéért mutatott be, és mivel „bűneinket maga vitte fel testében a fára” (I. Pét. 2:24), ezért Ő ezen az alapon közben is tud járni az ő népéért az Atya előtt. A Fiú nem azért könyörög, hogy az Atya alkudjon meg az ő szentségében, vagy hogy egyszerűen nézze el a bűnt. Krisztus egyszer s mindenkorra elrendezte a bűnt a Golgotán (Zsid. 9:11,12). Akkor most Krisztus közbenjárói tevékenysége egy másik munka az ő áldozati halála mellett? Az ő kereszthalála hatástalan az ő „másik” munkája nélkül? Nem! Krisztus közbenjárása nem egy második munka, melyet az ő halálától függetlenül végez, hanem ugyanannak a főpapi szolgálatnak egy másik része. Ő a mi Főpapunk, és az áldozat, amit helyettünk bemutatott nem más, mint Saját maga. Ő a mi szószólónk, ahogy János mondja:

„Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. És Ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a miénkért, hanem az egész világnak is.” (I. Jn. 2:1,2) – Íme, egy látszólag ellentmondásos igehely (hasonlóan a fentebb idézett Jn. 1:29-hez). Ezt az igeszakaszt gyakran szokták felhozni a korlátozott megváltás ellenérveként, ezért ezen Ige magyarázatánál térek ki a „világ” szó itt és a Szentírás sok más helyein használt értelmezésére. A kérdés az, hogy csakugyan a világon valaha élt minden egyes embert kell-e értenünk az itt használt görög kifejezés (*koszmosz*) alatt, vagy valami mást. A teljesség igénye nélkül csupán néhány fontosabb igehelyet sorolok fel e kérdés megválaszolásához.

„Az igazi világosság eljött volt már a világba, amely megvilágosít minden embert. A világban volt és a világ általa lett, de a világ nem ismerte meg őt.” (Jn. 1:9,10) – Jól lehet, Jézus az egész világ teremtője, mindazáltal nem lenne helyes azt állítanunk, hogy „minden valaha élt ember” sem ismerte meg őt, hiszen voltak, akik megismerték (Jn. 10:14). Világos tehát, hogy János itt nem a világon valaha élt összes emberről beszél.

„Ha pedig az ő esetük világnak gazdagsága, és az ő veszteségök pogányok gazdagsága, mennyivel inkább az ő teljességök? Mert néktek mondom a pogányoknak, amennyiben hát én pogányok apostola vagyok, a szolgálatomat dicsőítem, ha ugyan felingerelhetném az én atyámfiat, és megtarthatnék közülök némelyeket. Mert ha az ő elvettetésök a világnak megbékélése, micsoda lesz a felvételök hanemha élet a halálból?” (Rm. 11:12-15) – Pál a Római levél 11. fejezetében a zsidó nép, az etnikai Izrael, vagyis Pál apostol „atyjafiai”-nak elvettetéséről beszél (melyre azáltal került sor, hogy elutasították a Messiást), illetve a „világ”, azaz a **pogányság** Isten kegyelmébe való befogadásáról. Itt a „világ” szó a nem zsidókat jelöli, tehát nem a világon valaha élt minden egyes embert.

Ha a Jn. 11:51,52-höz lapozunk, világossá válik, hogy János az I. Jn. 2:1,2-ben ugyanazt értette „világ” alatt, amit Pál a fenti Igében: *„Ezt pedig nem magától mondta: hanem mivelhogy abban az esztendőben főpap vala, jövendőt monda, hogy Jézus meg fog halni a népért; és nemcsak a népért, hanem azért is, hogy az Istennek elszéledt gyermekeit egybegyűjtse.”* – Jézus meghalt a zsidók közül valókért és az „Istennek elszéledt gyermekeiért”, azaz a pogányok közül valókért egyaránt.

Ugyanez a János apostol pedig a Jel. 5:9-11-ben még jobban rávilágít az általa is használt „világ” szó helyes értelmezésére, amikor azt írja: *„Méltó vagy, hogy elvedd a könyvet és megnyisd annak pecséteit: mert megöleltél, és megváltottál minket Istennek a te véred által, minden ágazatból és nyelvből és népből és nemzetből”* – vagyis az egész világról. Nem azt írja, hogy „megváltottál minden ágazatot, nyelvet, népet és nemzetet”, hanem azt, hogy Jézus megváltotta az övéit, akik a világ minden tájáról származnak. Az I. Jn. 2:1,2 tehát arról beszél nekünk, hogy **Krisztus nem csupán a zsidók közül való választottak bűneiért hozott engesztelő áldozatot, hanem a világ minden népcsoportjában és országában élő választottak vétkeiért is.** Ugyanerről beszél János a Jn. 1:29-ben:

„Másnap látá János Jézust ő hozzá menni, és monda: Imé az Istennek ama báránya, aki elveszi a világ bűneit!” (Jn. 1:29) – Ha Jézus a világon valaha élt összes ember bűnét elvennie, akkor minden embernek üdvözülnie kellene, hiszen eszerint Jézus minden valaha élt embert megváltotta. Ez azonban nem igaz.

Hasonlóan kell értelmeznünk a Jn. 3:16-ot is: *„Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”* - Ezt a kijelentést ugyancsak János idézi Jézus szájából, melyet egy a népe iránt elfogult zsidó vallási vezetőnek, Nikodémusnak mond az Úr Jézus! Ne felejtjük el, hogy János zsidó volt és zsidó kortársainak írta az evangéliumot és a leveleit, akiknek újra és újra fel kellett hívni a figyelmüket arra, hogy Isten nem csak őket szereti, nem csak zsidó emberekért küldte el az ő Fiát, hanem az összes többi pogány népből való, azaz az egész világon élő választottakért is.

Visszatérve Krisztus főpapi tevékenységéhez, látjuk tehát, hogy Krisztus engesztelő áldozati halála szoros kapcsolatban van az Atya előtti közbenjárásával. Mindebből pedig a következő nagyon fontos igazságokat állapíthatjuk meg:

- 1) **A Fiú minden olyan emberért közbenjár, akiért meghalt.** Ha Krisztus úgy halt meg, mint érettük bemutatott helyettes/engesztelő áldozat, hogy tehetné azt, hogy nem könyörög értük az ő áldozata alapján az Atya előtt? Lehetetlen, hogy Krisztus meghaljon valakiért, akit valójában nem is akart megmenteni.
- 2) **Akiért a Fiú közbenjár, nem kárhozhat el.** El tudjuk mi azt képzelni, hogy a Fiú könyörögve esedezik az Atya előtt egy adott személyért, aki helyett engesztelő áldozatot hozott és akit Ő ez alapján a helyettes áldozat alapján üdvözíteni szeretne, és az Atya folyamatosan elutasítja a Fiú közbenjárását? Az Atya mindig meghallgatja a Fiút (Jn. 11:42). Vajon ne hallgatná meg azon kéréseit a Fiúnak, amelyek azok nevében szólnak, akiket a Fiú meg szeretne menteni? Továbbá, ha azt állítjuk, hogy Krisztus közbenjárhat valakiért, akit az Atya nem fog üdvözíteni, akkor vagy azt kell hinnünk, hogy 1) széthúzás van az Istenség személyei között, az Atya és a Fiú is más-más dolgot akarnak, vagy azt, hogy 2) az Atya képtelen megtenni azt, amit a Fiú kíván Tőle, hogy megtegyen. Mindkét felállás teljességgel lehetetlen!

Az, hogy **Krisztus nem mindenkiért való Főpap**, világosan kiderül a „Főpapi imából”, amit a Jn. 17-ben olvashatunk. Az Úr az egész imádságában világosan különbséget tesz a „világ” és azok között, akik az övéi. A 9. versben ez különös nyomatékkal szerepel:

„*Én ezekért könyörgök: nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nékem adtál, mert a tiéd.*” - Amikor Krisztus az Atyához imádkozik, nem a „világért” imádkozik, hanem csupán a világból azokért, akiket az Atya Neki adott (Jn. 6:36). „*De nem csak őérettök könyörgök, hanem azokért is, akik az ő beszédökre hisznek majd énbennem*” – mondja Jézus. Vagyis előre könyörög azokért a juhokért, választottakért is, akik majd a neki adottak prédikálására fognak megtérni (Jn 10:27), de még meg sem születtek, vagy még nem hisznek Őbenne.

„*Aki az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem Őt mindnyájunkért odaadta, mimódon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk? Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, aki megigazít; Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk*” (Rm. 8:32-34) - Az Atya odaadta az ő Fiát értünk (helyettünk). Kit ért ez az igeszakasz „mindnyájunk” alatt? Az „Isten választottait”. Itt ismét arról van szó, hogy Krisztus közbenjárói tevékenysége, amelyet az Atya jobbján ülve végez, teljesen összhangban van az ő kereszthalálával. Vagyis **azok, akikért Krisztus meghalt, ugyanazok, mint akikért Ő közbenjár.** A fenti igeszakasz arról beszél nekünk, hogy ha Krisztus valakiért az ő halála alapján közbenjár, akkor ugyan kicsoda vádolhatná azt és kicsoda remélhetné, hogy az az ember valaha is elkárhozik? Tehát itt is azt látjuk, amit már korábban is láttunk: **Krisztus meghal a választottak helyett, Ő közbenjár ezekért az emberekért, és azok teljes bizonyossággal üdvözülnek.** Krisztus munkája teljes és tökéletes. Ő a mi hatalmas Megváltónk és Ő soha sem vall kudarcot a célja elérésében.

Igen ám, de akkor hogyan magyarázzuk az olyan igehelyeket, mint a **Rm. 14:15** vagy az **I. Kor. 8:11**, ahol Pál arra inti a hitben érettebb keresztyéneket, hogy nehogy az ő szabadságuk (tudniillik, hogy nyugodtan megehetik a bálványáldozati húst) legyen az oka a hitben erőtlenebb keresztyének elkárhozásának, akikért Krisztus meghalt? Ezek szerint az Igék szerint lehetséges volna, hogy a mi figyelmetlenségünk, szeretetlenségünk miatt egy másik, a Krisztus véréen megváltott keresztyén ember elkárhozzék? Távol legyen! Bizonyára mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy **egy ember bűnössé válhat egy olyan bűn által is, amelyet valójában nem követhet el.** Mit értek ezalatt? Ha azt állítom, hogy nincs Isten, bűnt követek el, ugyanakkor a valóságban mégsem szüntethetem meg Isten létezését. Jézus azt mondja, ha „*valaki asszonyra tekint gonosz kívánságnak okáért, immár paráználkodott azzal az ő szívében*” (Mt. 5:28), noha a valóságban mégsem követett el testi paráznaságot azzal az asszonnal. A Zsid. 6:6-ban olyan emberekről olvasunk, akik „*önmagoknak feszítik meg az Istennek ama Fiát*”, mely által igen súlyos bűnt követnek el Isten ellen, mégis a valóságban Isten Fiának ismételt megfeszítése nem történhet meg. Olyan súlyos bűnről van itt szó, mely arra utal, hogy a bűn elkövetője képes lenne újra megfeszíteni Krisztust, ha tehetné, de nem teheti, mert Jézus testileg a mennyben van, a bűnös számára elérhetetlen helyen. Ugyanígy, a keresztyén ember képes lenne ugyan kárhozatra juttatni az ő hitben gyengébb testvérét a hús megevése (a botránkoztató viselkedése) által, ha tehetné, azonban Isten ezt nem engedi meg. Figyeljük csak mit ír Pál néhány verssel korábban: „*Te kicsoda vagy, hogy kárhoztatod a más szolgáját? Az ő tulajdon urának áll vagy esik. De meg fog állni, mert az Úr által képes, hogy megálljon.*” (Rm. 14:4) Pál, tehát, miközben feddi a keresztyéneket, egy pillanatig sem gondolja azt, hogy valóban megtörténhet az, amivel kapcsolatban feddözik. A saját testvérünk megbotránkoztatása ugyan egy nagyon súlyos bűnnek számít, mindazáltal nem áll hatalmában egyetlen keresztyén embernek sem az, hogy a

saját, megváltott testvérét az ő bűne által kárhozatra jutassa, mert Isten ezt meggátolja és nem fogja hagyni, hogy a gyengébb testvér egy másik testvér bűne miatt elkárhozzon!

Egy másik, ellenérvként gyakran hangoztatott igehely a **Zsid. 2:9**: „*Azt azonban látjuk, hogy Jézus, aki egy kevés időre kisebbséget szenvedett az angyaloknál, a halál elszenvedéséért dicsőséggel és tisztességgel koronáztatott meg, hogy az Isten kegyelméből mindenkiért megízlelje a halált.*” - Jézus megízlelte a halált *mindenkiért*. Megint nem szabad elfelejtenünk a szövegkörnyezetről! Ki mindenkiért ízlelte meg Jézus a halált? Mit olvasunk a 10. Versben? „*sok fiakat vezérelvén dicsőségre*”. Jézus megízlelte a halált a *fiak közül mindenkiért*. Vagy ahogy a további versekben olvassuk: „*amely oknál fogva nem szégyenli őket atyjafiainak hívni*” (11,12), „*a gyermekek, a kiket az Isten nékem adott*” (13), „*az Ábrahám magvát karolta fel*” (16), „*hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért*” (17). Ez az igeszakasz is tehát arról beszél nekünk, hogy Jézus meghalt az Atya minden gyermekéért, akiket az Atya Neki adott, minden atyjafiáért (azaz testvééréért), Ábrahám magváért (Ábrahám leszármazottaiért, tehát a hívőkért (Gal. 3:7)), vagyis a választott (nem csupán zsidókból álló) nép bűneiért. Hasonlóképpen kell értelmeznünk a II. Kor. 5:15-öt: „*ha egy meghalt mindenkiért...*” – vagyis minden választottért.

További bibliai érvek a korlátozott engesztelés mellett

„**Én vagyok a jó pásztor**; és ismerem az enyéimet, és engem is ismernek az enyéim, amiként ismer engem az Atya, és én is ismerem az Atyát; és **életemet adom a juhokért...** Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem: És én **örök életet adok nekik**; és **soha örökké el nem vesznek**, és **senki ki nem ragadja őket az én kezemből.**” (Jn. 10:14, 15, 27, 28) – Hadd kérdezzem meg tőled ezen Ige alapján: Elkárhozhat-e valaki, akiért Jézus az életét adta? Vajon Jézus valótlant állított akkor, vagy egyszerűen csak tévedett, amikor azt mondta, hogy (az ő halála által) örök életet ad az ő juhainak és azok soha örökké nem fognak elveszni? Pontosan ezt állítod ugyanis akkor, amikor azt mondd, hogy Krisztus a világon valaha élt minden egyes emberért az életét adta! Ha ugyanis ez volna az igazság, akkor ebből a fenti Ige alapján két dolognak kellene következnie: [1] minden egyes ember Jézus juha, [2] minden egyes embernek üdvözülnie kellene. Korábban már mindkét állítást megcáfoltam. Szilárdan vallom tehát a reformátorokkal együtt, hogy Jézus Krisztus csakis és kizárólag az ő juhaiért (a választottakért) halt meg, mint érettük bemutatott helyettes áldozat. Melynek következtében minden egyes választott egyszer s mindenkorra mentesült a bűnei örök következménye alól, Isten a maga idejében gondoskodik róla, hogy ezek a választottak újjászületve és hitre jutva el is nyerjék az örök életet (erről lesz szó a kálvinizmus 4. pontjában) és hogy soha többé el ne kárhozzanak (melyről a kálvinizmus 5. pontja beszél).

Mi a helyzet a hittellel?

Egy általánosan elterjedt hiedelemre kell még itt érintőlegesen kitérnünk. Sokan azok közül, akik egy „univerzális” vagy korlátlan (nem specifikus) engesztelésben hisznek, meg vannak győződve arról, hogy Krisztus ugyan mindenkiért meghalt, ám az ő engesztelésének hatása csak azokra terjed ki, akik hisznek. A korábbi fejezetekben már többször is beszéltem arról, hogy még maga a **hit is Isten ajándéka**, mely kizárólag Isten választottjainak adatik. Mielőtt a fenti kérdést megválaszolnám, nyomatékosan szeretném felhívni a figyelmet egy olyan műre, amely ezen a területen klasszikusnak számít: John Owen, *The Death of Death in the Death of Christ*, (A halál halála Krisztus halálában) [reprint: Banner of Truth: London, 1958].

A nagyszerű puritán író ezen írásában részletekbe menően, több száz oldal terjedelemben, a teljesség igényével tárgyalja a Krisztus korlátozott engesztelésével kapcsolatos kérdéseket és magyarázza meg az ide vonatkozó bibliai igeszakaszokat. Az már önmagában is elgondolkodtató, hogy mindeddig senkinek sem sikerült megcáfolni ezt az igen alapos munkát. A fenti kérdésre egy ebből a tanulmányból vett idézettel szeretnék válaszolni:

„Hadd ajánljam a következő dilemmát univerzalistáink figyelmébe: Isten kitöltötte az ő haragját, Krisztus pedig a pokol kínjainak vettetett alá:

- [1] vagy minden ember minden bűnéért,
- [2] vagy néhány ember minden bűnéért,
- [3] vagy minden ember néhány bűnéért.

Ha a legutóbbi az igaz, minden ember néhány bűnéért, akkor minden embernek marad olyan elrendezetlen bűne, amellyel el kell majd számolnia Isten előtt, és így egyetlen ember sem fog üdvözülni. Hiszen ha Isten száll perbe velünk, ha az egész emberiség ülne is a vádlottak padján és csupán egyetlen egy bűn lenne a per tárgya, még akkor sem lenne egyetlen egy test sem, aki az ő szemében igaznak bizonyulna: „Ha a bűnöket számon tartod, Uram, Uram, kicsoda maradhat meg?” (130. Zsolt. 3.)...

Ha a második állítás az igaz, melynek helyességét bizonygatjuk, akkor Krisztus a világon valaha élt összes választott minden bűnéért, helyettük, az ő nevükben szenvedte el a kínhalált.

Ha pedig az első az igaz, akkor miért nem mentesül mindenki minden bűne büntetése alól? Erre te azt feleled: „Az ő hitetlenségük miatt; mert nem akarnak hinni.” Azonban ez a hitetlenség bűn vagy nem az? Ha nem bűn, akkor miért bünteti meg őket Isten ezért? Ha bűn, akkor Krisztus ezért a bűnért is elszenvedte az érte járó büntetést vagy sem? [„És az, mikor eljő, megfeddi a világot bűn, igazság és ítélet tekintetében: *Bűn* tekintetében, *hogy nem hisznek én bennem*” (Jn. 16:8,9) – saját kieg.] Ha Krisztus ezért a bűnükért is elszenvedte az érte járó büntetést, akkor miért kellene, hogy ez a bűn bármely más bűnükénél, amelyért Jézus ugyanúgy meghalt, jobban visszatartsa őket attól, hogy az ő halálának gyümölcséből részesüljenek? Ha pedig Krisztus nem szenvedte el az ő hitetlenségükért járó büntetést, akkor ez azt jelenti, hogy nem halt meg minden bűnükért. Válasszanak.” (61,62. old.)

Végkövetkeztetések, zárszó

Néhányan meglehetősen gyakorlati jellegű ellenvetést szoktak felhozni a korlátozott megváltással szemben. „Ez a tanítás tönkreteszi az evangelizációt. Nem mondhatod azt az egyes embereknek, hogy Krisztus meghalt értük, mert te ezt nem tudhatod!” Én azonban azt kérdezem, hogy **van-e bármiféle előnye annak, hogy egy olyan megváltást kínálunk fel az embereknek, amely csupán elméleti jellegű, egy olyan Megváltót, akinek a munkája befejezetlen, és egy olyan Evangéliumot, amely nem több, mint lehetőség?** Milyen igehirdetésre adja az Úr az ő áldását, olyanra, amely sikerorientált, vagy olyanra, amely Isten Igéjének kijelentett igazságához ragaszkodik?

„Az az igazság, hogy az Újszövetség senkit sem hív bűnbánatra annak alapján, hogy Krisztus konkrétan, személy szerint érte halt meg. Az Újszövetség egyszerűen azon az alapon hívja fel hitük Krisztusba vetésére a bűnösöket, hogy szükségük van Krisztusra, ő felajánlja magát nekik, és megígéri azoknak, akik befogadják őt, hogy megkapják mindazokat az áldásokat,

amelyeket halála biztosított az ő népének. **Ami az Újszövetségben egyetemes és mindenkire vonatkozó, az a hitre való felhívás, valamint az üdvösség ígérete mindazoknak, akik hisznek** (ld. Mt. 11:28kk, 22:9, Lk. 2:10k, 12:8, Jn. 1:12, 3:14kk, 6:40, 54, 7:37, 11:26, 12:46, ApCsel. 2:21, 10:43, 17:30, , Rm. 1:16, 3:22, 9:33, 10:4kk, Gal. 3:22, Tit. 2:11, Jel. 22:17).” (J. I. Packer, *Az evangelizáció és Isten szuverenitása*, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2001., 66, 67. old.)

Amikor az apostolok az Evangéliumot hirdették, sehol nem mondták azt, hogy „Krisztus meghalt minden emberért és tőletek függ az, hogy az ő munkáját eredményessé tegyétek”. Az apostolok azt tanították, hogy **Krisztus meghalt a bűnösökért**, az emberek kötelessége pedig az, hogy megtérjenek és higgyenek (ld. az apostolok prédikációit: ApCsel. 2:14-95.; 3:12-26; 4:8-12; 5:29-32; 7:2-53; 10:34-43; 13:16-41; 17:22-32; 22:1-21). Ők nagyon jól tudták, hogy egyedül Isten kegyelme képes megtérést és hitet ébreszteni az emberek szívében. Ez a meggyőződésük azonban nem hogy megnehezítette volna az ő evangelizációs munkájukat, hanem pontosan ez adott igazi erőt annak! Ők egy hatalommal bíró, erőteljes Üdvözítőről prédikáltak, akinek a munkája teljes és elégséges, és **aki teljesen és egészen megváltja az embert**. Ilyen bizonyos alapja van az evangelizációnak! Mi adhatna hathatósabb vigasztalást egy bűntől elgyötört szívnek, mint az, hogy Krisztus meghalt a bűnösökért és az ő munkája nem csupán elméleti jellegű, hanem nagyon is **valóságos**?

„Az Egyháznak újra kihívás elé kell állítania a világot, még hozzá egy olyan evangélium bátor hirdetése által, mely a világ szemében offenzívnek tűnik. Offenzívnek, mert arról tesz bizonyosságot, hogy Isten üdvözíti mindazokat, akiket akar. Offenzív, mert egy olyan szuverén Megváltót hirdet, aki **valósággal megmenti és üdvözíti az ő népét**.” (Dr. James White, *Was Anyone Saved at The Cross?* (Megmenekült-e bárki is a keresztnél?), www.aomin.org)

4. Ellenállhatatlan kegyelem

Mindjárt az elején egy fogalmat szeretnék tisztázni. Mit értsünk *ellenállhatatlan kegyelem* alatt? A Biblia lépten-nyomon arról beszél, hogy az ember igenis képes ellenállni a kegyelemnek:

„**És nem akartok hozzám jőni, hogy életetek legyen!**” (Jn. 5:40)

„**Jeruzsálem, Jeruzsálem! Ki megölöd a prófétákat és megkövezed azokat, akik te hozzád küldetted, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképpen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá; és te nem akartad.**” (Mt. 23:37)

István, első vértanú nyíltan mondja a zsidó nép vezetőinek: „**Kemény nyakú és körülmetéletlen szívű és fülű emberek, ti mindenkor a Szent Léleknek ellene igyekeztetek, mint atyáitok, ti azonképpen.**” (Apcsel 7:51)

Láthatjuk tehát, hogy a **kegyelem ellenállható**. Sőt, a kálvinizmus első pontja alapján tudjuk, hogy az ember a maga teljes romlottságánál fogva nem is tud mást csinálni, mint szüntelenül ellenállni Isten kegyelmének egészen addig, míg Isten közbe nem avatkozik és meg nem változtatja, ki nem cseréli az ember szívét, hogy kívánja, akarja a kegyelmet és vágyakozzon azt elfogadni (Ez. 11:19, 20).

Sok neves református teológussal együtt úgy gondolom, hogy célszerűbb ellenállhatatlan kegyelem helyett **hathatós kegyelemről**, vagy **hathatós hívásról** beszélünk. A kálvinizmus 4. pontjában ugyanis erről van szó. Ez a pont szintén teljesen magától értetődően következik a kálvinizmus első három pontjából. Ha ugyanis az ember teljesen megromlott, Isten ellensége és halott a bűneiben, akkor egyedül Isten lehet az, aki képes megtörni (és meg is töri) ezt az ellenállást mindazokban, akiket örök életre választott, ezért a választottak számára a kegyelemnek ellenállhatatlannak, Isten hívásának hathatósnak kell lennie ahhoz, hogy üdvösségre jussanak.

Másképpen fogalmazva meg ugyanezt: ha Isten a világ felvettése előtt eleve elhatározta, hogy „**minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által az Ő akaratjának jó kedve szerint**” (Ef. 1:5) és ha hisszük, hogy Isten örök, bölcs, tökéletes terve megváltoztathatatlan és sohasem hiúsulhat meg, akkor az ő megmentő kegyelme minden választott esetében **hathatós** kell, hogy legyen. Nézzük meg a Biblia tanítását erre vonatkozólag:

„**Senki sem jöhet énhozzám, hanemha az Atya vonja azt**” (Jn. 6:44) – Az Atya az ő jó tetszésénél fogva némelyeket Jézushoz vonz, némelyek számára vonzóvá teszi a kegyelmet, másokkal ugyanezt nem teszi meg.

„**Minden, amit nékem ad az Atya, énhozzám jő; és azt, aki hozzám jő, semmiképpen ki nem vetem.**” (Jn. 6:37) – Akiket az Atya Jézusnak ad (itt Isten tettén van a hangsúly), az Jézushoz fog menni, ezt Jézus maga garantálja itt nekünk. Később, amikor a jó Pásztor és a juhok kapcsolatáról beszél, azt mondja:

„**Én vagyok a jó pásztor: a jó pásztor életét adja a juhokért...Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem.**” (Jn. 10:11,27) – Jézus juhait, vagyis a választottakat, akikért Krisztus meghalt, garantáltan meghallják az ő hívását és követik Őt. Ezek

ugyanazok, akikről Jézus az előbb idézett Igében beszél, vagyis akiket az Atya Jézusnak adott:

„Az én Atyám, aki azokat adta nékem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből.” (29.) – Akiket tehát az Atya Jézusnak adott (vagyis a juhok, a választottak), azokért Jézus meghalt, azok meg fogják hallani az ő hívását, követni fogják Őt és soha el nem vesznek. Ha az emberen múlna a (meg)hallás, akkor senki sem lenne képes meghallani az Evangélium hívását és élő hittel válaszolni rá, és akkor előállna az az elképzelhetetlen helyzet, hogy az Atya valakit örök életre választ, Jézus az életét adja ezért az emberért és az illető mégis elveszik, mert nem volt képes meghallani a neki szóló hívást. Ez pedig lehetetlen!

Lássuk meg tehát, hogy mennyire Istenen múlik minden! Mindenről Isten gondoskodik, mindent Ő készített el számunkra, mindenre Ő maga a garancia a mi üdvösségre jutásunkkal kapcsolatban. Ő az, aki hathatóssá teszi számunkra az Evangélium hívását. Mindez pedig mérhetetlen alázatra kell, hogy készítsen bennünket, hiszen mint ahogyan Pál mondja:

„Mert kicsoda különböztet meg téged? **Mid van ugyanis, amit nem kaptál volna? Ha pedig úgy kaptad, mit dicsekedel, mintha nem kaptad volna?**” (I. Kor. 4:7)

„Külső” és „belső” hívás

A reformátorok különbséget tettek úgy nevezett *külső* és *belső* vagy *általános* és *speciális* hívás között. Mit értsünk ezalatt?

Az általános hívás azt jelenti, hogy az Evangélium üzenetét mindenki hallhatja, az mindenkinek szól. Miközben az Evangélium mindenkinek hirdetik, Isten az ő Szentlelke által némelyekben hathatóssá teszi ezt a hívást, életet ébreszt bennük. Számukra Isten általános hívása speciálissá, személyessé, hathatóssá, azaz ellenállhatatlanná lesz. Nézzünk erre egy gyakorlati példát:

„És szombatnapon kimenénk a városon kívül egy folyóvíz mellé, hol az imádkozás szokott lenni; és leülvén, beszélgeténk az egybegyűlt asszonyokkal. És egy Lidia nevű, Thiatira városbeli bíborárús asszony, ki félt vala az Istent, hallgata reánk. **Ennek az Úr megnyitá szívét, hogy figyelmezzon azokra, amiket Pál mond vala.** Mikor pedig megkeresztelkedék mind házanépével egybe, kére minket, mondván: Ha az Úr hívének ítéltetek engem, jertek az én házamhoz, és maradjatok ott.” (ApCsel 16:13-15) – Sok asszony hallgatta Pálék bizonyoságtételét, de Isten akkor és ott csak ennek az egynek nyitotta meg a szívét és így Lidia számára az általános hirdetés Evangélium személyessé, hathatóssá vált a Szentlélek munkája által, melynek eredményeként élő hit ébredt benne. Itt is Isten szuverén tettén van a hangsúly.

Amikor a feltámadott Krisztus megjelent az apostoloknak, azt olvassuk Róla: „**Akkor megnyilatkoztatá az ő elméjüket, hogy értsék az írásokat.**” (Lk. 24:45) – Itt Jézus tanítványairól van szó, akik éveken át rendszeresen hallgatták az ő tanítását, akik a legszorosabb és legközvetlenebb kapcsolatban voltak Vele és azt olvassuk, hogy még nekik is arra volt szükségük, hogy az Úr megnyissa az elméjüket, hogy értsék az Igét. Még ők sem boldogultak egymagukban. Hát mennyivel inkább rászorul a lelkében halott ember Isten

Lelkének újjáteremtő, és az ember elméjét megvilágosító szuverén munkájára, hogy egyáltalán meghallhassa, felfoghassa, megérthesse az Isten országának titkait!

Izrael népe rengeteg csodát élt át a pusztai vándorlás során, mégis engedetlenségből engedetlenségbe esett, mégis érzéketlen maradt Isten dolgaira, mégis kemény maradt a szíve. Miért? Világosan megmondja Mózes: „*De nem adott az Úr néktek szívet, hogy jól értsetek, szemeket, hogy lássatok, és füleket, hogy halljatok, mind e mai napig.*” (V. Móz. 29:4)

Ha tehát a hit hallásból van, a bűntől megromlott ember pedig lelkiileg süket Isten Igéjére (Jer. 5:21, Ez. 12:2), akkor ahhoz, hogy meghallja Isten szavát, előbb hallóvá kell tenni. Csak azokban az emberekben ébred tehát új élet és élő hit az Úr hívásának hatására, akikben Isten Lelke munkál, miközben az Igét hallgatják. Csak azok az emberek érthetik meg az Igét, akiknek az Úr megnyitja a szívét, és elméjét, sőt, akiknek új szívet ad. A többiek süketek, vakok, ellenállók és halottak maradnak, megbotránkozva az Evangélium üzenetén vagy kinevetve azt, ahogy Pál is mondja: „*De nem mindenek engedelmeskedtek az evangéliomnak. Mert Ésaías azt mondja: Uram! Kicsoda hitt a mi beszédünknek?*” (Rm. 10:16) Ez a *nem hívés* pedig az Ige szerint ugyancsak Isten eleve elrendelésével van szoros összefüggésben:

„*Akik engedetlenek lévén, megütköznek az ígében, amire rendeltettek is.*” (I. Pét. 2:8)

„*Amit Izráel keres, azt nem nyerte meg: a választottak ellenben megnyerték, a többiek pedig megkeményítették: Amint meg van írva: Az Isten kábultság lelkét adta nekik; szemeket, hogy ne lássanak, füleket, hogy ne halljanak, mind e mai napig.*” (Rm. 11:7,8) – Még az úgy nevezett választott (zsidó) nép soraiból is csak az üdvösségre választottak jutottak és jutnak mindmáig élő, üdvözítő hitre, a többiek (a fáraó esetéhez hasonló módon, ld. a kálvinizmus második pontját) Isten által megkeményítettnek, süketek és vakok maradnak Isten hívására.

Erről a „kettős” hívásról beszél Pál, amikor azt írja:

„*Mi pedig Krisztust prédikáljuk, mint megfeszítettet, a zsidóknak ugyan botránkozást, a görögöknek pedig bolondságot; Ámde magoknak a hivatalosoknak, úgy zsidóknak, mint görögöknek Krisztust, Istennek hatalmát és Istennek bölcsességét.*” (I. Kor. 23,24) – A hivatalosak számára, vagyis azok számára, akiket Isten ezzel a belső vagy speciális hívással hív, ugyanaz az öröme, mely másoknak botránkozás illetve bolondság, számukra Isten hatalma és bölcsessége. Vagy ahogyan az I. Kor. 1:18-ban mondja Pál:

„*Mert a keresztről való beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek; de nekünk, kik megtartatunk, Istennek ereje.*”

„*Aki megtartott minket és hívott szent hívással, nem a mi cselekedeteink szerint, hanem az ő saját végezése és kegyelme szerint, mely adatott nekünk Krisztus Jézusban örök időknél előtte.*” (II. Tim. 1:9) – Itt Pál szent hívás-nak nevezi a Léleknek ezt a belső, speciális hívását, mellyel Isten az ő örök tanácsvégzése szerint hívja el a választottjait.

Hadd szemléltessem egy nagyon egyszerű hasonlattal a két hívás közti különbséget. A Nap által kibocsátott szórt fény mindenkit ér ugyan, de senkit sem sebez meg. Ellenben ha valakit a fény koncentrált formában, mondjuk villámcsapásként talál el, azt minden bizonnyal meg fogja érezni az illető.

A Szentlélek titokzatos munkájáról

A Biblia többféle kifejezést használ a Szentlélek megelevenítő munkájára. Sok helyen a születéshez hasonlítja azt.

„...ha valaki újonnan [felülről] nem születik, nem láthatja az Isten országát...Szükség néktek újonnan születnetek.” (Jn. 3:3,7) – mondja Jézus Nikodémusnak.

Máshol, mint teremtési aktust említi:

„Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az; a régiék elmúltak, ímé, újjá lett minden. Mindez pedig Istentől van...” (II. Kor. 5:17,18)

Ismét másutt a feltámadáshoz ill. az életre keltéshez hasonlítja azt:

„De az Isten gazdag lévén irgalmasságban, az ő nagy szerelméből, mellyel minket szeretett, minket, kik meg voltunk halva a vétkek miatt, megelevenített együtt a Krisztussal, (kegyelemből tartattatok meg!) És együtt feltámasztott és együtt ültetett a mennyekben, Krisztus Jézusban...” (Ef. 2:4-6)

Mindhárom kifejezés Isten azon szuverén tetteire utal, melyet a vele szemben lelkileg menthetetlenül passzív, halott állapotban levő emberen hajt végre. Ez a lelki újjászületés, teremtés, életre keltés egyedül és kizárólag a Szentlélek Isten munkája, melyet mindazokban elvégez, akikben akar, akiknek meg van adva, hogy értsék az Isten országának titkait (Lk. 8:10). Nem győzöm eleget hangsúlyozni, hogy ez teljesen független az ember akaratától:

„A kik nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából, hanem Istentől születtek.” (Jn. 1:13) – Nem a mi akaratú döntésünk folytán születünk újjá, hanem éppen hogy a mi megromlott akaratunk változik meg a Szentlélek újjászülető munkájának hatására.

„a Fiú is a kiket akar, megelevenít.” (Jn. 5:21)

„Az ő akarata szült minket az igazságnak ígéje által” (Jak. 1:18)

Ha ugyanis az ember akarata lenne a döntő tényező az újjászületésében, ha az embernek „vétő joga” lenne az üdvössége elnyerésében, akkor teljesen feleslegesen könyörögnénk Istenhez valamely ember megtéréséért, érdekesebb lenne akkor mindjárt magához az illetőhöz fordulni a kérésünkkel.

Mi nem tudjuk gátolni, irányítani, szabályozni a Lélek munkáját, hiszen mi nem rendelkezhetünk felette. Sőt inkább mindig Ő az, aki rendelkezik felettünk, aki munkába vesz minket. Hogy ez hogyan és miként megy végbe, az felette nagy titok. Amikor Jézus Nikodémussal beszélt az újjászületésről, a következőket mondta neki:

„A szél fú, ahová akar, és annak zúgását hallod, de nem tudod honnan jő és hová megy: így van mindenki, aki Lélektől született.” (Jn. 3:8) – Figyeljünk csak, nem azt mondja itt Jézus, hogy oda „fú” a Szentlélek, ahová az ember akarja, hanem azt, hogy Ő azt az embert szüli újjá, akit Isten akar. Mi nem láthatjuk azt, amikor a Lélek valakibe beleplántálja az élet magvát, mi csupán az újszülött életjeleit észlelhetjük, csupán a Lélek munkájának a hatását, gyümölcsét láthatjuk (megtérés, bűnbánat, élő hit, Isten szerinti cselekedetek stb.). Ahogy már

többször is említettem, az újjászületés egyik legfontosabb gyümölcse a hit. Amiképpen az ember újjászületés nélkül természeténél fogva képtelen arra, hogy higgyen Krisztusban, ugyanúgy egy újjászületett ember a megújított természeténél fogva képtelen lesz arra, hogy *ne* higgyen Jézusban. Az újjászületés ugyanis nem más, mint a szív és az értelem (tehát az egész belső ember) megújítása. A megújult szívnek és értelemnek pedig csakúgy, mint a romlott szívnek és értelemnek a *maga természete szerint* kell reagálnia Isten dolgaira. Az újjászületett ember *a megújult természeténél fogva akarja* már cselekedni Isten akaratát. Szó sincs tehát arról, hogy Isten bárkit is az akaratára ellenére üdvözítene, mint ahogy kárhozatra sem az akaratára ellenére jut az ember.

Az Ige és a Lélek összhangja

Fontos azt látnunk, hogy a Szentlélek újjáteremtő, üdvözítő hitet ébresztő munkája a Biblia szerint az Igéhez kapcsolódik és azzal nagyon szoros összefüggésben van. A Szentlélek az Ige által ébreszt életet az emberben. Nem azért teszi ezt így, mintha nem tudná bármely más módon elvégezni az ő megelevenítő munkáját, hanem azért, mert a mindenható Isten úgy látta jónak, hogy az Igéhez köti az újjászületést, a hitet, megtérést, sőt még a hívők kegyelemben való megtartását is, melyről majd az utolsó fejezetben lesz szó. Nézzük az ide vonatkozó Igéket:

„Mint akik újonnan születettek nem romlandó magból, de romolhatatlanból, Istennek ígéje által, amely él és megmarad örökké.” (I. Pét. 1:23). Újra idézem a Jak. 1:18-at: *„Az ő akaratára szült minket az igazságnak ígéje által”* .

„Mimódon hívják azért segítségül azt, akiben nem hisznek? Mimódon hisznek pedig abban, aki felől nem hallottak?... Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által.” (Rm. 10:14,17)

„tetszék az Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által tartsa meg a hívőket.” (I. Kor. 1:21)

Az ellenállhatatlan kegyelem és az ember felelőssége

„Mimódon hallanának pedig prédikáló nélkül? Mimódon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek?” (Rm. 10:14, 15)

Isten a hívás, a hívogatás szolgálatát ránk, méltatlan, bűnös, de megváltott emberekre bízta. Méghozzá azért, hogy ezáltal is fényesebben ragyogjon fel az ő dicsősége és még nagyobbnak lássuk az újjászületés csodáját, látva azt, hogy a tökéletes Isten tökéletes üzenete még az ilyen gyarló, bűnös, tökéletlen embereken keresztül is, mint amilyenek mi vagyunk, célba ér és elvégzi az ő tökéletes munkáját. Ha pedig a mi mennyei Atyánk abban a csodálatos kiváltságban részesít minket, hogy az ő Igéjét hirdethetjük, ha az Úr Isten úgy látta jónak, hogy a bűnösök által hívja életre a bűnösöket, akkor nekünk igen nagy alázattal, mély tisztelettel és hódolattal és még nagyobb szorgalommal kell serénykednünk az igehirdetés szolgálatában, mindenért egyedül Neki adva a dicsőséget.

A fent idézett Igékben azt olvastuk, hogy az apostolok prédikációjának középpontjában a kereszt állt. Mivel pedig Isten a Krisztus kereszthaláláról való beszéd által akarja magához

hívni, újjászülni és üdvösségre vezetni a választottakat, egyáltalán nem mindegy az, hogy mi hogyan tekintünk a váltságműre (korlátozottnak vagy univerzálisnak tekintjük-e Krisztus helyettes áldozatát), és hogy milyen meggyőződés alapján hirdetjük azt. Mert többek között ebben áll a mi felelősségünk!

„*Akinél pedig az én igém van, beszélje az én igémet igazán!*” (Jer. 23:28) – mondja az Úr.

Pál apostol azt írja: „*Én is, mikor hozzátok mentem, atyámfiái, nem mentem, hogy nagy ékesszólással, avagy bölcsességgel hirdessem néktek az Isten bizonyágtételét. Mert nem végeztem, hogy egyébről tudjak ti köztetek, mint a Jézus Krisztusról, még pedig mint megfeszítetről. És én erőtlenség, félelem és nagy rettegés közt jelentem meg ti köztetek. És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcsességnek hitető beszédiben állott, hanem léleknek és erőnek megmutatásában: Hogy a ti hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Istennek erején nyugodjék.*” (I. Kor. 2:1-5) – Mondd, miből áll a te igehirdetésed? Emberi bölcsesség hitető beszédéből? Kegyesen hangzó mézes-mázos körmondatokból? Az emberek tetszését keresve csűröd-csavarod Isten Igéjét, erőtlenné és hatástalanná téve azt? Vagy igazán, a Bibliához hűen, a Lélek erejétől áthatva hirdeted a bűnösöknek az övéért megfeszített Krisztust?

Az Evangélium nem Jó Tanács, hanem Jó Hír. Az Evangélium első renden nem azt mondja meg nekünk, hogy mit kell tennünk az üdvösségre jutásunk érdekében, hanem azt, hogy mit tett Jézus azért, hogy megmentse minket.

Továbbá abban áll a mi felelősségünk, hogy egyáltalán *hirdetjük-e* a megfeszített Krisztust, ha Isten erre hív, vagy gyáván hallgatunk Róla? Pál egy helyen azt mondja: „*Jaj ugyanis nékem, ha az evangéliomot nem hirdetem!*” (I. Kor. 9:16).

A magvető példázata

Nem tudom, hogy olvastad-e már az ellenállhatatlan kegyelem és a kegyelmi kiválasztás „szemüvegén” keresztül a magvető példázatát! Hányféle földről, hányféle igehallgatóról is beszél ott Jézus? Te azt mondod 4-ről, én azt mondom, 2-ről! Mit mond Jézus az első 3 „típusról”? Azt mondja, hogy ezek *hallják*, azaz csupán hallgatják *de nem értik* az Igét. A 4. „típus” az egyetlen, aki hallja és *érti* (Mt. 13:23), aki hallja és *beveszi* (Mk. 4:20), aki a hallott Igét tiszta és jó szívvel *megtartja* (Lk. 8:15) és élő, üdvözítő hitre jutva, gyümölcsöt terem! Tehát az egyik csoportban vannak olyanok, akiket teljesen hidegen hagy az Ige, vannak akiket komolyan megérint (mind érzelmileg, mind értelmileg), vannak, akik egészen föllelkesülnek, amikor hallják Isten hívását, de egyikük sem terem megtéréshez illő gyümölcsöt, mert valójában lelkileg mindannyian halottak maradnak, egyiküknek sincs még új szíve. Isten csupán a másik csoportba tartozókban, a negyedik „földtípusban” teszi hathatossá az Evangélium hívását és ellenállhatatlanná az ő kegyelmét. Mert amiképpen nem a földön múlik az, hisz nem áll hatalmában, hogy saját magát termővé tegye, hanem egyedül az Úr az, aki képes termővé vagy terméketlenné tenni azt (I. Móz. 4:12, ApCsel 14: 17), hasonlóképpen a bűntől megromlott, lelkileg süket, vak, kőszívű ember sem képes magát Isten beszédével szemben fogékonnyá tenni és önmagától gyümölcsstermővé válni! Ezt egyedül a mindenható Isten cselekedheti meg és Ő meg is cselekszi azt mindazokkal, akikkel csak akarja (II. Móz. 4:11, Péld. 20:12, ApCsel. 16:14, Lk. 18:34, 24:45, Ésa. 55:10,11). A mi feladatunk, hadd mondjam így, a különböző „földtípusok” maggal (az Ige magvával) való meghintése és azok

gondozása, de az Úr adja a termőerőt (Ő ébreszt üdvözítő hitet) és Ő adja a növekedést is, ahogyan Pál írja a korintusiaknak:

*„Hát kicsoda Pál és kicsoda Apollós? Csak szolgák, kik által hívókké lettetek, és pedig **amint kinek-kinek az Úr adta**. Én plántáltam, Apollós öntözött; de **az Isten adja vala a növekedést**. Azért sem aki plántál, nem valami, sem aki öntöz; hanem a növekedést adó Isten.”* (I. Kor. 3:5-7)

Erről tanítanak bennünket Jézus azon szavai is, melyeket Máté evangéliuma szerint a példázat elmondása és annak magyarázata között, Lukács és Márk evangéliuma szerint pedig közvetlenül a példázat magyarázata után mond el az Úr Jézus, s amelyeket sokan egyszerűen figyelmen kívül hagynak, vagy félremagyaráznak, amikor a magvető példázatáról beszélnek. Pedig ezek az Igék is a magvető példázatához tartoznak, annak szerves részét képezik. Most csak egyetlen mondatot emelek ki közülük, a legfontosabbat:

„Mert akinek van, annak adatik, és bővölködik; de akinek nincs, az is elvétetik tőle, amije van.” (Mt. 13:12, ld. még Mk. 4:25, Lk. 8:18)

Mi az, ami valakinek van, valakinek nincs? Ezt megelőzően mondja Jézus: **fül a hallásra** (Mt. 13:9, Mk. 4:9, 23, Lk. 8:8). Honnan van valakinek halló, az Isten dolgait értő füle? Kizárólag az Úr adja azt annak, akinek akarja: *„A halló fület és a látó szemet, **az Úr teremtette egyaránt mindkettőt**.”* (Péld. 20:12). Vagy ahogyan Dávid mondja Istennek: *„füleimet fölnyitottad”* (Zsolt. 40:7).

Mi az, ami adatik annak, akinek van halló füle? Ezt is világosan megmondja az Úr Jézus az övéinek: *„**Néktek adatott, hogy az Isten országának titkait értsétek**; egyebeknek példázatokban, hogy látván ne lássanak, és hallván ne értsenek.”* (Lk. 8:10, Mt. 13:11, Mk. 4:11)

A példázat során, tehát Jézus egyfelől figyelmezteti a hallgatóságot arra, hogy nem mindegy, hogy ki milyen szívvel, füllel hallgatja az Igét (Lk. 8:18), mert az örökéletük, az üdvösségük múlik ezen. Másfelől azonban azt is világosan megmondja, hogy egyedül a mindenható Isten tud halló fület adni, annak, akinek akar. Az az Isten kegyelmi ajándéka. Akinek pedig Isten kegyelméből van halló füle, annak meg fog adatni az, hogy egyre jobban értse az Isten országának titkait és azokat megértvén üdvösségre jusson és bőséges gyümölcsöt teremhessen. Ezzel a példázattal is arra tanít minket az Úr Jézus, hogy mennyire kimondhatatlanul Isten kegyelmére és irgalmára vagyunk utalva az örök életünket illetően és hogy az mennyire *„nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”* (Rm. 9:16)

Látod, még a magvető példázata is Isten dicsőséges, kiválasztó kegyelmét hirdeti!

Zárszó

Mi más foglалhatná össze tömörebben az eddigieket, mint az, amit Pál apostol ír a II. Kor. 4:1-6-ban?

„Annakokáért, mivelhogy ilyen szolgálatban vagyunk, amint a kegyelmet nyertük, nem csüggedünk el; Hanem lemondunk a szégyen takargatásáról, mint akik nem járunk

ravaszágban, és **nem is hamisítjuk meg az Isten ígését, de a nyilvánvaló igazsággal** kelletjük magunkat minden ember lelkiismeretének az Isten előtt. **Ha mégis leplezett a mi evangéliomunk, azoknak leplezett, akik elvesznek:** A kikben e világ istene [Sátán] megvakította a hitetlenek elméit, hogy ne lássák a Krisztus dicsőséges evangéliomának világosságát, aki az Isten képe. Mert **nem magunkat prédikáljuk, hanem az Úr Jézus Krisztust;** magunkat pedig, mint a ti szolgálókat, a Jézusért. Mert az Isten, aki szólt: **setétségből világosság ragyogjon, Ő gyújtott világosságot a mi szívünkben** az Isten dicsősége ismeretének a Jézus Krisztus arcán való világoltatása végett.” (II. Kor. 4:1-6)

„Bizony, bizony mondom néktek, hogy eljő az idő, és az most vagyon, mikor **a halottak hallják az Isten Fiának szavát, és akik hallják, élnek.**” (Jn. 5:25) – Vagyis akiknek Isten megadja, hogy meghallják az ő hívását, akiket az Úr hathatósan hív, azok kivétel nélkül életre kelnek a hallott Ige és a Szentlélek munkája által. Erről tesz bizonyosságot Ezékiel próféta látomása is a halott tetemekről és csontokról, melyek a lelkileg halott Izraelt jelképezték: „**És monda nékem: Prófétálj e tetemek felől és mondjad nékik: Ti megszáradt tetemek halljátok meg az Úr beszédét! Így szól az Úr Isten ezeknek a tetemeknek: Ímé, én bocsátok ti belétek lelket, hogy megéledjete...És prófétálék amint parancsolá. És beléjök méne a lélek s megéledének, s állának lábaikra, felette igen nagy sereg.**” (Ez. 37:4,5, 10) - A mi feladatunk, hogy Isten parancsa szerint hirdessük a halott tetemeknek Isten életre hívó szavát s e közben majd a Szentlélek elvégzi az ő életet teremtő munkáját mindazokban, akikben akarja.

Vajon ellen tudott-e állni a 4 napja halott Lázár Jézus életre hívó szavának (Jn. 11:43,44)? Vajon ellen fog-e tudni állni bárki is a testi halottak közül az utolsó napon Jézus szavának, mikor előszólítja őket a sírjaikból (Jn. 5:28, 29)? Semmiképpen! Ugyanígy nem állhatnak ellene Krisztus hívásának ma sem mindazon bűnösök és lelki halottak, akiket Ő életre akar kelteni és élő hittel akar megajándékozni.

„Mert mint leszáll az eső és a hó az égből, és oda vissza nem tér, hanem megöntözi a földet, és **termővé, gyümölcsözővé teszi azt, és magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek: Így lesz az én beszédem, amely számból kimegy, nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok, és szerencsés lesz ott, ahová küldöttem.**” (Ésa. 55:10,11)

5. A szentek állhatatossága

A kálvinizmus utolsó pontjához érkeztünk, mely szintén egy sokak által vitatott bibliai tanítást érint. (Természetesen csak azok vitatják ezt, akik az előző négy ponttal sem értenek egyet.)

Mit mond a Szentírás az újjászületett emberről?

Az Isten kegyelméből újjászült és hitre jutott emberről azt írja a Biblia, hogy „*Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben*” (Ef. 4:24), nem romlandó, hanem **romolhatatlan magból született újjá** Isten Igéje által (I. Pét. 1:23). Azonban arról is ír a Szentírás, hogy az újjászületett embert Isten nem veszi ki azonnal ebből a világból (Jn. 17:15) és az továbbra is a bűn törvénye alá rekesztett, romlott testben él (Rm. 7:14-25), melynek ereje és befolyása majd csak annak elvételekor, a megdicsőült test elnyerésekor fog véglegesen megszűnni (Rm. 8:20-23, I. Kor. 15:42-50, II. Kor. 5:1-9). Ezért tehát a hívő ember folyamatosan kísértéseknek van kitéve és bizony továbbra is követ el (néha igen súlyos) bűnöket, mellyel megszorítja Isten Szentlelkét (Ef. 4:30). Az újjászületett ember tehát továbbra is *képes vétkezni*, de már *képes nem vétkezni*. Csak a teljesség kedvéért említem meg, hogy a megdicsőült testet elnyert ember pedig már *nem lesz képes vétkezni*.

Noha az ún. óemberünk Krisztussal együtt megfeszítettet (Rm. 6:6), meghalt (Rm. 6:8) és eltemettetett (Rm. 6:4), a bűnnek, a test indulatának néha-néha mégis sikerül felülkerekednie az újjászült emberen, azonban többé le nem győzheti azt (Rm. 6:6,7, Gal. 5:24). Ahogy Pál apostol írja: „*Megtalálom azért magamban, ki a jót akarom cselekedni, ezt a törvényt, hogy a bűn megvan bennem... az elmémmel az Isten törvényének, de testemmel a bűn törvényének szolgállok.*” (Rm. 7:21, 25) – A bűn még hat, még jelen van, de **többé már nem uralkodik** az újjászületett emberen, mert Jézus végső győzelmet aratott felette a Golgotán (Rm. 6:14). „*De hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által.*” (I. Kor. 15:57)

Az ördöggel, világgal, testtel vívott harc **a megszentelődés** folyamatának nagyon fontos részét képezi, melynek során Isten képessé teszi, felszólítja, buzdítja a hívő embert arra, hogy egyre inkább az ő akarata szerint éljen, hogy Neki engedelmeskedjen, hogy képes legyen eredményes harcot folytatni a bűn ellen (Rm. 6:12,13, II. Kor. 7:1, Kol. 3:5-14, Zsid. 6:11, 10:22, II. Pét. 1:10 stb.) és hogy azokat a jó cselekedeteket cselekedje, „*amelyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban járjunk*” (Ef. 2:10). A megszentelődés során is **mindent Isten végez** el bennünk (Fil. 2:13), **mi** pedig a megújított természetünknel fogva **engedelmeskedünk** a Szentlélek megszentelő munkájának. A megszentelődés folyamata egészen a halálunkig tart (Fil. 3:12, 13). Ha precízen akarunk fogalmazni, akkor azt mondhatjuk, hogy a megváltásunk, az üdvösségünk, a megszentelődésünk tulajdonképpen a halálunkkal, még inkább a feltámadásunkkal válik teljessé számunkra. Félreértés ne essék, Krisztus mindhárom teljesen elvégezte a kereszten, az ő munkája tökéletes és befejezett. Azonban Isten az ő Szentlelke által fokozatosan részesít bennünket Krisztus kereszthalálának gyümölcséből.

Miről szól az 5. pont?

A kálvinizmus 5. pontjának fő kérdése így hangzik: **Ki lehet-e esni a kegyelemből?** Azaz, elveszítheti-e az újjászületett hívő ember az üdvösségét? Elkövethet-e a hívő ember olyan „nagy” bűnt, melynek hatására Isten megvonja tőle a már egyszer minden érdemre való tekintet nélkül neki ajándékozott kegyelmét? Vagyis, **lehet-e a hívő embernek üdvbizonyossága?** Isten szemszögéből feltéve ugyanezt a kérdést: Meg tudja-e vajon őrizni Isten a megváltott, újjászült hívő embert a kegyelemből való kieséstől, vagy az ember képes arra, hogy Isten megőrző erején felülkerekedve kiszakítsa magát a kegyelemből, tönkre téve ezáltal a Szentlélek megszentelő munkáját?

Mielőtt ezekre a kérdésekre a Biblia alapján válaszolnék, nézzük végig újra nagyvonalakban, hogy mit tesz Isten a bűnös ember megmentése érdekében. Az előző pontok során láthattuk azt, hogy teljes összhang van a szentháromság személyei között: az Atya Isten a világ felvettete előtt kiválasztott némelyeket az üdvösségre, akiket a Fiúnak adott. A Fiú Isten eljött ebbe a világba, hogy megkeresse és az ő kereszthalála által megváltsa a Neki adott választottakat. A Szentlélek Isten az Ige által életre kelti ezeket az embereket és Krisztus tökéletes engedelmességének, értük elvégzett engesztelő áldozatának és feltámadásának gyümölcseiben részesíti őket.

Tegyük fel ezek után a kérdést: Vajon az az isteni kegyelem, mely újjászüli, életre kelti a lelkileg halott embert, ne tudná mindörökké életben is tartani azt? Avagy nincsen-e megírva, hogy bennünket **„Isten hatalma őriz hit által az idvességre”** (I. Pét. 1:5)? Avagy van-e valami nagyobb Isten hatalmánál? Létezik-e nagyobb biztonság annál, mint amikor valakire a mindenható Isten vigyáz? Nézzük meg a Szentírás ezzel kapcsolatos további tanítását.

Induljunk ki abból a már korábban többször is említett megállapításból, mely szerint a választottakat az Atya a Fiúnak adta (Jn. 6:37, 10:29, 17:2, 6, 9, 11, 12, 24). Mi tehát az Atya ajándéka vagyunk a Fiú számára, a Fiú ajándékba kapott minket az Atyától. A Jn. 6:39-ben pedig ezt olvassuk:

„Az pedig az Atyának akarata, aki elküldött engem, hogy amit nékem adott, abból semmit el ne veszítsek, hanem feltámasszam azt az utolsó napon.” – Nem azt mondja itt az Ige, hogy az az Atya akarata, hogy *senki el ne vesszen*, hanem hogy **Jézus senkit el ne veszítsen** a Neki adottak közül. A hangsúly nem az ember cselekedetén, hanem Jézus megtartó tette van.

Itt ismét egy fogalmat szeretnék tisztázni. A fejezet címe ugyanis úgy hangzik: A szentek állhatatossága. Valójában azonban a kálvinizmus 5. pontja **a szentek megtartatásáról (megőrzéséről)** szól. Hiszen a Szentírás egybehangzó bizonyágtétele szerint az **újjászületett ember kegyelemben való megmaradása** nem az ember hitén vagy hűségén (az eredeti görög szót mindkét értelemben használja a Biblia), hanem **Jézus Krisztus hűségén alapszik!** Ezt meg hogyan értsük? Hogyan (mi által) tartja meg Jézus a választottakat? Most egy kis ismétlés következik (ld. kálvinizmus 3. pontja).

„Mert ha, mikor ellenségei voltunk, megbékéltünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal inkább megtartatunk az ő élete által minekutána megbékéltünk vele.” (Rm. 5:10) – Hogyan tartatunk meg az ő élete által? Mit csinál most az élő Krisztus a mi megtartatásunk érdekében?

„Ennekokáért ő [Jézus Krisztus] mindenképen idvezítheti is azokat, akik őáltala járulnak Istenhez, mert mindenha él, hogy esedezték érettök.” (Zsid. 7:25) – Ahogy már arról

korábban is volt szó, közvetlen kapcsolat van Krisztus halála és az ő közbenjárása között. Jézus Krisztus, mint örökké élő főpap (Zsid. 6:20), az ő egyszeri tökéletes engesztelő áldozata alapján, az Atya jobbján ülve szüntelenül esedezik, könyörög, közbenjár a választottakért. Erről beszél János apostol, amikor azt írja:

„Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. És Ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért” (I. Jn. 2:1,2)

Már korábban is felvetődött a kérdés, hogy ha az Atya mindig meghallgatja a Fiú könyörgését (Jn. 11:42), akkor hogyan fordulhatna elő az, hogy Jézus közben jár valakiért és az illető mégis elvész. Pál ugyanezt kérdezi, amikor azt írja:

„Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk” (Rm. 8:34) – Ki meri akár csak remélni is azt, hogy valaki Isten választottjai közül kárhozatra jut, ha egyszer maga Jézus Krisztus esedezik érettük? Majd így folytatja:

„Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől? Nyomorúság vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy meztelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver-é?... Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban.” (35, 38,39) – Semmi és senki ezen a világon nem szakíthat ki minket Isten kegyelméből! Mert nincs ezen a világon nagyobb erő Isten megőrző kegyelménél! Eljátszhatatlan, elveszítethetetlen ez a kegyelem! Erről tesz bizonyosságot az Úr Jézus is, amikor azt mondja:

„Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem: És én örök életet adok nékik; és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből. Az én Atyám, aki azokat adta nékem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből.” (Jn. 10:27-29) – Senki sem ragadhat ki minket a Szentháromság Isten kezéből. Ilyen biztos alapja és garanciája van a mi megtartásunknak!

Nézzük csak meg, mit mond az Úr Jézus Péternek nem sokkal azelőtt, hogy megtagadta Őt:

„Simon! Simon! ímé a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát; De én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited: te azért idővel megtérvén, a te atyádfiait erősítsed.” (Lk. 22:31,32) – Jézus nagyon jól tudta, amit Péter akkor még nem tudott, hogy Péter a Sátán számára nem több, mint egy zsenge búzakaralász, amit neki semmiből sem állna leszakítani és szétmorzsolni. Ezért megmondja az akkor még igen csak gyenge hittel, de annál nagyobb „mellénnyel”, annál nagyobb vakmerőséggel bíró Péternek (elég, ha elolvassuk a következő verset), hogy azért fog tudni megmaradni a hitben, azért nem fog kiesni a kegyelemből, mert **Ő imádkozott érte**. Jézus Péter hitben való megmaradása felőli meggyőződése a saját közbenjárásán alapult és nem Péter kitartásán. Ugyanígy járt közben Jézus az övéiért, a Neki adott választottakért a Jn. 17-ben:

„Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, akiket nékem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi! Mikor velök valék a világon, én megtartám őket a te nevedben; akiket nékem adtál, megőrizém, és senki el nem vett közülök, csak a veszedelemnek fia, hogy az írás

*beteljesüljön... Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól... Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy a hol én vagyok, azok is én velem legyenek; hogy megláthassák az én dicsőségemet, amelyet nékem adtál: mert szeretted engem e világ alapjának felvettése előtt.” (Jn. 17: 11,12,15,24) – Ezt a hűséges közbenjáró imádságot folytatja a mi dicsőséges Főpapunk azóta is az Atya jobbján ülve érettünk, ma élő keresztyénekért. Ez a mi megtartásunk egyedüli alapja, **egyedül az ő hűségének köszönhetően maradhatunk meg mindvégig az Úr kegyelmében.***

Az arminianusok és a hozzájuk hasonlóan gondolkodók mindegyike azt felelik, hogy igaz, hogy senki és semmi sem szakaszthat el minket Krisztus szeretetétől, majd hozzá teszik: *kivéve saját magamat.* Szerintük ugyanis a hívő ember képes arra, hogy kiszakítsa magát Isten kegyelméből, mintegy keresztülhúzva ezzel Isten rá vonatkozó tökéletes tervét. Ezáltal pedig az emberi akarat mindenhatóságát hirdetik Isten akaratával szemben. Teljesen érthető azonban az arminianusok ezen álláspontja, hiszen ha egyszer az üdvösségre jutásom az én beleegyező akaratomtól függ, ha rajtam múlik, hogy üdvözülök-e vagy sem, akkor ebből nem is következhet más, mint az, hogy ugyanígy az én akaratomtól, az én hozzáállásomtól függ az üdvösségben való megmaradásom is! A kegyelmi kiválasztás hamis értelmezése óhatatlanul a szentek megőrzésének helytelen értelmezéséhez kell, hogy vezessen. Hadd kérdezzem meg még egyszer: Elkövethet-e a hívő ember olyan nagy bűnt vagy engedetlenséget, mely által kiszakíthatja magát Isten kegyelméből? Ennek a kérdésnek a megválaszolásához egy nagyon fontos dolgot kell tisztáznunk, mégpedig azt, hogy mi történik a hívő emberrel, amikor vétkezik Isten ellen.

Ugyanaz, mint amikor egy gyermek megbántja az édesapját. Akármilyen gonosztságot követ is el a fiú az apa ellen, a fiú az apja fia marad. Súlyosan megromolhat a kettejük kapcsolata, de az apa-fiú viszony nem változik meg soha (ld. a tékozló fiú példázatát). Pontosán így van ez Isten gyermekeivel kapcsolatban is. Amikor mint Isten gyermekei vétkezünk, az Istennel való közösségünk szenved csorbát, de a fiúsági viszonyunk nem szűnik meg. Ha egyszer én Isten gyermekévé lettem, azaz az újjászületés által betagozódtam Isten családjába, a hívők közösségébe, akkor ezt a családi kapcsolatot soha többé nem veszíthetem el. Nagyon csúnyán tönkremehet az Istennel való kapcsolatom, elronthatok egy megváltott hívő életet a sorozatos engedetlenségeimmel, de a fiúsági viszonyt, a kegyelmet nem veszíthetem el:

*„Mert más fundamentomot senki nem vethet azon kívül, amely vettetett, mely a Jézus Krisztus. Ha pedig valaki aranyat, ezüstöt, drágaköveket, fát, szénát, pozdorját épít rá erre a fundamentomra; Kinek-kinek munkája nyilván lészen: mert ama nap megmutatja, mivelhogy tűzben jelenik meg; és hogy kinek-kinek munkája minémű legyen, azt a tűz próbálja meg. Ha valakinek a munkája, amelyet ráépített, megmarad, jutalmát veszi. **Ha valakinek a munkája megég, kárt vall. Ő maga azonban megmenekül,** de úgy, mintha tűzön keresztül.” – (I. Kor. 3:11-15) – Akinek már van Alapja az életének, akiben már benne lakozik az Úr Jézus, az ezt az Alapot már soha többé nem veszítheti el. Ha hiábavalóságot, fát, szénát, pozdorját épít rá, megszomorítva ezáltal Isten Szentlelkét (Ef. 4:30), az mind el fog égni, az mind semmivé lesz az utolsó napon. Maga az illető azonban Isten kegyelméből csodálatosan megmenekül. Nem kívánok senkinek ilyen megváltott, de elrontott életet! Mert lelkileg mindenkinél nyomorultabb állapotba jut az a keresztyén ember, aki képes, ha nem is végleg, de tartósan megmaradni az engedetlenségben.*

„Mindazáltal megáll az Istennek erős fundamentoma” (II. Tim 2:19) – Az Alap megmarad, az mindvégig erősen áll, mert az az Isten fundamentuma.

A kérdés tehát az, hogy komolyan vesszük-e azt, hogy Krisztus halála által mi egyszer s mindenkorra, teljes egészében felmentést nyertünk az utolsó ítélet alól. Krisztus minden (már elkövetett és még el nem követett) bűnünkért tökéletesen eleget tett, vagy nem? Tényleg igaz, hogy **„Nincsen azért immár semmi kárhoztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak”** (Rm. 8:1)? Valóban úgy van, ahogy a Kol 2:13-ban áll: **„titeket, kik holtak valátok a bűnökben és a ti testeteknek körülméletlenségében, megelevenített együtt Ővele, megbocsátván minden bűnötöket”?**

Legalább annyira lehetetlen tehát az újjászületett hívó embernek elveszítenie az üdvösségét az ő engedetlenségei által, mint amennyire lehetetlen volt a jó cselekedetei által elnyerni azt. Hiszen amiképpen minden érdemünkre való tekintet nélkül ajándékozott meg egykor minket Isten az örök élettel, ugyanígy minden cselekedetünkre való tekintet nélkül őriz is meg bennünket az örök életre. Ha cselekedeteinktől függne a megtartatásunk, akkor a kegyelem nem lenne többé kegyelem! Ha így gondolkodsz, akkor még mindig nem érted a kegyelem lényegét, akkor te a saját „teljesítményedtől” teszed függővé Isten kegyelmét és az ő áldásait. Ez semmiképpen sem biblikus.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy Isten nem engedi meg, hogy a saját engedetlenségeink következményét (pontosabban annak is csak egy egészen kicsi részét) megtapasztaljuk, hogy egy kicsit a saját bőrünkön érezzük meg azt, hogy mit is követtünk el a mi mennyei Atyánk ellen. Isten azonban **többé már soha nem büntet meg minket a vétkeinkért**, hiszen azokért Jézus egyszer s mindenkorra elszenvedte a büntetést. Megfenyít, megdorgál, megfedd és int, amikor vétkezünk, de mint apa az ő gyermekeit, ahogy a Zsid. 12:6-10-ben olvashatjuk:

„És elfeledkeztetek-é az intésről, amely néktek mint fiaknak szól: Fiam, ne vesd meg az Úrnak fenyítését, se meg ne lankadj, ha Ő dorgál téged; Mert akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindent, akit fiává fogad Ha a fenyítést elszenveditek, akkor veletek úgy bánik az Isten, mint fiaival; mert melyik fiú az, akit meg nem fenyít az apa? Ha pedig fenyítés nélkül valók vagytok, melyben mindenek részesültek, korcsok vagytok és nem fiak. Aztán, a mi testi apáink fenyítették minket és becsültük őket; avagy nem sokkal inkább engedelmeskedünk-é a lelkek Atyjának, és élünk! Mert ám azok kevés ideig, tetszésök szerint fenyítették; Ő pedig javunkra, hogy szentségében részesüljünk.” – Ezek a fenyítések a mi javunkat szolgálják. Isten ezek által a fenyítések és ostromozások által formál, tisztogat és tanít minket és (többek között) *éppen ezek által őriz meg minket a kegyelemből való kieséstől* (ld. később bővebben).

„Meg lévén győződve arról, hogy aki elkezdette bennetek a jó dolgot, elvégezi a Krisztus Jézusnak napjái:” (Fil. 1:6) – Ha az Úr Isten valamit elkezd, azt be is fejezi. Ő nem végez fél munkát.

Pál a szentek megőrzéséért könyörög az I. Thessz. 5:23-ban: **„Maga pedig a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére.”**, majd rögtön hozzá is teszi azt, hogy miben reménykedik, amikor ezt kéri: **„Hű az, aki elhívott titeket és ő meg is cselekszi azt.”** (24) – Isten hűsége az egyedüli alapja a hívők megtartatásának.

Erről a reménységéről tesz bizonyosságot a II. Thessz. 3:3-5-ben is: **„De hű az Úr, aki megerősít titeket és megőriz a gonosztól. Bízunk is az Úrban reátok nézve, hogy megteszitek és meg is fogjátok tenni azokat, amiket parancsolunk. Az Úr pedig igazgassa a ti szívetekeket az Isten iránt való szeretetre, és Krisztus iránt való állhatatosságra.”**

Pál nem csak a mások, hanem a saját megtartatása felől is meg volt győződve, teljesen az Úrban bízva, és egyedül Neki adva a dicsőséget ezért is: „*És megszabadít engem az Úr minden gonosz cselekedettől, és megtart az ő mennyei országára; akinek dicsőség örökkön örökké! Ámen.*” (II. Tim. 4:18) – Pálnak volt üdvbizonyossága.

Mennyi szép ígéretet adott az Úr már az ÓSZ-ben is az övéinek az ő megtartásukat illetően: „*Hát elfeledkezhetik-e az anya gyermekéről, hogy ne könyörüljön méhe fián? És ha elfeledkeznének is ezek: én te rólad el nem feledkezem.*” (Ésa. 49:15)

„*És örökkévaló szövetséget kötök velök, hogy nem fordulok el tőlök és a velök való jótevénytől, és az én félelmemet adom az ő szívökbe, hogy el ne távozzanak tőlem.*” (Jer. 32:40) – A Jézus Krisztusban velünk kötött új, örökkévaló, felbonthatatlan szövetség az alapja a mi megőrzésünknek.

Mi a helyzet a Szentlélek elleni bűnnel?

Sokakat foglalkoztat a kérdés, hogy mit értett vajon Jézus a Máté evangéliuma 12. fejezetében említett Szentlélek elleni bűn alatt. Jézus ugyanis azt mondja erről a bűnről, hogy az megbocsáthatatlan. Mégis volna tehát egy olyan bűn, amit ha elkövet a hívő ember, akkor kiesik a kegyelemből? Nézzük meg közelebbről az említett bibliai részt:

„*Azt mondom azért néktek: Minden bűn és káromlás megbocsáttatik az embereknek; de a Lélek káromlása nem bocsáttatik meg az embereknek. Még aki az ember Fia ellen szól, annak is megbocsáttatik; de aki a Szent Lélek ellen szól, annak sem ezen, sem a más világon meg nem bocsáttatik.*” (Mt. 12:31,32)

Mivel Jézus sem itt, sem sehol máshol a Szentírásban nem ad bővebb felvilágosítást arról, hogy mit jelent pontosan a Lélek káromlása, ezért sok féle magyarázat (a többségük inkább csak spekuláció) született a századok során a fenti igeszakasz helyes értelmezését illetően. Én ezek közül csupán egyet emelnék ki, melyet R. C. Sproul *Chosen by God* (Isten által kiválasztva) (Tyndale House Publishers Inc. Wheaton, Illinois, 1986.) c. elsősorban laikusoknak írt könyvében olvastam (197-203. old. – nem szó szerint idézem).

Nézzük meg, hogy mi az, amit ebből a fenti részből megállapíthatunk a Szentlélek elleni bűnnel kapcsolatban. Jézus kijelenti, hogy létezik ilyen bűn és egy igen komoly figyelmeztetést fűz hozzá. Az is világos, hogy egy szóbeli, azaz szájjal elkövethető bűnről, méghozzá egyfajta káromlásról van szó. Mi lehet ez a bűn?

A megoldás egyik kulcsa a közvetlen szöveggörnyezetben van. A Mt. 12:24-ben ezt olvassuk: „*A farizeusok pedig ezt hallván, mondának: Ez nem űzi ki az ördögöket, hanemha Belzebubbal, az ördögök fejedelmével.*” Jézus erre a következőket válaszolja: „*Minden ország, amely magával meghasonlik, elpusztul; és egy város vagy háznép sem állhat meg, amely meghasonlik magával. Ha pedig a Sátán a Sátánt űzi ki, önmagával hasonlott meg; mimódon állhat meg tehát az ő országa? És ha én Belzebub által űzöm ki az ördögöket, a ti fiaitok ki által űzik ki? Azért ők magok lesznek a ti bíraitok. Ha pedig én Istennek Lelke által űzöm ki az ördögöket, akkor kétség nélkül elérkezett hozzátok az Isten országa. Avagy mi módon mehet be valaki a hatalmasnak házába és rabolhatja el annak kincseit, hanemha megkötözi előbb a hatalmást és akkor rabolja ki annak házáat? Aki velem nincsen, ellenem*

van; és aki velem nem gyűjt, tékozol.” (25-30) Ezek után hangzik el a Lélek káromlásával kapcsolatos figyelmeztetés, melyet az „Azt mondom azért néktek” szavakkal vezet be. Vagyis az addig elmondottak alapján hangzik el ez a figyelmeztetés.

Miről van itt tehát szó? A farizeusok már a kezdetektől fogva folyamatosan kritizálták Jézust. Ahol és amikor csak tehettek, megpróbálták belekötni abba, amit mondott, vagy amit tett. Jézus *Isten Lelke által* űzte ki a démonokat (20.vers, Lk. 11:20) **e felől semmi kétség sem volt**. A farizeusok azonban, ennek ellenére szándékosan egyre gonoszabb, aljasabb módon támadták őt, míg végül odáig süllyedtek, hogy nyíltan azt állították, hogy *Jézus a Sátán hatalma által* munkálkodik. Ekkor figyelmezteti őket Jézus, mintha azt mondaná: „Vigyázzatok! Legyetek nagyon óvatosak! Egy hajszál választ el benneteket attól, hogy olyan bűnt kövessetek el (ha ugyan már el nem követték azt), amire nincs bocsánat. Az egy dolog, hogy velem kötözködtek, hogy engem káromoltok úton útfélen, de amit most mondatok, az a Szentlélek ellen szól, az a Szentlélek előttetek is nyilvánvaló munkáját minősíti!”

Nagyon fontos azt látnunk, hogy a farizeusok Jézus elleni kemény vádja **még az ő feltámadása előtt** hangzik el, vagyis abban az időszakban, amikor Jézus **még nem fedte fel a maga teljességében az ő kilétét**. Emlékszünk rá, hogy többeknek, köztük a tanítványainak is megtiltotta azt, hogy ezt megtegyék (Mt. 8:4, 16:20, 17:9, Mk. 7:36, 8:26-30, 9:9, Lk. 5:14). A farizeusoknak, a nép vallási vezetőinek **a Jézus által tett csodák, vagyis a Szentlélek nyilvánvaló munkája alapján**, minden kétséget kizáróan fel kellett volna ismerniük, hogy Jézus a Krisztus, Ő a megjövendőlt Messiás (hiszen ezek voltak azok a jelek, amelyek a Messiásra vonatkoztak (Ésa. 35:5,6, 61:1)), azonban **ők ezt szándékosan (tehát nem tudatlanságból) nem tették meg**. Olvassuk el ezek után, hogy mit ír a Zsidókhöz írt levél szerzője:

„Mert ha szándékosan vétkezünk, az igazság megismerésére való eljutás után [ez nem feltétlenül jelent megtérést], akkor többé nincs bűnökért való áldozat, hanem az ítéletnek valami rettenetes várása és a tűznek lángja, amely megemészti az ellenszegülőket.” (Zsid. 10:26-27) – A hangsúly tehát az igazság megismerésére való eljutás utáni *szándékos* vétkezésen van. Ha ezt a kijelentést abszolút értelemben vesszük, akkor egyikünknek sincs semmi reménye az üdvösségben való megmaradást illetően, hiszen mindannyian szándékosan vétkezünk miután megismertük az Igazságot. A Szentlélek elleni bűn esetében azonban minden valószínűség szerint egy speciális szájjal elkövethető bűnről van szó, amelyet az eddigiek alapján, meggyőződésem szerint akkor követhet el valaki, ha miután személyesen meggyőződött róla, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia, Ő a Megváltó, vagyis tisztában van az ő valódi kilétével, Őt mégis **tudatosan és szándékosan az ördögtől valónak mondja** vagy magával az ördöggel azonosítja, illetve a Szentlélek munkáját az ördög munkájának állítja be. Ez az a bűn, amelyre nincs bocsánat.

Már csak egyetlen kérdést kell tisztáznunk: **Elkövetheti-e a hívó ember ezt a bűnt?**

Az eddig leírtak alapján úgy gondolom, szilárd meggyőződéssel vallhatjuk, hogy **NEM!** Mert Isten kegyelme megőrzi az ő választottjait attól, hogy elkövessék ezt a bűnt, elveszítve ezáltal Isten kegyelmét. Nem kell ahhoz újjászületnie valakinek, hogy Jézus valódi kilétét illetően intellektuális ismeretei legyenek. Még a gadarai ördögöset megszálló („meg nem tért”) démonok is igaz ismerettel bírtak Jézusról: „*Mi közünk te veled Jézus, Istennek fia?*” (Mt. 8:29). Maga az ördög is tudta, hogy Jézus az Isten Fia. Bizonyára igen kevés emberről tudunk, aki úgy káromolta volna Jézust, hogy az ő kilétével kapcsolatos igaz ismeretek birtokában Őt

tudatosan és szándékosan beazonosította volna az ördöggel. (Én még egyetlen ilyen emberrel sem találkoztam.)

Ezen kívül, János apostol is ír egy ún. *halálos bűnről* (amely szintén sok fejtörést szokott okozni a Biblia olvasóinak): „*Ha valaki látja, hogy az ő atyjafia vétkezik, de nem halálos bűnt, könyörögjön, és az Isten életet ad annak, aki nem halálos bűnnel vétkezik. Van halálos bűn; nem az ilyenért mondom, hogy könyörögjön. Minden igazságtalanság bűn; de van nem halálos bűn is.*” (I. Jn. 5:16,17)

Nagyon röviden, két dolgot szeretnék elmondani ezzel az Igével kapcsolatban: 1) Tudjuk, hogy **minden bűn halálos**: „*a bűn zsoldja halál*” (Rm. 6:23). 2) János itt lelkileg **halott**, azaz **újjá nem született emberekről mondja** azt, hogy csak akkor könyöröghetünk értük, ha nem halálos bűnt követtek el, hiszen azzal folytatja, hogy „*az Isten életet ad annak, aki nem halálos bűnnel vétkezik*”. Aki halálos bűnnel vétkezik, az soha nem is volt Isten újjászületett gyermeke, az lelkileg mindig is halott volt. Figyeljük csak, hogyan folytatja János:

„*Tudjuk, hogy valaki Istentől született, nem vétkezik [tudniillik ezzel a halálos bűnnel]: hanem aki Istentől született, megőrzi magát, és a gonosz nem illeti őt.*” (18. vers) – János világosan mondja ugyanebben a levelében többször is, hogy bizony a hívő ember is vétkezik: „*Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mi bennünk.*” (I. Jn. 1:8, ld. még 2:1). Ezért mind a tágabb, mind a közvetlen szövegkörnyezetből nyilvánvaló, hogy az 5:18-ban János a halálos bűnnel való vétkezésről beszél.

Ezt az állítását egy igen fontos tagmondatral bővíti ki az I. Jn. 3:9- ben: „*Senki sem cselekszik bűnt, aki az Istentől született, mert benne marad annak magva; és nem cselekedhetik bűnt, mivelhogy Istentől született.*” – Ez a mag egy romolhatatlan mag: „*Mint akik újonnan születettek nem romlandó magból, de romolhatatlanból, Istennek ígéje által, amely él és megmarad örökké.*” (I. Pét. 1:23) – Ez a mag nem romolhat meg soha! Ezt a magot nem ronthatja meg semmi! Mivel ez a romolhatatlan mag már benne van az újjászületett emberben, ezért már többé soha nem romolhat meg *teljesen és véglegesen* az ilyen ember. Ez az a mag, amely meggátolja az újjászületett emberben azt, hogy végzetes, halálos, megbocsájthatatlan bűnt kövessen el. Akiben ez a mag nincsen benne, az még a lelki halál állapotában van és azt emberileg nézve semmi sem gátolja meg abban, hogy elkövetve ezt a bűnt véglegesen elkárhozzon!

Zsid. 6:1-6 és a hozzá hasonló igeszakaszok magyarázata

Sok olyan Igét találhatunk a Szentírásban, melyek mintha éppen az ellenkezőjét állítanák annak, amit az eddigiekben ismertettem. Ezek az Igék két fő csoportba sorolhatók. Az egyik csoport azokat az Igéket tartalmazza, amelyek a kegyelemből való kiesés lehetőségét vetik föl, míg a másik csoportba azok az Igék tartoznak, amelyekben mintha arról lenne szó, hogy valakik ténylegesen ki is estek a kegyelemből. Nézzük először az első csoportba tartozó Igéket, melyek közül példaként most csak egyet fogok bővebben kifejteni. Ezen Igék értelmezésekor ugyanazokat az alapelveket kell alkalmaznunk, amelyeket a tanulmány bevezetőjében illetve a feltétel nélküli kiválasztásnál, az I. Tim. 2:1-6-tal kapcsolatban már elmondtam. Melyek közül most csak kettőt emelek ki: 1) A nehezen érthető, ellentmondásosnak tűnő Igéket mindig a Szentírás világos tanítása alapján kell értelmeznünk és soha sem fordítva. 2) Nem szabad figyelmen kívül hagynunk a közvetlen és a tágabb

szövegkörnyezetet. Egy ilyen, igen gyakran idézett, erősen vitatott Igehely a Zsid. 6:1-6, ahol a következőket olvashatjuk:

*„Annakokáért elhagyván a Krisztusról való kezdetleges beszédet, törekedjünk tökéletességre, nem rakosgatván le újra alapját a holt cselekedetekből való megtérésnek és az Istenben való hitnek, A mosakodásoknak, tanításnak, kezek rátevésének, holtak feltámadásának és az örök ítéletnek. És ezt megcselekeszszük, ha az Isten megengedi. **Mert lehetetlen dolog, hogy akik egyszer megvilágosítottak, megízlelvén a mennyei ajándékot, és részeseivé lettek a Szent Léleknek, És megízlelték az Istennek jó beszédét és a jövő világnak erőit, És elestek, ismét megújuljanak a megtérésre, mint akik önmagoknak feszítik meg az Istennek ama Fiát, és meggyalázzák őt.**”*

A fő kérdésünk az, hogy vajon csakugyan a hívőkről szól-e ez az igeszakasz. Anélkül, hogy nagyon belebonyolódnánk a részletekbe, nézzük meg röviden, hogy miről van itt szó. (Aki ezen igeszakasz részletes magyarázatára kíváncsi annak leginkább a már korábban is idézett nagyszerű puritán író, John Owen a Zsidókhoz írt levélhez fűzött kommentárját tudom ajánlani: *The Works of John Owen* Vol. 21. Ages Digital Library, 2000 – megrendelhető CD-n a www.ageslibrary.com Internet címen. Ebben a művében a szerző a Zsid. 6:1-6 verseket 110 oldalon keresztül elemzi!)

Az 1. versben a levél írója a hitben való növekedésre, a megszentelődésben való előrehaladásra buzdítja a levél címzettjeit. Cél a tökéletesség, nem érhetik be kevesebbel! Nem szabad megrekedni a megszentelődés útján. Az előző fejezetből ugyanis világosan kiderül, hogy olyan megtért, hívő embereknek ír A levél írója, akiknek a megtérésük óta eltelt idő alapján már jelentős lelki előrehaladást kellett volna tenniük. *„Mert noha ez idő szerint tanítóknak kellene lennetek, ismét arra van szükségetek, hogy az Isten beszédeinek kezdő elemeire tanítson valaki titeket; és olyanok lettetek, akiknek tejre van szükségetek és nem kemény eledelre.”* (5:12) – Már rég tanítóknak kellene lennetek, mondja A levél írója, azonban most ti újra visszatértetek a Krisztusban való hit alapjaihoz. Ezeket az „alap dolgokat”, vagyis a keresztyén hit alapjait sorolja fel A levél írója a 6:1,2-ben. Fontos megjegyeznünk azt is, hogy abban az időben igen nagy veszélyt jelentett a zsidóból lett keresztyénekre nézve az ugyan már érvényét veszített, de még mindig virágzó *Judaizmus*, azaz a mózesi rendelkezések megtartása. Sokan voltak olyanok, akik nem tudtak, nem mertek, vagy nem akartak teljesen elszakadni a Judaizmustól (ilyenekkel vetekszik Pál a Galatákhöz írt levelében is). Holott világosan hirdették az apostolok, hogy az ahhoz való ragaszkodás egyenesen a Krisztustól való elszakadás veszélyét hordozza magában (Kol 2:16-18, 20-23, Zsid. 13:9, Gal. 5:4). Ezeket, a mózesi rendelkezések betartására irányuló cselekedeteket nevezi a levél szerzője az 1. versben *„holt cselekedeteknek”*, melyekből minden keresztyénné lett zsidónak meg kellett térnie. A levél címzettjei tehát olyan már jó ideje hitben járó, a Judaizmusból egyszer már megtért keresztyének, akiket az a veszély fenyeget, hogy megint visszatérnek a hitük alapjainak lerakogatásához, vagyis a Judaizmusból való megtéréshez ahelyett, hogy a tökéletességre, vagyis a megszentelődésben való előrehaladásra törekednének. Természetesen, nem arra bízta itt a szerző ezeket a hívő zsidókat, hogy felejtkezzenek el az alapokról, hanem attól akarja megóvni őket, hogy újra elkezdjék lerakogatni azokat az alapokat, amelyeket egyszer már leraktak. Már megvan az alap, tessék tovább folytatni az építkezést egészen addig, míg a ház teljesen fel nem épül. Erről a tökéletességre való törekvésről, a megszentelődésben való előrehaladásról írja a szentíró a 3. versben azt, hogy *„És ezt megcselekeszszük, ha az Isten megengedi”*. Vagyis Isten szuverén kegyelmén és jó tetszésén múlik az, hogy egyáltalán előrehaladhatunk a megszentelődésben. Ezután következik az ominózus 5., 6. vers: *„Mert lehetetlen dolog, hogy akik egyszer*

megvilágosítottak, megízlelvén a mennyei ajándékot, és részeseivé lettek a Szent Léleknek, és megízlelték az Istennek jó beszédét és a jövő világnak erőit, és elesetek, ismét megújuljanak a megtérésre, mint akik önmagoknak feszítik meg az Istennek ama Fiát, és meggyalázzák őt.” - A szerző egy nagyon kemény intéssel hívja fel a címzettek figyelmét arra a veszélyre, melyet ez a jelenlegi állapot, amelyben vannak, előidézhet. Mintha azt mondaná, hogy vigyázat, mert az aposztázia (a hittől való végzetes elszakadás) veszélye forog fenn.

Az nem kétséges tehát, hogy *kiknek* szól ez a feddés: ***hívőknek***, még hozzá ***hívő zsidóknak***. Az azonban már kevesek számára olyan egyértelmű, hogy *kikről* szól ez a szakasz. A szerző öt jellemzőjét sorolja fel ezeknek az embereknek. Vegyük sorra röviden ezeket:

1. *egyszer megvilágosítottak* – azaz valamilyen módon tanításban részesültek az Evangéliummal kapcsolatban, hallották, hallgatták az Örömhírt (Jn. 1:9, II. Kor. 4:4)
2. *megízlelték a mennyei ajándékot* – a mennyei vagy felülről való ajándék nem más, mint a Szentlélek (Jn. 4:10, ApCsel. 2:38, 8:20, 10:45, 11:17). A megízlelés nem azonos az evéssel. Van olyan étel, amit miután megízlelünk, úgy döntünk hogy nem eszünk belőle. A kereszten szenvedő Jézusról azt olvassuk: „*Méreggel megelegyített eczetet adának néki inni; és megízlelvén, nem akara inni.*” (Mt. 27:34). Tehát ezek az emberek valamilyen módon megízlelték a Szentlélek munkájának a hatását, megtapasztalták annak erejét magukban, vagy a környezetükben (a körülöttük levő hívők életében). Volt valamilyen tapasztalatuk a Szentlélek munkájáról.
3. *Részeseivé lettek a Szentléleknek* – akár éppen úgy, mint a 12 apostol, akiket Jézus kiküldött, hogy a Szentlélek ereje által ördögöket űzzenek és betegeket gyógyítsanak (Mt. 10:1-15) és noha nem voltak megtértek, nem voltak újjászületett emberek, sőt tudjuk, hogy Júdás, aki egy volt a 12 közül, végül el is kárhozott, mégis ilyen módon mindannyian részeseivé lettek a Szentléleknek. Saul, Izrael első királya a Lélek által, a prófétákkal együtt prófétált (I. Sám. 10:10,11), később mégis elvetette őt az Úr. Péter is részesevé vált a Szentléleknek, amikor csodálatos kijelentést véve Istentől Jézus Krisztust, az élő Isten Fiának mondta (Mt. 16:16,17), és hol volt ő akkor még a megtéréstől! Nem sokkal ezután a kijelentése után ugyanez a Péter ördögi lélek befolyása alá került (Mt. 16:22,23).
4. *Megízlelték Istennek jó beszédét* – miközben az Igét hallgatták, talán megízlelték a benne rejlő bölcsességet, talán némi örömet is okozott nekik az Ige hallgatása, bizonyára szívesen jártak istentiszteletre (mint ma is teszik ezt sokan anélkül, hogy megtérnének), azonban ez nem jelenti azt, hogy be is fogadták a hallottakat és hogy alá is rendelték magukat annak.
5. *és az eljövendő világ erőit* – ld. 3. tulajdonságnál elmondottakat.

Érdemes figyelni arra, hogy semmi olyat nem említ ez a felsorolás, amely kifejezetten egy újjászületett hívőt jellemezne. Nem beszél a Lélek újjászüelő munkájáról, sem a megigazulásról, a gyermekké fogadtatásról stb. A 6. versben ír ugyan ezeknek az embereknek a megtéréséről, azonban a Szentírásból tudjuk, hogy mindig is voltak és ma is vannak álmeztérések, van olyan, hogy *ideig való* vagy *álhit* (ld. magvető példázata – Mt. 4:16-19, Simon mágus „megtérése” – ApCsel. 8:13, 20-23), melyről sokszor hónapok, vagy akár évek elteltével derül csak ki, hogy valójában nem is igazi hit volt. Kálvin ezen felsorolt tulajdonságokkal kapcsolatban a következőket írja a Zsidókhöz írt levél magyarázatában: „... De azt mondom: ez nem áll útjába annak, hogy az elvetettek is meg ne hintse az ő kegyelmének ízével s be ne sugározza lelküket az ő világosságának valamelyes szikráival, meg ne illesse őket jóságának érzésével és Igéjét is valamiképpen lelkükbe ne vesse.” (79. old.)

A helyes értelmezés kulcsa, minden kétséget kizárólag, az ezután következő versekben van: „Mert a föld, amely beissza a gyakorta reá hulló esőt és hasznos füvet terem azoknak, akikért műveltetik, áldást nyer Istentől; Amely pedig töviseket és bojtorjánokat terem, megvetett és közel van az átokhoz, annak vége megégetés. De ti felőletek szerelmeseim, ezeknél jobb és idvességesebb dolgokról vagyunk meggyőződve, ha így szólunk is. Mert nem igazságtalan az Isten, hogy elfelejtkezzék a ti cselekedeteitekről és a szeretetről, melyet tanúsítottatok az ő neve iránt, mint akik szolgáltatok és szolgáltok a szenteknek.” (7-10)

Rendben van, hogy van ideig való hit, de hogyan különböztethetjük meg az igazi hitet az álhittől? Mit is mond a Szentírás, mi az igaz hit legfontosabb ismertetőjele? **Az Isten szerint való cselekedetek:** „Azonképpen a hit is, ha cselekedetei nincsenek, megholt ő magában. De mondhatja valaki: Néked hited van, nekem pedig cselekedeteim vannak. Mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből, és én meg fogom neked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet.” (Jak. 2:17,18) – Vannak, akik csak állítják magukról, hogy hisznek, de **nem termik azokat a gyümölcsöket**, amelyeknek az igaz hitből kellene fakadniuk. És pontosan ez az, amit a levél szerzője egy szóval sem említ a hitehagyottakkal kapcsolatban. Nem említi azokat az egyértelmű gyümölcsöket, amelyeket csak az élő hittel rendelkező emberek teremhetnek. Sőt világosan rámutat ezek hiányára a 7., 8. versekben, amikor a hasznos füvet termő, illetve a tövist és bogáncskórót termő földről beszél. Hogyan is mondta Jézus? „Vagy legyetek jó fák, és teremjete jó gyümölcsöt, vagy legyetek romlott fák, és teremjete romlott gyümölcsöt; mert gyümölcséről ismerik meg a fát.” (Mt. 12:33). A szőlőtő és a szőlővesszők példázatában is a gyümölcstermesre helyezi a hangsúlyt Jézus (Jn. 15). Rossz „földről” és rossz „fákról” beszél tehát ebben az intésben a levél szerzője. Olyanokról, akiknél „megvan a kegyességnek látszata, de megtagadják annak erejét” (II. Tim. 3-5). Ezt erősíti meg a szerző a 10. versben olvasható, minden kétséget szerteoszlató kijelentése: „**De ti felőletek szerelmeseim, ezeknél jobb és idvességesebb dolgokról vagyunk meggyőződve**”! Azaz a levél címzettjei felől, akikről a magyarázat elején megállapítottuk, hogy újjászületett hívő emberek, a levél szerzője a hitehagyott, ám igazán soha meg nem tért, ideig való hittel rendelkező emberekkel ellentétben **jobb és üdvösségesebb dolgokról** van meggyőződve. Majd így folytatja: „Mert nem igazságtalan az Isten, hogy elfelejtkezzék **a ti cselekedeteitekről és a szeretetről, melyet tanúsítottatok az ő neve iránt, mint akik szolgáltatok és szolgáltok a szenteknek**” (10.) – vagyis pontosan azokat az **élő hitet jelző cselekedeteket** emeli ki a címzettekkel kapcsolatban, amelyekről a hitehagyottaknál semmit nem szólt, még inkább szembe állítva ez által az előbbieket csoportját az utóbbiakkal.

A Zsidó levél szerzője tehát, látva azt az igen veszélyes állapotot, amibe a hívő zsidók belekerültek, egy nagyon kemény figyelmeztetéssel rettent meg és józanítja ki őket tévelygésükből csakúgy, mint Pál a hitükben megingott galatákat (Gal. 5:4). Azonban mindjárt az ijesztően hangzó feddés után a lelkipozó gyengéd szeretetével a hónuk alá nyúl és felemeli őket, Isten hűségére (10.), az ő örök tanácsvégzésének változhatatlan voltára (17.), de mindenek felett Jézus Krisztusra, mint örökké való Főpapra irányítva „*szerelmesei*” figyelmét (20.), mint a kegyelemben való megmaradásuk örök zálogaira. Így válik teljessé a kép.

Mert ahogy Péter apostol is mondja: „Áldott az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, aki az ő nagy irgalmassága szerint **újonnan szült minket élő reménységre** Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása által, **Romolhatóan, szeplőtelen és hervadhatóan örökségre, amely a mennyekben van fenntartva számunkra, akiket Isten hatalma őriz hit által az idvességre**, amely készen van, hogy az utolsó időben nyilvánvalóvá legyen.” (I. Pét. 1:3-5)

Mi van azokkal, akikről azt írja a Biblia, hogy valósággal elestek?

Anélkül, hogy ezen Igék részletes magyarázatára kitérnék, János apostol szavait idézem, mely minden ilyen igeszakaszra vonatkozó általános érvényű alapelvként fogható fel:

„Közülünk váltak ki, de nem voltak közülünk valók; mert ha közülünk valók lettek volna, velünk maradtak volna; de hogy nyilvánvalóvá legyen felőlük, hogy nem mindnyájan közülünk valók.” (I. Jn. 2:19)

„Mindazáltal megáll az Istennek erős fundamentoma, melynek pecsége ez: Ismeri az Úr az övéit; és: Álljon el a hamisságtól minden, a ki Krisztus nevét vallja. Nagy házban pedig nemcsak arany- és ezüstedények vannak, hanem fából és cserépből valók is; és azok közül némelyek tisztességre, némelyek pedig gyalázatra valók.” (II. Tim. 2:19-20) – Pál azt mondja, hogy egyedül az Úr az, aki ismeri az övéit. Timóteus, aki a gyülekezet lelkipásztora volt, nem tudhatta teljes bizonyossággal megállapítani azt, hogy a rábízott gyülekezet tagjai közül kik a választottak (a tisztességre való edények) és kik nem azok (gyalázatra való edények). Ez nem is az ő hatáskörébe tartozott és nem tartozik ma sem a vezetők hatáskörébe annak nyomozgatása, hogy vajon ki az, aki választott és ki nem az. A vezetők feladata, többek között, a testvérek feddése és intése (melyről a következő szakaszban fogok beszélni): *„Álljon el a hamisságtól minden, aki Krisztus nevét vallja”!* Ha valaki úgymond *elesik*, vagyis „kiesik a kegyelemből”, az annak adja bizonyosságát, hogy sohasem volt a kegyelemben, soha sem volt „közülünk való”, sohasem volt az Úré.

„Ha egyszer már elnyerted, soha többé nem veszítheted el. Ha elveszíted, soha sem nyerted el.” (R. C. Sproul, *Chosen by God*, Tyndale House Publishers Inc. Wheaton, Illinois, 1986, 174. old.)

Így volt ez az ÓSZ-i korban, Izrael népével kapcsolatban is. Sokan voltak zsidók származás szerint, sokan tartoztak a választott néphez, de mégis azt mondja az Úr: *„Ésaiás pedig ezt kiáltja Izrael felől: Ha Izrael fiainak száma annyi volna is, mint a tenger fövénye, a maradék tartatik meg.”* (Rm. 9:27, Ésa. 10:22). Majd később azt írja róluk Pál: *„Eképpen azért most is van maradék a kegyelemből való választás szerint.”* (Rm. 11:5) Isten tehát képes megőrizni és meg is őrzi az ő választottjait a kegyelemből való kieséstől! Akiket az Úr örök életre választott, azok el is fogják nyerni azt.

Hol a mi felelősségünk?

A szentek megtartatása tehát *kegyelem* és *kötelesség* egyszerre. Újra felhívnám a figyelmet a feltétel nélküli kiválasztás magyarázatokor elmondott alapelvre, mely szerint óvakodnunk kell attól, hogy Isten elrejtett akarata, titkos tanácsvégzése alapján rendezzük be az életünket az ő kijelentett akarata helyett. Miközben tudjuk és hisszük, hogy Isten az, aki megtart, mérhetetlen alázattal és hálatelt szívvel teszünk meg minden erőfeszítést annak érdekében, hogy Isten megszentelő munkája végbemenjen az életünkben. Pontosan erre buzdít Pál, amikor azt írja:

„...félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti idvességteket; Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást [véghezvitelt] jó kedvéből.” (Fil. 2:13) Vagy ahogy a II. Kor. 7:1-ben mondja:

„Mivelhogy azért ilyen ígéreteink vannak, szerettem, tisztítsuk meg magunkat minden testi és lelki tisztátalanságtól, Isten félelmében vivén véghez a mi megszentelésünket.” (II. Kor. 1:7) – Mivel buzdít Pál a megszentelődésre? **Isten ígéreteivel.** Mivelhogy Isten az ő Igéjében megígérte nekünk, hogy mindvégig meg fog tartani minket az ő kegyelmében (ld. II. Thessz. 3:3-5), mivel Ő maga a garancia a mi megmaradásunkra, ezért tessék felvenni a harcot a bűnnel, mély hódolattal és alázattal (azaz istenfélelemmel) a minket ingyen kegyelemből megőrző mennyei Atya iránt. Ilyen és ehhez hasonló buzdításokat, a tökéletességre, szentségre, a bűnnel szembeni harcra vonatkozó további parancsokat olvashatunk a II. Kor. 7:1, Kol. 3:5-14, Zsid. 6:11, II. Pét. 1:10 stb. igehelyeken. Tehát Isten ígéreteibe kapaszkodva, a kegyelemért *hálából* engedelmeskedj Isten parancsainak!

Jézus Krisztus egyfelől kijelenti, hogy *„aki mindvégig megáll, az megtartatik.”* (Mt. 10:22), az ember felelősségét emelve ki ezáltal (vagy ahogy a Mt. 24:13-ban mondja: *„aki mindvégig állhatatos marad, az idvezül.”*), azonban éppen ezt a *megállást*, ezt az *állhatatosságot* ígéri az Úr Pál apostol szavai által: *„De meg fog állani, mert az Úr által képes, hogy megálljon.”* (Rm. 14:4) – Nekünk erre a mindvégig való megállásra kell minden erőnkkel törekedni, de az Úr által leszünk képesek mindvégig megállni.

A szentek megőrzésének bibliai tanítása semmiképpen sem jogosíthatja fel tehát a hívő embert arra, hogy ezentúl szabadon vétkezzék, mondván, hogy végül úgy is megtartatik. Aki így gondolkodik, az éppen arról tesz bizonyosságot, hogy még nincsen új szíve, még a régi természet beszél belőle, még a bűneiben van. Hiszen óriási különbség van a között, hogy egy újjászült hívő ember, aki már alapvetően gyűlöli a bűnt és utálja a hamisságot, néha-néha az ördög kísértésének engedve mégis bűnbe esik, és a között, mikor valaki magát keresztyénnek vallva továbbra is folyamatosan, örömmel és szívesen követ el bűnöket az Isten szerint való megszomorodás és bűnbánat legkisebb jele nélkül. Ez utóbbiak azok a látszat keresztyének vagy álhívők, akik álnok módon kiforgatják az Igét a maguk vesztére (II. Pét. 3:16). Akikkel kapcsolatban Péter a következőket írja:

„Ti azért szerettem előre tudván ezt [tudniillik, hogy lesznek ilyenek a gyülekezeten belül is], őrizkedjétek, hogy az istentelenek tévelygéseitől elragadtatva, a saját erősségetekből ki ne essetek;” (II. Pét. 3:17) – S miközben ilyen szavakkal figyelmezteti a hívőket, nagyon jól tudja azt, hogy Isten az, aki meg fogja őrizni őket a *saját erősségeikből való kiesés-től* (I. Pét. 1:5).

„Elszakadtatok Krisztustól, akik a törvény által akartok megigazulni, a kegyelemből kiestetek.” (Gal. 5:4) – Itt Pál apostol figyelmezteti nagyon élesen a törvényt továbbra is betartani akaró galátákat, rettentéssel óvva meg őket az eltévelyedéstől. Hallva ezt a hívők, egészen bizonyosan visszarentek attól, hogy *a törvény által akarjanak megigazulni.* Néhány sorral feljebb még nem sarkítja ki ennyire a feddését, amikor azt mondja: *„Ímé, én Pál mondom néktek, hogy ha körülméltetek, Krisztus néktek semmit sem használ.”* (Gal. 5:2) – Pál mindkét mondatával ugyanarra céloz, ugyanazt akarja elérni, azonban a későbbiben az eltévelyedés igen komoly veszélyére figyelmeztetve még élesebben, még nyomatékosabban fogalmaz.

Erre kiváló példa Pál apostol, a 2. fejezetben részletesen kifejtett hajóútja, ahol Isten éppen Pál igen éles intése által tartja meg a hajó legénységét. Pál világosan megmondja, hogy Isten meg fogja tartani a legénységet, mégis mikor a hajósok egy igen kritikus helyzetben menekülni próbálnak, odakiált a századosnak mondván, hogy ha a hajósok a hajóban nem maradnak, semmiképpen sem menekülhetnek meg. És éppen ezáltal a figyelmeztetés által

tartatnak meg, ezáltal menekülnek meg a pusztulástól Isten előre kijelentett akarata szerint (ApCsel. 27. fejezet).

*„Vigyázzatok atyámfiai, hogy valaha ne legyen bármelyikőtöknek hitetlen gonosz szíve, hogy az élő Istentől elszakadjon; Hanem **intsétek egymást minden napon, míg tart a ma, hogy egyikőtök se keményítessék meg a bűnnek csalárdsága által: Mert részeseivé lettünk Krisztusnak, ha ugyan az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen megtartjuk.**” (Zsid. 3:12-14) – Egymás intése és figyelmeztetése által maradjatok meg a kegyelemben, mondja Pál.*

Azért tehát igenis helye van Krisztusban az intésnek (Fil. 2:1), a feddésnek, **helye van az egyházfegyelemnek**, a gyülekezet közösségéből való kizárásnak, melynek már jó ideje igen csak híjával vannak református gyülekezeteink és ez mindnyájunknak nagyon nagy mulasztása! Félünk inteni, fegyelmezni, dorgálni, mert nem gondoljuk végig, hogy mennyit ártunk akkor, amikor úgymond „szeretettel” elnézzük, eltűrjük és elhallgatjuk egy-egy testvérünk égbekiáltó bűnét. Ezáltal ugyanis engedjük, hogy Krisztus Teste elfertőződjön, és magának az illetőnek is ártunk, hiszen hagyjuk, hogy szép fokozatosan tönkretegye őt a bűn. Megfeddetvén azonban, ezek a bűnök napvilágra jönnének (Ef. 5:13) és lelepleződve megszabadulhatna belőlük az illető, de mi inkább hallgatunk. Mitől félünk, hogy nem merünk (természetesen szeretettel) feddeni? Talán éppen attól, hogy jaj, mi lesz, ha elriasztjuk az illetőt, mi lesz, ha emiatt fog elpártolni a gyülekezetből, netán még az Úr Jézustól is?! Még a végén azért fog kiesni a kegyelemből, mert olyan „keményen” bántunk vele! Azonban nézzük csak meg, mennyire nem riasztotta el Pált mindez a feddéstől, amikor a következőket írta a korintusiaknak:

*„Általában hallatszik köztetek paráznság, még olyan paráznság is, amelyen a pogányok között sem említették, hogy valaki atyjának feleségét elvegye. És ti fel vagytok fuvalkodva, és nem keseredtetek meg inkább, hogy **kivettetnék közületek, aki ezt a dolgot cselekedte.** Mert én távol lévén ugyan testben, de jelen lévén lélekben, már elvégeztem, mintha jelen volnék, hogy azt, aki ekként ezt cselekedte, Ti és az én lelkem a mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében egybegyűlvén, a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmával **átadjuk az ilyent a Sátánnak a testnek veszedelmére, hogy a lélek megtartassék az Úr Jézusnak ama napján.** Nem jó a ti dicsekedésetek. Avagy **nem tudjátok-é, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megposhasztja.**” (I. Kor. 5:1-6, ld. még Himenéus és Alexander esetét, akik hasonló elbánásban részesültek - I. Tim. 1:20) – Ez aztán a kemény beszéd! Azonban Pál, mivel nagyon jól tudta azt, hogy milyen veszedelmes következményei lehetnek a megtúrt bűnöknek az egész gyülekezetre nézve, ezért a gyülekezet érdekében, az irántuk érzett szeretettől indítatva, habozás nélkül, igen határozottan megfeddi a bűnösöket. A feddés, a hívők közösségéből való kirekesztés (Kálvin szerint ezt jelenti a Sátánnak való átadás, mások szerint itt valami még ennél is komolyabb „csapásról” van szó) ugyanis nem más, mint egy sebészi beavatkozás Isten részéről a Test (a gyülekezet) megmentése, meggyógyítása, épen tartása érdekében. Ha valaki felelős, elhívott vezető létére nem fedd, amikor annak lenne itt az ideje, ha nem kíméletlen a gyülekezeten belüli engedetlenségekkel, bűnökkel szemben, az tulajdonképpen ezt a mentő, orvosi kezet tartja vissza a szükséges beavatkozások megtételétől. Nem hagyja, hogy a mennyei Orvos kivágja az elmérgesedett fekélyt, hogy ezáltal meggyógyítsa és megtartsa a Testet, azaz Krisztus anyaszentegyházát, melyről Jézus előre megmondta, hogy **„a pokol kapui sem vesznek rajta diadalmat”** (Mt. 16:18). Mivel azonban az egyházfegyelem nem tartozik közvetlenül a témánkhoz, ezért most aktualitása ellenére nem kívánok többet írni róla. Csupán azt szerettem volna hangsúlyozni, hogy a Szentírás szerint ez is a szentek megtartatásának egy nagyon fontos Istentől rendelt eszköze, melynek helyes alkalmazása a mi felelősségi körünkbe tartozik.*

Zárszó

Ha egy egyszerű képpel kellene szemléltetni az eddig elmondottakat, akkor Isten megőrző munkáját ahhoz tudnám hasonlítani, mint amikor egy apuka kézen fogva sétál a kisfiával. Az arminiánusok szerint a kisfiú „megmaradása” (elesése) attól függ, hogy milyen erősen fogja az édesapja kezét. Vagyis, ha elengedi, akkor elesik. A református, azaz a biblikus tanítás szerint a fiú megmaradása az apa kézszorításától függ. Ha a fiú elengedné is az apja kezét, az apa továbbra is erősen fogja szorítani azt. Mert lehetetlen, hogy a fiú keze kicsússzon az apa kezének szorításából.

Sokan kérdezik, hogy vajon nem a hívő gőg, büszkeség és elbizakodottság beszél-e belőlünk, amikor teljes meggyőződéssel valljuk, hogy üdvösségünk van. Én erre azt felelem, hogy ha valaki úgy gondolja, hogy azért fogja őt megőrizni Isten a kegyelemben, mert megérdemli, akkor az az ember mindenkinél gőgösebb, büszkébb és elbizakodottabb. Azonban **az Isten hűségére, feltétel nélküli, megőrző kegyelmére alapozott üdvbizonyosság** igenis a hívő ember egyik legfontosabb jellemvonása kell, hogy legyen, sőt annak megléte **a keresztyén ember hitbeli fejlődésének elengedhetetlenül fontos feltétele**. Nincs rettenetesebb állapot annál, mint amikor valaki állandóan azon gyötrődik, hogy vajon örökélete van-e vagy sem, s ha egyszer már megtért, akkor vajon még mindig benne van-e a kegyelemben, vagy sikerült azt „újra” eljátszania a legutóbbi engedetlenségével. Vannak, akik naponként ezzel a kérdéssel kelnek, mert a jócselekedeteiket mérlegelik a bűneikkel szemben ahelyett, hogy végre megadnák magukat Isten kegyelmének és egyszer s mindenkorra elnyervén az örökéletet, minden erejükkel arra törekednének, hogy Isten megszentelő munkája végbemenjen az életükben.

Isten alapvetően **kétféle módon teszi bizonyossá** az újjászületett embert az üdvössége felől. Egyrészt „kívülről” **az ő Igéjével, az ő ígéreteivel bíztat** szüntelen, másrészt **az Ő Szentleke által** belülről is **bizonyossá tesz** bennünket, ahogy azt a Rm. 8:16-ban olvassuk: *„Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkiünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk.”* – és ha egyszer már azzá váltunk, akkor örökre azok is maradunk. Mert ahogyan Pál apostol mondja: *„Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javokra van, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak. Mert akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy azok az ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek, hogy ő legyen elsősülött sok atyafi között. Akiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és akiket elhívott, azokat meg is igazította; akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.”* (Rm. 8:28-30). Mindent Isten végez, mindent Isten ad. Az Úré a szabadítás! Az Úré a megtartás! Az Úré a dicsőség! Mindörökké! Ámen.

Záró gondolatok, végkövetkeztetések

Őszintén remélem, hogy sikerült világosan és egyértelműen bemutatnom azokat az alapvető különbségeket, melyek a Szentírás arminianus illetve kálvinista értelmezése között állnak fenn. Láttuk, hogy **az előbbi az embert helyezi a középpontba** és olyan hatalommal ruházza fel Isten teremtményét, mely az üdvösségre jutás tekintetében még a mindenható Isten hatalmát is képes felülmúlni. **A kálvinisták**, tehát a biblikusan gondolkodók azonban **Istent helyezik a középpontba**, mint mindenható, teljhatalmú, dicsőséges Urat, aki mindent az ő akaratának tanácsából cselekszik és aki még az ember személyes élete, örökkévaló sorsa felett is szuverén Úr. Míg az arminianusok az újjászületést Isten és a bűneiben megromlott ember együttes munkájának tekintik (szinergizmus), addig a kálvinisták egészen Istennek adják a dicsőséget azért, hogy az újjászületést Isten, a bűneiben halott emberben elvégzett szuverén munkájának tartják.

Ha körbenézünk a magyar keresztyén könyvpiacra, szomorúan láthatjuk, hogy szinte eláraszt bennünket az arminianus irodalom és csupán alig-alig jelennek meg olyan könyvek, melyek a kálvinista, reformatori/református, azaz biblikus tanítást igazán, hitelesen és átütő erővel mutatják be. Mindez pedig azt mutatja, hogy nem népszerű ma ez a tanítás. Láttuk, hogy már Jézus korában sem volt az. Az emberek soha sem rajongtak egy olyan evangéliumért, mely minden érdemtől, büszkeségüktől, emberi teljesítményüktől és önbecsülésüktől is megfosztja őket. Így hát inkább nem beszélünk arról, hogy az ember képtelen magától hinni, hogy kizárólag Isten kegyelmi kiválasztásának köszönhető az, ha valaki üdvösségre jut, arról meg végképp nem, hogy Jézus kimondottan az ő juhaiért, azaz a választottakért halt meg. Az ilyen tanítás kétségbeesésbe kergeti a bűnös embert azért, mert eszerint nem rajta áll az örök kárhozattól való megmenekülése. Az a lehetőség fel sem merül, hogy az ilyen kétségbeesés hasznos is lehet, sőt, hogy éppen ez a kétségbeesés hajtja oda a bűnösöket Jézushoz!

A ma oly népszerű **modern evangélium** első renden **békét, nyugalmat, boldogságot, megelégedettséget akar adni** az embereknek és rendkívül keveset törődik Isten dicsőítésével. **Jézus Krisztus Evangéliumának fő célja** azonban mindig is **Isten dicsőítése** volt. „A régi evangélium célja az volt, hogy tanítsa az embereket Isten imadására, viszont úgy tűnik, hogy az új csak egy jó érzést akar támasztani bennünk. A régi evangélium tárgya Isten volt és az emberhez való viszonya; az újé az ember és az a segítség, amit Isten nyújt neki. A kettő ég és föld. Az **evangélium hirdetésének látásmódja és hangsúlya változott meg.**” – írja J. I. Packer John Owen többször is említett, híres munkájához fűzött előszavában (J. I. Packer Bevezetés John Owen "A halál halála Krisztus halálában" c. könyvéhez [reprint: Banner of Truth: London, 1958], www.theologiamagyarul.org, ezután: JIPBev.), mely rendkívül jól összefoglalja az általam leírtakat, s ezért a továbbiakban többször is fogok innen idézni. (Tekintettel arra, hogy az Internetről töltöttem le ezt a tanulmányt, nem lehet megjelölni oldalszámot.)

A régi Evangélium egy megváltó Istenről beszél, az új egy olyan Istenről, aki **képesé teszi az embert arra, hogy megváltsa magát**. A régi Evangélium Krisztus elvégzett, tökéletes engesztelő áldozatáról, vagyis egy befejezett megváltásról beszél, mely által Krisztus megszerezte az övének az örök üdvösséget, az új pedig csupán a szabadulás lehetőségét kínálja fel az embereknek, amikor azt hirdeti, hogy az emberen áll, hogy Krisztus váltságművét személyessé és befejezetté tegye. „**Eszerint a nézet szerint a megváltásom nem azon múlik, hogy Krisztus mit tett értem, hanem hogy én mit fogok tenni magamért.**” (JIPBev) A régi Evangélium olyan Istent hirdet, aki nem csak üdvözíti, de meg

is tartja az ő választottjait, az új olyan emberről beszél, aki képes kiszakítani magát a mindenható Isten megőrző kegyelméből.

Az arminiánus értelmezés szerint „Isten célja a megváltással tulajdonképpen csak egy tehetetlen próbálkozás volt, ami végül is attól függ, hogy az ember hisz-e vagy sem, és lehet, hogy bár Isten úgy rendelte, hogy Krisztus meghaljon, de elképzelhető, hogy senki sem fog üdvözülni. A kálvinista kitart amellett, hogy a Biblia szerint a kereszttel Isten megmentő hatalmát ábrázolja ki, nem pedig az Ő tehetetlenségét. **Krisztus nem elméleti megváltást szerzett elméleti hívők számára, nem lehetséges megváltást azoknak, akik lehet, hogy hisznek, hanem valódi, igazi megváltást saját, kiválasztott népe számára.** Az ő drága vére valóban megment mindannyiunkat, ténylegesen vannak következményei annak, hogy feláldozta önmagát, pontosan azért, mert a kereszttel az volt, ami volt. A kereszttel megváltó ereje nem függ a belé vetett hittől, hanem éppen belőle fakad a hit. A kereszttel biztosította a megváltást mindazok számára, akikért Krisztus meghalt.” (JIPBev) – Ez a kereszttel botránya! Ez a Krisztus Evangéliuma!

A bennünket érő folyamatos arminiánus behatás folytán „az értelmünkben kialakult egy feltételes reflex, hogy a kereszttel olyan elégtételnek tartjuk, ami kevesebb, mint a megváltás, Krisztust egy olyan Megváltónak, aki kevesebbet tesz, mint hogy megment, Isten szeretetét egy gyenge érzelmeknek, ami külső segítség nélkül senkit sem tart vissza attól, hogy a pokolba jusson, **a hitet pedig egy olyan emberi segítségnek, amire Istennek van szüksége ahhoz, hogy ezeket véghezvigye** [azaz, hogy üdvözítse az embert – saját kieg.]. Következésképpen nem vagyunk szabadok arra, hogy higgyünk a bibliai Evangéliumban, de még arra sem, hogy hirdetni tudjuk azt. Nem hihetünk benne, mert gondolataink a szinergizmus csapdájában vergődnek... megdöbbentő módon egyszerre két ellentétes dolgot hiszünk a megváltásról: az egyik pillanatban azt mondjuk magunknak, hogy az egész Istentől függ, a következőben pedig hogy az egész rajtunk áll. Az ebből következő értelmi zavar megfosztja Istent a Neki, mint a megváltás szerzőjének és bevezetőjének járó dicsőségtől, és magunkat is megfosztjuk attól a vigasztalástól, amit az nyújthat, hogy tudhatjuk: Isten az, aki értünk munkálkodik.” (JIPBev)

„Krisztust (helyesen) Megváltónak szeretnénk mondani, de végül mégis azt állítjuk, hogy amikor Ő elvégezte a megváltást, akkor magunkra hagyott minket, hogy saját magunk legyünk saját magunk megváltói. Ezt a következőképpen tesszük: magasztalni szeretnénk Isten megváltó kegyelmét és Krisztus megváltó hatalmát, tehát hirdetjük, hogy Isten megváltó szeretete mindenkiére érvényes, és hogy Krisztus meghalt, hogy megmentsen mindenkit, és hozzátesszük, hogy az isteni kegyelem dicsősége kiválóan látható ezekből a tényekből. Azonban ezután, hogy elkerüljük az univerzalizmus tanát, le kell kicsinyelnünk azt, amit az előzőekben magasztaltunk, és ezt már csak úgy tudjuk megmagyarázni, ha azt mondjuk, hogy végül is amit Isten és Krisztus tett, az nem ment meg, ha mi nem teszünk hozzá még valamit: a végső szót a megváltásban úgyis az mondja ki, hogy mi hiszünk-e vagy sem. Így végül is ezt mondjuk: Krisztus megment minket a mi segítségünkkel, ami ha belegondolunk, azt jelenti, hogy mi mentjük meg magunkat Krisztus segítségével... Ha azzal kezdjük, hogy Isten megváltó szeretettel fordul mindenki felé és Krisztus megváltó halált halt mindenkiért, de kerüljük azt, hogy univerzalisták legyünk, akkor mást már nem is mondhatunk... Sikertelen megtagadnunk Isten mindenhatóságát, és aláástuk az igaz hit alapvető meggyőződését, hogy az ember **teljesen ki van szolgáltatva** az Isten kegyelmének. Ezzel egy hatalmas dolgot veszítettünk. És talán nem is csoda, hogy **igehirdetésünk hatására olyan kevés tisztelet és hódolat ébred az emberekben** [Isten iránt – saját kieg.], és a hitvalló megtért hívőink rendkívül önteltek, és igencsak hiányzik belőlük az a helyes önismeret és azok a jó cselekedetek, amiket a Szentírás az igaz bűnbánat [megtérés] gyümölcsének tart.” (JIPBev)

„Nem lehet túlhangsúlyozni: nem láttuk a kereszt teljes értelmét addig, amíg nem láttuk úgy, ahogy a dordrecht-i zsinati tagok adják elénk - az evangélium központi tanításaként, melyet egyik oldalról a teljes tehetetlenség és a feltétel nélküli kiválasztás, másik oldalról pedig az ellenállhatatlan kegyelem és a végső megőriztetés vesz körül. Mert **a kereszt teljes értelme csak akkor jelenik meg, ha az elégtételt ennek a négy igazságnak a fényében látjuk. Krisztus azért halt meg, hogy megváltson egy csoportnyi segítség nélkül maradt bűnöst, akiken Isten megmutatta megmentő szeretetét. Krisztus halála biztosította elhívásukat és megőriztetésüket - jelen és jövőbeli megváltásukat - azokét, akiknek bűnét Ő elhordozta.** Ezt jelentette és jelenti a Kálvária. A kereszt megmentett, a kereszt megment.” (JIPBev)

„A régi Evangéliummal bizonyosan nem fér össze az az olcsó szentimentalizmus, ami Isten bűnösöknek felajánlott ingyen kegyelmét egy alkati gyengeséggé változtatja, amit természetesnek gondolhatunk; de egyúttal azt sem engedi, hogy Krisztust lealacsonyító módon egy megtévesztett Megváltónak nézzük, akit megcsalt az emberi hitetlenség, sőt, nem is intéz érzelgős felhívásokat a nem hívókhöz, hogy hadd mentse meg őket a csalódottságát titkolni próbáló Krisztus. A modern szószékek sajnálatra méltó Megváltója és érzelgős Istene ismeretlen a régi Evangélium előtt. A régi Evangélium azt mondja az embereknek, hogy nekik szükségük van Istenre, de azt nem, hogy Istennek szüksége van rájuk...**nem buzdítja őket arra, hogy sajnálják Krisztust, hanem azt beszéli el, hogy Krisztus sajnálta őket, bár a könyörületet érdemelték meg a legkevésbé.** Sohasem veszi szem elől az általa hirdetett Krisztus isteni méltóságát és felséges hatalmát, de egyértelműen elutasítja az Órula alkotott minden olyan képet, amelyek eltakarnák mindenhatóságának ingyen kegyelmét. ...amikor kifejti az ember szükségét Krisztus iránt, valami olyat hangsúlyoz, amit az új evangélium gyakorlatilag kifejejt: **a bűnösök nem engedelmessékedhetnek az evangéliumnak, akárcsak a törvénynek, anélkül, hogy meg ne újulnának a szívükben.** ...amikor a régi Evangélium az üzenet gyakorlati alkalmazásáról beszél, bár hangsúlyozza, hogy az embernek muszáj hinnie, azt is kiemeli, hogy **a hit nem az embertől függ, hanem Isten adja azt, amit Ő megparancsolt.** Nem csak egyszerűen azt hirdeti, hogy az embernek Krisztushoz kell térnie, hanem hogy nem térhetnek Őhöz, ha csak az Atya nem vonja őket. Tehát elveszi az embernek önmagába vetett hitét, és meggyőzi a bűnösöket a felől, hogy megváltásuk teljes egészében rajtuk kívül áll, így abba a kétségbeejtő helyzetbe kerülnek, amikor csak a mindenható Megváltó dicsőséges kegyelmére vannak utalva, nemcsak megigazulásukra, hanem hitükre nézve is.” (JIPBev)

„Az új evangélium hirdetését gyakran úgy is szokták nevezni, hogy „embereket Krisztushoz vezetünk” - mintha csak az emberek mozdulnának, Krisztus pedig mozdulatlanul állna egy helyben. A régi evangéliumról szóló prédikáció azonban sokkal inkább „Krisztust vigyük az embereknek” jellegű, mivel akik hirdetik, azok tudják: a munkájuk az, hogy Krisztusról beszéljenek az embereknek, és az általuk hirdetett hatalmas Megváltó elvégzi tervét az ő szavaikon keresztül - a bűnösöknek megváltást kínál, hitre segíti őket, és kegyelméből magához vonja őket...Tehát nem valószínű, hogy a régi Evangélium hirdetője úgy fogalmazná meg a gyakorlati alkalmazást, hogy „döntsetek Krisztus mellett”, ahogy manapság szokták, mivel ez a kifejezés egyfelől rossz asszociációkat hordoz önmagában. Olyan ez, mintha az embert beválasztanák egy hivatalba, amikor a jelöltnek nincs más dolga, mint hogy felajánlja, hogy rá is lehet szavazni, és aztán minden a szavazók egyéni döntésén múlik. Azonban mi nem arra szavazunk, hogy Isten Fia bekerüljön-e a hivatalba vagy sem, és **Ő sem várakozik passzívan amíg az igehirdetők az ő érdekében kampányolnak, próbálnak Neki támogatókat szerezni!** Másfelől pedig a kifejezés pontosan azt a dolgot

takarja el, ami elengedhetetlen a megtéréshez és a hithez - az önmehtagadást, amikor személyesen Krisztushoz térünk. Egyáltalán nem egyértelmű, hogy ha Krisztus *mellett* döntünk, akkor az ugyanaz, mintha *Hozzá* mennénk, Rá támaszkodnánk, és elhagynánk a bűnt és saját próbálkozásainkat: sokkal kevesebbnek tűnik, és valószínű, hogy téves gondolatokat is támaszt némelyekben az Evangélium valódi természetére nézve, hogy mit kíván Isten a bűnösöktől. Ez semmilyen nézőpontból nézve sem ideillő kifejezés.” (JIPBev)

Arra a kérdésre, hogy "Mit kell tennem, hogy üdvözüljek?" a régi evangélium ezt válaszolja: "Higgy az Úr Jézus Krisztusban!" A következő kérdésre: „Mit jelent az, hogy hinni az Úr Jézus Krisztusban?” ezt mondja: „Azt jelenti, hogy tudod, hogy bűnös vagy, és hogy Krisztus a bűnösökért halt meg; hagyd el az önmagadba vetett bizalmadat és azt, hogy önmagadat igaznak tartod, és teljes egészében az Úrra támaszkodj bocsánatért és békességért. Továbbá a természetedből fakadó Isten iránti ellenségesség és lázadás helyett hálából szánd oda magad Krisztus akaratának a Szentlélek szívedben végzett megújító munkáján keresztül. És az ezután következő kérdésre: „Hogyan higgyek Krisztusban és hogy bánjam meg a bűneimet, ha természetemnél fogva képtelen vagyok megtenni ezeket a dolgokat?” a régi Evangélium ezt válaszolja: „Nézz Krisztusra, szólj Krisztushoz, kiálts Krisztushoz, úgy ahogy vagy. Vallj be neki a bűneidet, azt, hogy nincs benned bűnbánat, azt, hogy nem tudsz hinni, és bízd magad teljes egészében az ő kegyelmére, kérd, hogy adjon neked új szívet, munkálja ki benned az igaz megtérést és a biztos hitet, kérd, hogy vegye el gonosz és hitetlen szívedet és írja az ő törvényét a bensődbe, hogy soha ne térjél el Tőle. Fordulj hozzá és bízzál benne, ahogy csak tudsz és imádkozzál az ő kegyelméért, hogy egyre inkább hozzá tudjál fordulni, és benne tudjál bízni, várakozzál az ő kegyelmére, Krisztustól várjad, hogy ő vonjon magához, ahogyan szeretnél hozzá közel kerülni. Figyelj Rá, imádkozz, olvasd és hallgasd Isten igéjét, járjál a gyülekezetbe Isten népével együtt, egészen addig, amíg te magad is kétségtelenül nem tudod, hogy most már valóban más vagy, egy megtért bűnös, és új szívet kaptál Istentől, amire vágytál, hogy megajándékozzon veled.” (JIPBev)

Hadd kérdezzem meg tisztelettel és alázattal tőled, keresztyén testvérem, akit az Úr vezetővé, tanítóvá, igehirdetővé tett az ő nyájában: **Csak azt akard hirdetni és tanítani, amit a Biblia tanít és semmit sem akarsz hirdetni és tanítani, amit a Biblia nem tanít?** Ha igen, akkor a Krisztus szerelmére kérlek, hogy ne ferdítsd el Isten Beszédét, ne próbáld erőtlenné tenni Isten kegyelmét, ne homályosítsd el az Isten kegyelmi kiválasztásáról szóló tanítást és mindenképp előtt, ne hallgass róla! Hanem minden erőddel törekedj arra, hogy teljes szelídséggel és alázattal, minél világosabban és hitelesebben ismertesd meg azt a nyájjal, hogy ők is olyan szeretőnek, irgalmasnak, igazságosnak és dicsőséges Úrnak ismerhessék meg a mi drága mennyei Atyánkat és az ő Fiát, amelyennek Ő magát az ő Igéjében kijelenti.

Azt hiszem, sokan meglepődnének azon, ha tudnák, hogy az általam már többször is idézett, ma is nagyon népszerű prédikátor, C. H. Spurgeon több mint egy tucat igehirdetést tartott a kálvinizmus öt pontjában tárgyalt kérdésekről, az általam is ismertetett tanítás védelmében (ld.: *Sermons on Sovereignty by Charles Haddon Spurgeon, Ages Library www.ageslibrary.com, 1998*). Érdekes, hogy ezen bibliai igazságok bátor hirdetése nem riasztotta el Spurgeon hallgatóságát! Ugyanez igaz a szintén sokak által ismert üstfoltozó prédikátorra, John Bunyan-ra, aki ugyancsak égő szívvel vallotta és hirdette Isten szuverenitását, úgy a kiválasztást, mint az elvettetést (John Bunyan, *Reprobation Asserted: or, The Doctrine of Eternal Election And Reprobation Promiscuously Handled, In Eleven Chapters.*, London: Printed for G. L., and are to be sold in Turn-stile-alley, in Holbourn, évszám nincs megjelölve) és még sorolhatnánk a neveket!

Fontos azonban azt látnunk, hogy alapvetően **két óriási hibát** szoktak elkövetni azok, akik a predestinációról akarják meggyőzni az embereket. Az egyik ilyen hiba, hogy **az igazságot ridegen, szeretet nélkül** próbálják meg továbbadni. A másik az, hogy sokszor éppen azoknak az embereknek **az életén nem látszik meg az, hogy kegyelemből élnek**, akik a kegyelmi kiválasztást fennen hirdetik. Mindkettő teljesen hiteltelenné teszi a kegyelmi kiválasztásról szóló bizonyágtételt. Nem is beszélve arról, hogy milyen károkat tudunk okozni ezáltal a hívő testvéreink életében és hitében. Óvakodnunk kell tehát ezen hibák elkövetésétől és szelíden, de határozottan feddenünk kell azokat, akik ilyen módon hirdetik a predestinációt.

Ha ez a tanítás téged nem emel fel, ha nem gyönyörködtet, nem ad erőt, ha nem tölt el téged túláradó örömmel és hálával Isten iránt, ha nem készíten téged mérhetetlen buzgóságra és nem ébreszt benned az eddiginél is nagyobb szolgálatkészséget, sőt szinte elviselhetetlenül nyomasztó teherként nehezedik rád, akkor még nem érted a predestináció lényegét, még nem érted Isten kegyelmét. Ha ez a tanítás téged megkeményít vagy netalán gögössé és elbizakodottá tesz, ha nem tesz téged mindenkinél szelídebbé és alázatosabbá, akkor még mindig nem érted, mit jelent ez: **„Kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez”** (Ef. 2:8).

A Dordrecht-i Zsinat záró határozatából vett idézettel szeretném lezárni a bizonyágtételemet, őszinte szívvel kérve az Urat, hogy használja fel ezt a néhány oldalt sokak épülésére, hitben való megújítására és megerősítésére, de mindenek előtt a Maga dicsőségére, az ő kegyelme és akarata szerint.

*„Minthogy a mai napon Isten kegyelme folytán kinyilatkoztattuk és közzétettük az igazságot, elvetettük és elítéltük a tévelygéseket, s eltávolítottuk magunkból a káros félreértéseket, a DORDRECHTI ZSINAT (mely továbbra is kellő gondot fordít övéire) a legkomolyabban, teljes erejével és tekintélyével, melyet Isten Ígéje alapján bír Egyházának minden tagja szemében, Krisztus nevében kéri, felszólítja, figyelmezteti és kötelezi a Belga Szövetség Egyházainak lelkészeit (mindegyiküket külön-külön is), valamint az akadémiák és iskolák doktorait, rektorait és magisztereit, és egyáltalában mindenkit, **akinek a lelkek gondozása vagy az ifjúság tanítása a feladata**, hogy elvetvén az öt ismert Remonstráns Cikkelyt – melyek vagy önmagukban is tévesek, vagy rejtekhelyet nyújtanak a tévelygések számára -, erejükhöz és kötelességükhöz mérten ezt az üdvözítő igazságban részesedő, az isteni igazság legtisztább forrásából merített, világos, ferdítéseitektől mentes és **egészséges tanítást őrizték meg; továbbá hűségesen és belátó módon ismertessék meg a néppel és az ifjúsággal, s magyarázzák meg nekik; világítsák meg gondosan, hogy ez a leginkább gyönyörűségünkre szolgáló, s a legnagyobb haszonnal járó tanítás mind életünkben, mind halálunkban; a nyájtól elkóborolt bárányokat, a helytelenül vélekedőket, valamint az új nézetek hatalmába került híveket szelíden, az igazság erejénél fogva világosítsák fel, hátha egyszer eszméletet nyernek Istentől, amely képessé teszi őket az igazság felismerésére, **hogy immár egészségesebben gondolkodva, ugyanabban a szellemben, ugyanazt mondva, egy hittel és szeretettel újra csatlakozzanak Isten egyházához és a szentek közösségéhez, s végre beforrjon az Egyház sebe, s minden tagja egy szívvel és lélekkel áldja az Urat.**”*** (Dordrecht-i Kánonok, Koinonia Kolozsvár, 2000, 70, 71. old.)

Felhasznált és ajánlott irodalom

Magyar nyelvű források

1. Arthur W. Pink, *Isten szuverenitása*, Miskolc, Károlyi Gáspár Teológiai és Missziói Intézet Alapítvány, 1998.
2. Benkő István, *A predestináció világszemlélete*, Budapest, Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása, kiadta: A Ráday Kollégium, 1992.
3. *Dordrecht Kánonok*, Kolozsvár, Koinonia Kiadó, 2000.
4. *Heidelbergi Káté*, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1999.
5. J. I. Packer, *Az evangelizáció és Isten szuverenitása*, Budapest, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2001.
6. J. I. Packer, *Bevezetés John Owen "A halál halála Krisztus halálában" c. könyvéhez* [reprint: Banner of Truth: London, 1958.],
<http://www.teologiamagyarul.org/resources/Packer.html>
7. Kálvin János, *A keresztyén vallás rendszere (Institutio Religionis Christianae)*, Budapest, Magyar Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1995.
8. Kálvin János, *A Rómaiakhoz írt levél magyarázata*, Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1992.
9. Kálvin János, *A Zsidókhöz írt levél magyarázata*, Kiadó: nincs megjelölve, dátum: nincs megjelölve.
10. *Második Helvét Hitvallás*, Budapest, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1999.
11. Sebestyén Jenő, *Református dogmatika*, Budapest, Gödöllő, Iránytű Kiadó, 1994.
12. Szalay Szilárd, *Az igehirdetés csapdája: Az arminianizmus (előadás)*, Cegléd, 2001. okt. 13.
13. W. J. Seaton, *A kálvinizmus öt pontja*, Kolozsvár, Koinonia Kiadó, 1997.
14. *Westminsteri Hitvallás*, Kolozsvár, Koinonia Kiadó, 1999.
15. Jerry Bridges, *Kegyelem, Isten szeretetéből élni*, Pécel, ÉBA, 2002.

Angol nyelvű források

16. A.A.Hodge, *Assurance and Humility* (tanulmány),
<http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=624>
17. Arthur C. Custance, Ph.D., *The Sovereignty of Grace*,
<http://www.custance.org/Library/SOG/Index.html>, 2001.
18. Aurelius Augustin (bishop of Hippo), *Treatise on Grace and Free Will*, a.d. 426., The Nicene And Post-Nicene Fathers First Series, Vol. 5., Ages Digital Library Collections, 1997. (<http://www.ageslibrary.com>)
19. Aurelius Augustin (bishop of Hippo), *Treatise on Rebuke and Grace*, a.d. 426., The Nicene And Post-Nicene Fathers First Series, Vol. 5., Ages Digital Library Collections, 1997. (<http://www.ageslibrary.com>)
20. Aurelius Augustin (bishop of Hippo), *Treatise on The Gift of Perseverance*, a.d. 428., The Nicene And Post-Nicene Fathers First Series, Vol. 5., Ages Digital Library Collections, 1997. (<http://www.ageslibrary.com>)
21. Aurelius Augustin (bishop of Hippo), *Treatise on The Predestination of The Saints*, The Nicene And Post-Nicene Fathers First Series, Vol. 5., Ages Digital Library Collections, 1997. (<http://www.ageslibrary.com>)
22. Benjamin B. Warfield, *The Plan of Salvation* (tanulmány),
http://members.tripod.com/~Michael_Bremmer/pos.htm
23. *BibleWorks for Windows v. 3.5*, Lotus Development Corp, 1996.
24. Brian Schwertley, *An Examination of The Five Points of Calvinism* (előadás sorozat),
<http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/>
25. Charles H. Spurgeon, *Christ's Limited Atonement* (tanulmány),
<http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=402>
26. Charles H. Spurgeon, *Exposition of The Doctrines of Grace* (Spurgeon által szervezett, vendég igehirdetők által tartott előadássorozat a kálvinizmus öt pontjáról), Ages Digital Library Collections, 1996. (<http://www.ageslibrary.com>)
27. Charles H. Spurgeon, *Sermons on Sovereignty* (igehirdetés sorozat a kálvinizmus öt pontjáról), Ages Digital Library Collections, 1998. (<http://www.ageslibrary.com>)
28. Charles Hodge, *For Whom Did Christ Die?* (tanulmány),
<http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=422>
29. Charles Hodge, *Commentary On The Epistle To The Romans*, Ages Digital Library Collections, 1996, 1997. (<http://www.ageslibrary.com>)
30. Don Benedetto, *The Benefit of Christ Crucified* (tanulmány), Cambridge: Deighton, Bell, & Co., 1855., <http://www.markers.com/ink/dbbenefit.htm>

31. Edwin H. Palmer, *The Five Points of Calvinism*, Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1980.
32. Francis Turretin, *Should Predestination be Publicly Taught & Preached?* (tanulmány), <http://www.markers.com/ink/ftpredest.htm>
33. J. Gresham Machen, *The Atonement* (tanulmány), "Historic Christianity" A Skilton House Ministries - Sowers Publication, Philadelphia, 1997., <http://www.markers.com/ink/jgmatonement.htm>
34. Jacob Moseley, *Irresistible Grace* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=610>
35. James White, *Was Anyone Saved at the Cross?* (tanulmány), <http://aomin.org/Was%20Anyone%20Saved.html>
36. Jerome Zanchius, *Absolute Predestination*, <http://www.straitgate.com/books/zanchius/zanchius.htm>
37. John Murray, *The Nature of The Atonement* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=620>
38. John Nicholls, *The Sovereignty of God* (ígehirdetés sorozat), Cole Abbey Presbyterian Church, London, 1992.
39. John Owen, *The Death of Death in the Death of Christ*, London, The Banner of Truth Trust, 1985.
40. John Owen, *An Exposition On The Epistle To The Hebrews*, Ages Digital Library Collections, 2000. (<http://www.ageslibrary.com>)
41. Jonathan Edwards, *On The Freedom of The Will*, The Works of Jonathan Edwards in 2 volumes, ed. Edward Hickman, London 1834. (<http://www.jonathanedwards.com/EdwardsCD.htm>, http://www.mbrem.com/calvinism/on_freedom_of_the_will/will.htm)
42. Loraine Boettner, *Efficacious Grace* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=130>
43. Lorraine Boettner, *The Reformed Doctrine of Predestination*, Phillipsburg, New Jersey, Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1932.
44. Loraine Boettner, *Total Depravity* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=252>
45. Loraine Boettner, *What is The Gospel?* (tanulmány), <http://www.all-of-grace.org/pub/others/gospel.html>
46. Louis Berkhof, *Systematic Theology*, Edinburgh, The Banner of Truth Trust, 1994.

47. Martin Luther, *The Bondage of The Will*, Reformation History Library CD, Ages Digital Library Collection, (<http://www.ageslibrary.com>), 1998.
48. R. C. Sproul, *Chosen by God*, Tyndale House Publishers, Inc., Wheaton, Illinois, 1986.
49. R.L. Dabney, *The Five Points of Calvinism* (előadássorozat), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/>
50. Shane Rosenthal, *The Reformed Doctrine of Particular Redemption* (tanulmány), <http://www.markers.com/ink/sratonement.htm>
51. Simon Escobedo III, *A Response to D.A. Waite's Article, "Calvin's Error of Limited Atonement": Isaiah 53* (vitairat), <http://aomin.org/WaiteAtone.html>
52. Thomas Boston, *Man's Utter Inability to Rescue Himself* (tanulmány), <http://www.markers.com/ink/tbinability.htm>
53. Thomas Boston, *The Sinfulness of Man's Natural State* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full..asp?ID=471>
54. Thomas M. Gregory, *Presbyterian Doctrine of Total Depravity* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=251>
55. Thomas Manton, *Man and Sin* (tanulmány), <http://www.graceonlinelibrary.org/calvinism/full.asp?ID=253>
56. William Hendriksen, *New Testament Commentary, Romans*, London, The Banner of Truth Trust, 1980.